

Csia Lejos munkái.

II.kötet

1968.

Tartalomjegyzék.

/ II.kötethez/

	Oldal
Jézus eljövételének ígérete	134
A boldogító "uj" a Szentírásban	139
A megigazulásról	142
Szellem - lélek	147
A tulajdonjog kérdése a Bibliában	157
A hamis sáfár	163
A reményről	167
Az Úr husának evése és vérének ivása	184
Jó-e elköltözni és Krisztusnál lenni	186
Szegénységből gazdagság	192
Kis Betlehem	194
Az apostoli keresztyének állapota, életmódja	196
Mindenki Téged keres	212
Husvét	214
Basileia	216
Hít és tudás	217
Reformáció	225
A nevelő mester	230
Ki az igazi keresztyén	231
Mit tud a Sátánról a Biblia	233

V V V V V V V V V V

A hamis sáfár.

A hamis sáfár példázata a magyarázóknak sok fejtörésre adott el. Mégis minden magyarázatnál bizonyos hiányérzetünk van: érezzük, hogy nem az igazi magyarázatot hallottuk. A hamis sáfár, aki az az áron jut be a mennyek országának nyugalmába, hogy meg csalja gazdáját, bármily eszes legyen is, rossz példaképnek látszik és sehogysem támad kedvünk követésére.

Minden bibliai helynek legjobb magyarázata magában a Bibliában található. Próbáljuk meg a hamis sáfár értelmét is ott megtalálni. Nézzük meg a környező szöveget / contextus/, hátha lelünk ott valami utbaigazítást. A hamis sáfár példázata egy hosszabb példázat sor egy tagja, melyhez a Gazdag és Lázár éppúgy hozzátartozik, mint a 15. fejezet három példázata az elveszett juhról, drachmáról és fiúról. E hosszabb beszéd elején a következő megjegyzés áll: Többször közeledtek hozzá mindenféle vámszedők és bűnösök, hogy hallgassák Őt, de mind a farizeusok, mind az írástudók zugolódni szoktak, azt mondva, hogy " bűnösöket fogad magához és velük együtt eszik"! Ő pedig a következő példázatot mondotta nekik... " a következő öt példázat közül a negyedik a hamis sáfárról szól.

Az elmondottak valószínűvé teszik, hogy mind az öt példázat azzal az ellentéttel foglalkozik, amely egyfelől a vámszedők, bűnös szegények között volt, másfelől a farizeusok, írástudók és a gazdag néposztály tagjai között. Jézus ebben az ellentétben a megvetettek oldalán áll, azokat fedezi, azokat igyekszik megérteni és a másik osztály előtt megmagyarázni. Ezek a szegények az öt példázatban úgy jelennek meg, mint elveszett juh, elveszett pénz, elveszett fiu, hamis sáfár és beteg Lázár, míg a másik, a tekintélyes, a gazdag néposztály tagjai úgy jelennek meg, mint el nem vesztett juhok, pénz, mint az idősebb fiu, s a példázatbeli gazdag. A hamis sáfár példázatában a 99 juhot, a 9 pénzt, az idősebb fiut és a gazdag embert azok képviselik, akiket a hamis sáfár megcsalt, hiszen a vámszedőktől és parázna asszonyoktól szoktak a " tisztességes" embereknek kellett szenvedniük, akik őket megvetették. A két néposztály közti ellentétet a szeretet oldja fel, az a szeretet, amely a pásztort a juhok után üzte, az asszonyt a pénz keresésére ösztönözte, az apát elveszett fia várására indította s Ábrahámot arra bírta, hogy a megérkező Lázárt a mennyei asztalnál maga mellé a főhelyre ültesse, hol az kárátlan keblére hajtotta fejét. A hamis sáfár példázatában ezt a szeretetet azok képviselik, akik a hamis sáfárt az örök hajlékokban várják és maguk közé fogadják. Ez az elfogadás olyan, mint mikor a tékozló fiut apja várja otthonában és azonnal asztalhoz ülteti. A hamis sáfár is tékozló fiu, eltékozlta életét és azt csak a földi élet végén, mikor " állásából albocsátották" hozta helyre. A hamis sáfár jobban megmagyarázza és kibővíti a tékozló fiu példázatát, mint ahogy a drachmák példázata a juhok példázatát egészíti ki a gazdagítja új vonásokkal. Az elveszett bűnös tehetetlen, mint az eltévedt juh, de érték Istennek, mint a pénz, életét hiábavalóságban tölti, mint a tékozló fiu. A hiábavalóság a földi e világi kincsek s örömek szolgálatában jelentkezik, mi a hamis sáfárt jellemzi élete első szakaszában, viszont a megérkező bűnös, a megtérő bűnös a tékozló fiu példázatában rongyos, a hamis sáfárban kétségbeeső, míg az ötödik példázatban beteg, de imádkozó, istenfélő. A hamis sáfár előző élete olyan mint a tékozló fiu: bőség. A bőség után moslák következik: a világ édessége után annak keserősége.

A hamis sáfár példázatát tehát Jézus a zugolódó írástudóknak és farizeusoknak mondotta el, azzal a titkos szándékkal, hogy a hamis sáfárban némileg ők is magukra fognak ismerni s a tanulságot maguk számára is levonják. A hamis sáfár, a vámszedő, a zsidó életnek ez a megvetett, sőt gyűlölt alakja csak további átvitt értelemben

magyarázható a parázna nőre, ki a rábizott vagyont a szépségét adja adóssainak s megcsalja őket, mert életerejüket kívánja tőlük kamatként. Tehát hagyjuk a kissé erőltetett átvitelt és maradjunk meg a vámszedőnél. A római birodalom vámszedőinél a gazda az állat volt, a császár, s az adósok a polgárok, skiktől a vámszedők szedték be az adót, rendszerint igazságtalansul többet követelve, mint amennyi elő volt írva. A példázat azonban ezt a viszonyt egy másik gyakran előforduló viszony képébe öltözteti és pedig a városban lakó földesurnak és megbizottjának képébe, ki a városi ur vidéki, falusi javait kezeli. A vagyongazdálkodó, ki itt a sáfár nevet viseli, nem urát csalja meg, hanem a bérlőket, mikor többet követel tőlük, mint amennyit gazdája előírt, épen úgy, mint a vámszedők nem a császárt csalták meg, hanem az alattvalókat. A legtöbb magyarázó fordítva gondolta a dolgot: a hamis sáfár először szerintük a helyes összeget követelte s később, mikor a gazda felmondott neki, urát úgy csalta meg bosszúból, hogy adóssainak elengedte a tartozás egy részét. A példázatnak azonban így nincs értelme. Az adósok, s akik tudták, hogy a sáfárnak mennie kell, aligha mentek volna bele olyan alkuba, amelyet a sáfár távozása után az ur ugys megsemmisített volna s utólag a neki járó összeget rajtuk csak behajtotta volna. A sáfár számára sem lett volna megbizható az olyan nyugalom amelyet a törvény megsemmisített volna. Tehát a sáfár az első ki-rovásnál csalt, s akkor nem utár, hanem az adósokat, a falusi bérlőket csalta meg és a második rovásnál diktálta a helyes összeget, amelyet ura tőle csakugyan követelt. A sáfár először csalt, abból megtért és megtérése után csak a törvényes összeget követelte. A megtérő sáfárral azután a bérlők szívesen békültek össze és elbocsátása után barátjukként bántak vele. Jézus tehát nem a csaló sáfárt állította példaképül, hanem a megtérő sáfárt. Ez a magyarázat világosan következik abból a tényből, hogy Jézus a római birodalom vámszedőit példázta, kik a népet az adósokat csalták meg s megtérésük után igazságosak lettek, mint ezt Zakeus esetében gyakorlatilag látjuk is. Ezt a magyarázatot az is igazolja, hogy a sáfár vétkezősét maga a példázat is a felmondás elé teszi: a gazdának besugták, hogy a sáfár igazságtalan hasznot tesz zsebre, megkárosítja a bérlőket: az 1. vers szerint a gazdag embernek a fülébe az a vád jutott hogy a sáfár "szétveri" vagyonát. A diaskorpidzó ige nem elküldést elfecsérlést jelent, hanem az együttlevőnek szétverését, mit a hamis sáfár a bérlők elkedvetlenítésével csinált és nem azzal, hogy nekik jogtalan nyereséget ajánlott, miről a felmondás előtt szó nem is lehetett. Igaz, ugyan, hogy a mostani magyarázat szerint a sáfár nem urát, hanem adóssait csalta meg, de urát is megkárosította azzal, hogy a gazdaság működésben lévő rendjét, a munkát végző bérlők elkedvetlenítésével veszélyeztette, feldúlta. A példázat nem mondja, hogy amikor a sáfár a felmondás után ura adóssait hívatta a nekik az addigi tartozás helyett kevesebbet diktált, csalt volna, ezt a magyarázókat találták ki. Ismétlem a csalás a felmondás előtt történt és a felmondás után a sáfár megtért. Ez a megtérés a példázatban abban a számvetésben jelenik meg, amellyel a sáfár helyzetét tisztázza: Mit tegyek? Uram elveszi tőlem a sáfárságot, kapálni nem tudok, koldulni szégyellek! "Ez a szó: "Tudom már, mit tegyek, hogy mikor áttevődöm a sáfárságból, befogadjanak engem hajlékaikba!" az új élet programját foglalja magában: saját tehetetlenségének teljes beismerését, mely párosul azzal a bizalommal, hogy mások fognak gondoskodni róla, kik majd házaikba is befogadják őt. Egészen értelmetlen volna ezt a bizalmi viszonyt egy hamis, hazug tettel eszközölni ki; a bizalomnak ez a viszonya már az új életet jelzi a hamis sáfár életében.

A hamis sáfár élete megtérése előtt tehát ugyanz volt, ami a vámszedőké: ott állt a birodalom ura és az alattvalók között, illetőleg a földesur és a bérlők között és megcsalta az alattvalókat, illetve az adósokat. A császár messze volt Rómában, nehezen juthatta el

a megcsalt, kizsárolt alattvalók, a földesur valamilyen városban élt uri módon és a bérlők, kik a bért termésekben fizették, mint búzában, olajban, nem igen tudhatták meg, hogy a sáfár rászedi őket. Legalább is a megtérő sáfár új a lényegesen kisebb számai örömet és nem bosszúságot okoztak nekik, tehát csak részben látták át a sáfár üzelmét. A sáfár a hamiszságból, hazugságból és kizsákmányolás gonosz bűnéből tért meg és megszüntette ezeket a bűnöket, mikor a bérlőknek a helyes adatokat diktálta le. A megtérés a Szent írás nyelvén, metanoia, azaz a gondolkodás és azzal együtt a törekvés megváltoztatása. Megtéréskor a rövidlátó és az anyagi haszontól és testi élvezetektől elvaskított ember messzebbre néz és meglátja a maradandó javakat, az el nem múló örömeiket. Ezt a gondolkodás-változást szemlélteti az Úr azzal, hogy a sáfár megtudja, hogy ott kell hagynia anyagi hasznot nyújtó állását. A sáfártól használt -metastatho szó más viszonyok közé való helyeződést, elűzetést jelent - de nagyszerűen szemlélteti ezt a változást is, amely a halálban áll be, mikor is egészen más viszonyok közé jutnak és ebből a földi életből kiűzetünk. A megtéréskor az ember a halállal számol, amely után ítélet fog jönni. A halál nem megsemmisülés, hanem áthelyeztetés / metastasia /; utánna más körülmények között, de ugyan az az ember fog élni. Készülni kell a halálra, hogy meglepetésként ne érjen az áthelyeződés, mert így esetleg igen sok fájdalommal fog az járni. A sáfár készülődését a következő meggondolás fejezi ki: ha mosteni helyzetemből kiraknak, nem fogok tudni magamról gondoskodni, kapálni nem tudok, koldulni sem és szegyenlem; tehát másokra fogok szorulni. Azoknak a jóindulatát kell megszereznem; inkább másokkal akik el tudnak az áthelyeződés után tartani. Ezek pedig éppen azok akik ellen a felmondás előtt vétkezett. Ezekkel helyre kell hozni a viszonyt, a békességet, sőt meg kell szerezni jóindulatukat, szeretetüket. Ezek után a sáfár sorra szedte az összeseket, akikkel szemben rendeznivalója van: a megtérés után következik annak a gyakorlatba való részletes átvitele. Az Istenhez való megtérést a megszentelődés követi, ami abban áll, hogy a megtérés nagy megfordulását a az élet apró részleteire átvisszük. A hasonlat tehát tökéletes! A keresztyén ember földi életét megtérése után az tölti ki, hogy a megtérés nagy irányváltozását megszilárdítsa minden területen, x minden irányban működésbe hozza, kidolgozza. Amit a sáfár ura adósaival a felmondás után tesz, az a sáfár új élete: mindenkivel rendbe igyekszik jönni; közben megszilárdul élete új irányban. Tehát amikor új tartozási összegeket írt, nem csak, hanem visszatért az igazsághoz, érvényesíti a jogot: ezt nem haszonlesésből teszi, hanem megtérése folyamánaként. A bérlők a sáfár megtérésnek őszinteségét látják, megengesztelődnek, kibékülnek a sáfárral és elbocsátása után szerető testvérként bánnak vele: szeretettel magukhoz fogadják. Éppen e körül a fogadás körül is némi vaj van a megszokott magyarázatoknál.

- 1./ Ugy tüntetik fel, mintha a sáfár jóakaró barátain, tehát korábban megcsalt embertársaiban mulnék, hogy az örök hajlékba befogadják.
- 2./ Az üdvösség útját a példázat a jó cselekvésben látszik mutatni, a sáfár tetteivel érdemli meg az örök hajlékba való felvételét. De itt a magyarázók nem tudnak eléggé különbséget tenni. A görög szó: dexontai, nem befogadást, hanem csak fogadást jelent; vagyis a megszerzett jóbarátok nem az örök hajlékok ajtajainak a kinyitói, hanem csak a fogadó bizottság, mely a halottért jön. Halál-eseteknél nál gyakran halljuk, hogy a meghaló régebben elhunyt kedves hozzátartozóit pillantja meg, kik érte látszanak jönni. De ettől a fel fogástól nem kell visszariadnunk, hogy a keresztyén testvéreknek közük van ahhoz, hogy testvérük felől odaát, hogy fognak dönteni. Legalább is az Úr szava erre a befolyásra mutat: "Amit megkötöztök a földön, a mennyben is kötve lesz, amit megoldotok a földön, a mennyekben is oldva lesz" / Mt 18,18/. Az érdemszerzésről a péld-

szó sincs, csak az életirány megváltozásáról, azaz a megtérésről: e nélkül pedig nincs üdvösség / szabadulás/, mert ha valaki értelmével, eszével elfogadja a megváltást, de gonosz életével nem szakít, annak ész-hite semmit használni nem fog: igenis szükség van a hit gyümölcseire, hogy azok a hit valódiságát igazolják / Mt 7,16 8,21 Jak 2,14-26 / Különbözik pedig Isten parancsolatainak megtevése nem érdem, hanem kötelesség. Ha mindent megteszünk, amit Isten mond tekintünk magunkat haszontalan szolgáknak, akik csak annyit tesznek amennyi kötelességük! Ezeknél a jó tetteknel az irány a fontos, amelyben haladunk: ha erőnk nincs a jótevésre, ad az Isten az őszintének, mint ahogy minden tettünkhöz Ő adja az akaratot is a véghezvitelt is / Luk 17,10 Fil 2,13/.

Még világosabban mutatják a példázat értelmét azok a következtetések, amelyeket az Úr maga von le belőle a példázatot követő versekben. Érdekes, hogy az Úr nem hamis sáfárnak nevezi őt, hanem a hamisság sáfárának / oikonomosés adikiás/. Ez a kifejezés azt jelenti, hogy a sáfár egy igazságtalan rendszerhez tartozik hozzá s nem tévedünk, ha ezt az igazságtalan rendszert azzal azonosítjuk, amit az Úr a világnak nevez. Ezt az értelmezést igazolja a 11.v. amely már a hamis szót alkalmazza / adikos/, de azt a jelenkor gazdagságával köti össze: a sáfár ennek a hamis gazdagságnak a kezelője. Jézus tehát nem a hamis sáfárt dicsérte, - ez már akkorra megtért - tehát nem volt sehol - , hanem a hamisság sáfárát, azaz a hamis mammon kezelőjét.

o o o o o o o o o o

A reményről...

A reménykedés, általános emberi sajátosság, s annyira össze van kötve az emberi lélekkel, hogy az, ha reménységét elveszti, elsorvad és halálba hanyatlik. Hogy halál és reményvesztés egy úton járnak, azt tudja Jób, kit a sötétség hatalma úgy körülvevett, hogy minden reménységét tünni látta: "Elvet engem valahová, hogy elmenjek a reménységetem kitépi, mint egy fát" /Jób. 19, 10/. De a halottnak látszó reménység újra kishajt az élet fáján, mely a földbe rejtve a ledöntött fa gyökerében: "Mert a fának akkor is van reménysége ha kivágjuk; új sarjakat hajt, sarjadása nem szünetel" /Jób. 14, 7/. Míg tehát lent a mélyben, az elrejtett élet zavartalanul fejlődik, a külső látható élet sok veszélynek van kitéve: "A víz köveket őri szét, árjai a föld porát sodorják el, így pusztítod el az ember reménységét" /Jób. 14, 19/. Jób azért tulajdonítja reménysége elpusztítását Istennek, mert kizárólag az Ő kezében tudja magát és nem kételkedik, hogy amelyik pillanatban Isten akarja, nyomorúságának vége lesz. Minket azonban most csak az érdekel, hogy a reménységgel együtt az élet is elvész, minden elvész: reményleni annyi mint élni. A reménység tehát az ember legfontosabb kincsei közé tartozik.

A reménység mibenlétére vonatkozólag, Szentírás különféle felvilágosításokat ad. Az Ótestamentumban a remél fogalmát, a várakozás különböző igéi fejezi ki; de a görög elpidzein is várakozást jelent. A várakozás és reménykedés fogalma, nagyrészt azonos, Akik remélnek, várnak, aki nem remél, annak nincs mire várni, ha csak rettegve az ítélet borzalmát nem várja. Az Újtestamentum a remény, a hittel veszi sokszor egynek, mint pld. Zsid. 11-ben hol hit és reménykedés általában egyet jelentenek. Zsid. 11, 1 így határozza meg a hitet: "A hit, a remélt dolgoknak alapja és a nem látott dolgok bizonyítása." Remélt dolgok, nem látott dolgok felől való bizonyosság. Mondhatnánk, hogy a remény a hitnek egyik fajtája: reménynek nevezük a jövődől dolgokban való hitet. Ezért a jövődől dicsőségre és Isten ígéreteire való reménykedőket, vagy várakozókat, a hit hőseinek nevezik; Zsid. 11 róluk beszél és minden hősi cselekvés, följegyzet róluk, ezzel a szóval vezet be ez a fejezet: Hit által. Reménykedés alatt a hitnek a jövőre való alkalmazását értjük. Mégis a reményt a hittől, meg kell különböztetni; helyesebben a hit fajtái közül, a reménységet, külön név alatt, ki kell emelni, mert a keresztény életnek egyik legfontosabb életterületét alkotja a jövőbe az Isten ígéreteibe vetett hit, az a bizalom, hogy a jövő minden bajt helyre hoz, minden veszteséget kipótol, minden várakozást igazol, azoknál, akik Istent szeretik. Ezért a hit mellett, mely a jelen harcát, és munkáját indítja, és működésbe tartja, beszélünk reményről, mely a hívő szívét a jövő felé fordítja. A jelenből inkább a harc és küzdelem a hívőé, ellenben a jövőből a dicsőség, a bér a reménykedőé, a kitartóan várakozóért. A hit is, a remény is a szeretetből fakadnak, mivel csak abban bizom akit szeretek, akivel a szeretet képes köti össze, és csak akkor reménykedem, ha egy szerető és Mindenható Isten ígérete biztosítja a jövőt. Önző szívben sem hit sem remény nem támadnak, az önző ember meg van fosztva az élet legszentebb tapasztalataitól. A remény az Istenben bizó embert elszakítja ettől a világtól, és hozzáfűzi egy eljövendő világhoz, záradokká teszi ebben a korszakban és örökösévé egy jövődől korszaknak.

A reménység nemcsak az egész bibliai történetet kíséri végig, hanem az egész emberi történetet is. De míg Isten embereit valószínű remény élte, addig ennek a világnak fiait, hamis reménység csalja meg. Igaz reménység, és ál-reménység állnak egymással szemben; előbbi józanná teszi az embert, utóbbi elaltat, hogy egy rettenetes ábredés felé vigye a megcsaltat. Sokszor Isten gyermekei is, hamis reménységgel csalják magukat: olyan ez mint amikor zsákutcába jut az ember, vissza kell fordulni, mert egy hosszú

utat hiába tett meg az ember. Rendkívül fontos, hogy józanul járjunk ebben a világban, amelyben mintha csupa ópium-szívó között járna néhány józan ember. Az ópium a hamis reménység, amellyel Sátán az emberek nagyrészét, alkalmatlanná teszi arra, hogy a jóért, az emberiség igazi érdekeiért harcoljanak. Hamis az az osztályozás, mely az embereket alaptermészetükre való tekintettel, optimistákra és pesszimistákra, derülátókra, és borulátókra osztja. E két csoport alaptermészete a felületesség. A két csoport sokkal közelebb áll egymáshoz mint első tekintetre látszik. Az optimisták könnyen hiszik a kedvező jövőt, hamar megnyugtattják magukat, bármi reménységgel, szívesen elhiszi, hogy minden jó fog alakulni. Isten a mindig jót jövendőllő prófétákat hazugoknak nevezte, mert olyant hirdettek Isten nevében amivel Isten nem bízta meg őket. A pesszimisták éppen olyan hiszékenyek, mint az optimisták; könnyen hiszik a rosszat, szinte kéjelegnek abban, hogy magukat marcangolják a beru látásában, a baj elviselésében, éppen olyan felületesek és könnyelműek, mint az optimisták a derülátásban. A két csoport között tehát, csak szín különbség van. Ezzel a kétféle emberfajttával, mely inkább egynek tekinthető, szembe áll, egy egészen másfajta embercsoport az, amely nem hisz mindjárt mindent el, hanem a valóság mértékével próbálja meg a dolgokat, nem könnyen hisz mindenkinek, hanem megvizsgálja a megbízhatóságot.

"Tudom, kinek hittem" - mondja az apostol II. Tim 1, 12 és alkonyra hajló életének csúcspontján állva beborulni látja a földi életet, de megnyilni a drágábbat, a fontosabbat az égít; a földi sötétség mögött látja, világosságból előlépni a Szabadsítót. Pál reménysége az isteni valóságból való volt. Jézus mondotta: "Ég és a föld elmúlnak, de az én beszédeim soha el nem múlnak. A Szentírás tanulmányozásának, egyik legfőbb célja az, hogy a valóságok világából összeszedjük a józan reménység alapjait, az Isten ígéreteit, és ezekre az ígéretekre építsük életünket. Ez a ráépítés a józan és valóságso reménykedés mely nem érzelmi áradozás, hanem tett, gyakorlati munkálkodás. Aki Isten ígéreteinek kősziklájára épít, az csalódnai nem fog. Aki Istentől kitűzött célt néz, biztosan halad előre. Isten ígéreteire csak hívő ember épít; A hitetlent ingatag, bizonytalan alapokat keres, melyeket az ítélet árville ki fog mosni az épület alól és az épület összedől. Jézus kétféle emberről beszél, aki homokra építette életét és arról aki Kősziklára épített. Igazi reménységről tehát, csak Istennel együtt járva lehet beszélni. A világ is tapasztalja néha, hogy reménységei valóra válnak; de ezek múló, földi beteljesülések, melyek magukban hordozzák az elmúlást. "Elmulik e világ dicsősége. Az öreg kor, szürkület, a keresztyén ember halála: hajnalhasadása. A világ akkor csalatkozik, mikor a legnagyobb szüksége volna vigasztalásra. Csak a hívő ember "nem szégyeníti meg reménysége Róm 5, 5. Tehát mind az optimizmus mind a pesszimizmus, hamis, de derűsebbnek ne lássuk a világot, se borúsabbnak, mint amilyen a valóság, a valóságot, az igazságot keressük. A valóság talaja a kőszikla, melyre életünket felépíthetjük, és az nem fog meginogni. Se olcsó remények ne csaljanak, se gyáva meghátrálásnak ne legyünk áldozatai. Keressük a Bibliában az isteni valóság kőszikláit, Isten ígéreteit.

Volt reménység a bűn-eset előtt a Paradicsomban? Mivel Pál apostol I. Kor. 13, 13-ban azt mondja, hogy a szeretettel és hittel együtt a reménység is megmarad, úgy hogy az örökkévalóságon átkísér bennünket bizonyossággal állíthatjuk, hogy a Paradicsomban is volt reménység. Ezt a reménységet Isten gondoskodó szeretete nyújtotta és ez a minden nap tapasztalt szeretet, arra jogosította fel az embert, hogy az i előtte álló jövőben, még több jót szeretetet várjon Istentől. Ahogy nőtt a szeretet Isten és az ember között, úgy nőtt a reménység is, és az ember mindig boldogabb lett, annak várásában, ami jönni fog. A paradicsomi állapotnak az vetett véget, hogy az ember egy hamis ígéretnak hitt és hazug reményt táplált magában. Ezt a hamis ígérést a kígyó tette, amikor azt mondta: olyanok lesztek, mint az Isten. Az ember hirt a hazugságnak és engedetlen lett; megcsalója a hazug reménységnek. Ez mutatja a reménység fontosságát --

ség lett. Ez mutatja a reménység fontosságát az ember életében és pedig, mind az igaz, mind a hamis reménység fontos voltát: a hazug reménység kárhozatba visz, az ítélő Isten pedig a Paradicsomból való kitzasztás mellett még ígérletet tett az embernek. Ez az ígérlet abban állott, hogy " az asszony magva szét fogja tiporni a kigyó fejét, azon az áron, hogy a kigyó, a magnak¹ taposó sarkát fogja szétmarcangolni. Isten nem hagyta magára a hitlen embert, hanem ígérletében magához kötötte, szövetségesevé tette. Mikor a várt mag megszületik, egy szép erős gyermek, Éva nyereségnek Kain-nak nevezi azt. Mennyire csalódott! Gyilkos lett ez a magzat, az első testvér-gyilkos. Ádámnak és Évának még soká tapasztalnia kellett a bün gyümölcsét, mielőtt az Isten ígérletét valóra válthatta volna. Az ígérlet beteljesülése előtt az ember szívének össze kellett törnie, ezt a szívet is szét kellett marcangolnia a bünnek hogy alkalmassá válják az ige befogadására. A reménykedéshez, mint a római levél idézett helye mutatja, kitartás kell / 5-3-5-ig/, melyet a szorongattatások között kell tanusitanunk, amíg elérjük, a kipróbáltságot. A reménység kitartó megőrzésével, leszünk kipróbáltakká. A nyomoruság sötét éjszakája és a reménység derengő fénye együtt dolgoznak, az emberi szívben, hogy a lelket a szabadítás csodálatos órájára elkészítse. A reménység a megszentelődés egyik fő ható tényezője; rajta keresztül Isten szeretete szól a csüggedt meggyötört emberhez és édességet érez, aki hallja, mint ezt Jel. 10 8-10-ig ből látjuk, hol a megevett kis tekercs Isten ígérletét foglalja magában, melyek édességgel töltik meg az ember száját, csak amikor a reménységet az élet küzdelmei közé beviszzük, hogy kipróbáltá legyen, akkor érezzük, hogy ami a halláskor édes volt az a szorongattatások között keserűvé változott. Kain testvérgyilkossága volt az első nagy keserűség, azon az uton, amelyen az embernek, meg kellett ismernie, mit jelent hazug reménységgel állítani magunkat.

A következő ígérletet a Jahve névben kapta az emberiség, mely változhatatlan létet fejez ki és jelzi az örök kösziklát, amelyre az ember jövendőjét építeni kellett volna, a kigyó hamis ígérletével szemben, mely azonban, az embernek vissza datott, mikor egy gyenge gyermek születésekor, segítségük hívták Isten nevét. I. Móz. 4, 26/. Tapasztalatból még nem ismerte az ember ezen a néven az Istent csak az Egyiptomból való kiszabadítással lettez a név az ember számára tapasztalati valósággá II. Móz. 6, 3/. E név a reménység kiapadhatatlan forrásává lett ezután.

Ujabb és az előbbieknél tartalmasabb ígérletet kapott Énok, kire k látomásáról Mózes könyve nem beszél, csak jóvel később válik ismertté ez az isteni közlés Judás apostolnak tett kijelentés által Jud. 14 bár valószínű hogy korábban is tudtak róla, csak a kijelentés könyveiben Judásig nem vétetett fel. Az Énok-nak tett ígérlet már arról ért sít, hogy Jahve, kinek nevét később az Ur Adonay Kirios névvel helyettesítették, tízezernyi szentje eljönni készül a földre és itt ítéletet akar gyakorolni az istenteleneken, azoknak istentelen tettein és beszédein. Énok alatt már nagyon alhatalmasodott a földön a lázadás, a vétek és így az ítélet ígérte nagy megalégedést váltott ki, azokban, akik a földön, Isten mellett maradtak. Ilyen Isten mellett álló ember majdnem csak egy volt akkor, Énok: azért kellett őt istennek az emberek közül kivennie és magánál elrejtenie. Énok idejétől kezdve az emberek között az Isten-félek várták a föld megiszttitását a gonoszoktól. Ez a várakozás és ígérlet zárja be a Bibliát is, ez tehát az emberiség leg megnyugtatóbb reménységei közé tartozik. Jel 21, 8 21, 27, 22, 15/.

A Nóé-nak tett ígértek, hogy többé senki özönviz által el nem pusztul, egy szövetség keretében hangzottak el, melyet Isten Nóéval és utódaival kötött. A szövetség megerősített ígérlet, amelyben Isten egyoldaluan kötelezte magát ígérteinek megtartására, anélkül, hogy az embertől ezért viszonzást várt volna. A szövetség jele a szivárvány, mely a fizikai ég mosolyának látszik, a szellemi ég mosolyát

példánts: az ember felé forduló isteni kegyelmet, vagy kedveséget. A zettentő pusztulás eszközére a vizetontó felhőre volt rajzolv az Isten moslygása a szivárvány. A reménynek nem lehet ennél szebb jelképe. Isten kegyelme a reménység forrása.

Nóé utódsinak csak nevét említi az Írás kivéve a gonosz történetét, mely a babeli nyelvzavarban és Nimród hódításában jellegzetesen mutatja az istentelenség földi erőlködését, hogy saját keze munkájával és erőszakosságával pótolja azt, amit az istenfélőknek Isten ígérete biztosít. A kétféle reménység alapja itt szemben áll egymással: a földi erőlködés hiábavalósága, és az ígéretre váró hit előretékinés. Ez az előretékinés látszik azokban a nevekben amelyeket Nóé utódai, gyermekeiknek adtak. Isten kijelentései ebben a korban nem szüneteltek, nona az Írás nem említi őket. A fiak nevei elé állítják az isteni kijelentést, mely ebben az időben eljutott az istenfélőkhez. Sém jelentése: Név Isten neve: Jahve, mely ígérteként világított már a megelőző korszakokban és reményt keltett az istenben bizókban. Arpaksád jelentése: a Keldeus azaz teológus, az isteni tudományokkal foglalkozó, ki előtt a megismerés, a kijelentés ígérete világít. Sélach a Küldött Isten ígérte, hogy az Ő ismerőjét feladattal bizza meg; Héber a Tálparti, mert küldetésük oda fog történni, új hazát kell a küldötteknek keresniük, hol az isteni feladatot végrehajtják majd. Péleg, Megoszlás, mert nem az Ősszes utódok mennek el és azért fájdalmas válás fog következni az Urért. Réu, Isten Berátja lesz az, aki távozik, világ barátja, aki marad. Sérug szilárdaság-ot kap Istentől a benne bizó, míg végre eljön Náchor, az Attörő s a jövendölések beteljesülnek a kiválasztott mag által. Habár Tharé a Késedelmező, vagy Habozó némi visszaesést mutat, Ábrám a nagy nép atyja, örökölni fogja az ígérteket. Isten tehát állandó ígéretekkel nevelt népet magának, mely Őt fogja szolgálni, melyet a fiaknak adott nevekben, vezetett nyomról-nyomra a cél felé. Mennyi szent várakozást, boldog reménységet fejeznek ki ezek a nevek, amelyekben a kiválasztottak beleirták életük tartalmát.

Az ősatyákat, vagy Pátriárkákat a reménység kötötte Istenhez, a reménység töltötte be életüket és megszabta irányát. Amit Sém utódsinak neve kifejezés jöve dől azt Ábrahám életében valóstította meg az Isten, mintha az Ő jöttét készítette volna alá az Őt megelőző fejlődés. Ábrahám élete az Őt megelőző ősatyák várakozásának és reménységének tettekre válása volt. Nóé-tól kezdve valamennyi ősatya megérte Ábrahám születését: Sém, Sélach, Héber túlélték őt. Valamennyien elég ideig éltek Abrajámmal együtt arra, hogy az ígéretek teljesülésének megindulását és kialakulását szemlélhessék. Ami az atyák életében isteni tervként elhangzott az Ábrahám életében cselekedetté formálódott. Jézus a Jahvé-val való azonosságának kihirdetését éppen Abrahámmal hozta kapcsolatban: mielőtt Ábrahám lett, én VAGYOK" és Mózes ezt mondja az egyiptomban gyötrődő zsidóknak: "A VAGYOK küldött engemet. Ján 8,58 II.Móz.3,14/. Ez az örök jelen ez az isteni változatlanaság, van a Jahve - Jehova névben, melyről Nóé legidősebb fia a Sém nevet kapta. Ábrahám története Istennek ezt a nevet igazolta, mert amit ígért, nem felejtette, hanem biztos lépésekkel vitte Nóé ivadékát Ábrahámot a megkezdett uton, az ígéretek útján előre. Arpaksád a teológus az Isten dolgsinak ismerője, 148 évig élt Abrahámmal együtt és atyjával Sém-el együtt, ki túléltte Ábrahámot. Ábrahám kivándorlása után is, halott Ábrahámról, utazó kereskedőknél keresztül üzeneteket is kaptak tőle: Abrahámban az igaziz teológust az istennel együtt élő, állandóan kijelentéseket kapó, gyakorlati embért szemlélhették. Sélach 3 évvel élte túl Ábrahámot és annak életében fel kellett fedeznie az Isten küldöttét. Héber 64 évvel élt tovább, mint Ábrahám, így elég alkalma volt Ábrahámot, Izákot, mint tulspartiakat a saját nevében lévő isteni ígérte megvalósítóként felismerni. Péleg ugyan csak 48 évig élt Abrahámmal együtt, de a nevében rejülő isteni ígérte: a Megoszlás az Ábrahám életében valóstult meg, ki először Ur városbeli rokonaitól aztán Lóttól is meg-

vált, hogy a rá bízott isteni küldetést tisztán teljesíthesse. Ábrahám azok közé tartozott, kiket elsősorban lehetett Isten

barátjának nevezni s így Réu saját nevének értelmét Ábrahámban látta megmagyarázva, mivel 78 évet élt együtt. Ábrahám némi ingadozás után, mivel csak emberi voltát igazolta, végig szilárdan kitartott Isten követésében s így Sérug, aki 101 évet élt Ábrahám születése után, nevének értelmét, Ábrahám életében ismerte meg gyakorlatban. Nákhor az áttörő, csak 49 évet élt Ábrahámmal, de megismerte benne azt, aki az akadályokon áttörve, szerető kapcsolatot széjjelszakítva tör előre, hogy Isten ígéreteit elnyerje. Mindebben Ábrahám, Izsák és Jákób egyek; mind hárman a véghezvitelt mutatják meg életükben atyáik váráhozásával szemben. A zsidó népnek tehát nem 3 ősatya volt, hanem Nóétól számítva ki 58 évig élt Ábrahámmal s így ősi Urban sokat beszélgethetett az Istent kereső gyermekkel, aztán, ifjuval, ki valamit érezhetett abból, hogy a nevében levő értelem: vigasztalás e gyermek a férfi lényéből áramlik felé, tehát Nóétól Jákobig a zsidóknak 13 ősatya volt. E 10 ősatya a nevekben levő ígéretek által, a közös reménység, közös váráhozás által fűződött egy családdá, egy ivadékká; a reményt várókká. Az első ősatya idejében csak előkészítődik a reménység; annak határozott kijelentése csak a 3 utolsó ősatya korában történik meg s ezek vonják le a reménységből a következtetést: elszakadnak az e világiságtól és átalakulnak egy jövő világ váráhozóivá. De mindig úgy van, hogy az isteni előkészítés hosszú, mert az ember nagyon nehezen indul meg, hogy Isten hívásának eleget tegyen, engedelmeskedjék. Isten Sémától kezdve hívta, édesgette az ősatyákat, hogy engedelmeskedjenek Neki teljes határozottsággal, de csak Ábrahám lépett a teljes engedelmesség utjára. A reménység örökösévé azáltal lesz az ember, ha Istennek engedelmeskedik s a reménység utjára lép, a világi reménységek utját pedig elhagyja.

Habár a 13 ősatyát az Isten mindig határozottabb és kifejezettebb hívása egy kiválasztott és összetartozó, magában zárt családdá, nemzetséggé zárta össze, melyről a lassan pogánysággá fajuló rokonság lehámlott és külön fejlődés utját futotta meg: mégis a 13 ősatya közül csak az utolsó három volt a reménységben tevékeny, a remény utján haladó; az első tíz szenvedőlegesen vette az ígéretek és várt. Isten világkormányzásában megvan a váráhozás ideje is és sokkal hosszabb, mint a kivitel ideje. Hosszu váráhozás után Isten gyorsan cselekszik; a bonyodalom hosszan tart, sőt növekszik, a kifejtés gyors munka, bár a lelkekben titkon a váráhozás alatt megy végbe már a dolgok lelki kifejtése. Ennélfogva a váráhozás ideje is már tulajdonképpen alkotó idő. Bent a lélekben megy végbe az alkotás: a gondolatok, a törekvések a remény szempontja szerint kétfelé válnak s a lélek az Istentől megjelölt irányban helyezkedik el, melyet a remény jelöl. Ez az elhelyezkedés apáról fiúra folytatódik, de bizonyos kiválasztás szerint; a hus nem öröklí a szellemi elhelyeződést, azt minden utódnak át kell vennie ki kell harcolnia. Mégis az apák állásfoglalása nem gyümölcstelen a utódokra nézve, az isteni merevényekbe végott lépcsőn az utódok könnyedén futnak fel s ahol az előd abba hagyta, ott kezdí az új harcot az utód. A reformátorok az atyákra építették, kik az apostolokon építették fel reménységeiket s mi a reformátorokra építünk közben kéz-kéznek adta át a munkát. Lassan helyeződik el Isten népe a reménység vonalában, míg a világ lassanként leválik róla és a reménytelenség, a veszedelem utján helyezkedik el. Az emberiségnek ezt a kettéválását a reménység eszközölte. Ugyanilyen szétosztás ment végbe Ábrahámor megelőző időben az atyáknál. Ábrahám egy kislelkűt és rögződött hagyományt vett át és annak végső kialakulásánál megindult, azt a látható életben akarván véghezvinni. Ezt a megindulást Isten hívása váltotta ki; de ennek a megindulás-

nek feltétele volt az a fejlődés, amely Ábrahám atyáinak hosszú során át a lelkek mélyén ment végbe. Ez a lassu előkészítés még ugyanannak az egyének életében is szükséges: minden kezdést hosszú belső előkészület előz meg. Ez a belső előkészület igen fontos, mert ebben rögződik a lélek a remény s irányába; úgy-hogy életünk hosszú és terméketlenné látszó idői nem hiábavalók. Ugyanilyen termékeny idő az idő is, amelyet a lélek a testi halál és a feltámadás vagy ítélet között tölt el látszólagos tevéketlenségben. Istennek állandosult lelkekre van szüksége és ez az állandóság a reménység irányában és a remény vezetése alatt megy végbe. A reménység nemcsak világtörténelmi, hanem egyéni jelentősége is óriási s nálánál semmi nagyobb tért az emberi fejlődésben nem foglal el. Ennél-fogva a biblisi, igaz reménység megismerése, azaz a történelemben való tájékozódás életünk legfontosabb feladata. Annál, hogy mit teszünk, sokkal fontosabb, hogy milyen irányban helyezkedünk el, mert a helyes iránynak helyes cselekvés a folytatása. Hibák, botlások, vétkezések után a lélek újra feláll és a félbehagyott utat folytatja; de rossz irányban a helyeseknek látott cselekvések is vétkesek. A rossz irányban alkalmazott szeretet lehet gonosz merénylet a másik élet ellen. Hamis irányban végzett egyházi munka állhat a Sátán szolgálatában. A hamis irányban hozott áldozat pazarlás és erő-, idővesztegetés. Tehát a helyes irány megtalálása életünk legfőbb feladata. Ábrahám atyáinak élete nem volt hiábavaló, mert ők adták a késői utódnak a helyes elindulási irányt. Ez az irány náluk családi hagyománnyá lett. Hogy Ábrahám példája messz évezredekbe világított bele, abban elődeinek is igen nagy része van azzal, hogy az Istentől mutatott utra ráfigyeltek és a reménységet szívébe zárták. Mi is sokat tehetünk már azzal, ha a reményt, melyet Isten ígéjében adott, szívébe zárjuk és ott felejtsük. A reménységnek ez a szerepe benyulik az örök korszakok idejébe. Azt mondhatjuk, hogy az ősatyáktól felfogott reménység, mely atyáiról fiára ment át és terjedelmesedett, volt Ábrám "Bibliája", melyen felnőtt és amelyből később is táplálkozott. Nőével sokszor beszélgetett otthon Ur városában Ábrám: Nőé pedig beszélt Énokkal, Kenánnal, Machaláléllal, Jereddal, Matusélával és Lemekkel; csak épen Énokkal nem beszélt, mert az több, mint félszázad évvel korábban tűnt el, mint hogy Nőé született. Így Ábrahám harmadik kézből tudta meg, Isten ígéretét, melyet Isten Énoknak adott, hogy el fog jönni a maga tizezreivel s itt a földön új királyságot, új várost alapít, mely város már épülőben is van azoknak a személyeknek Istenhez csatlakozásával, akik már most Isten oldalára állanak, "Istennel járnak". A régi emberek gondolatvilágában város és állam egyet jelentett, mivel a fejlődésnek ezen kezdetlegesebb fokán az állam nem igen terjedett túl egy város határán, és nagy, feltűnő esemény volt hogy egy hódító több város fölé terjeszkedett ki hatalmával. Ez a hódító úgy tűnt fel, mint az isteni rend ellen lázadó, sátáni jellel: / I.Móz 10,8-12 v.8. 11,1-9/. Az emberi államszervezőkkel szemben Isten " barátai" Isten városalkotását várták s ennek az isteni államnak a reménysége már Énok óta foglalkoztatta az emberiséget, kinék Isten megígérte, hogy el fog jönni a földre és tizezreivel a gonoszok hatalmaskodásának a földön véget vet. Ennek a várszonak alapjait sem szolgáltathatták kövek, mint a Kaintól épített városét / I.Móz 4,17/, vagy Babelét: az Istentől alapítandó város alatt tulajdonképpen emberek isteni egyesülését, isteni állam megszületését kell értenünk, úgyhogy ennek alapjai az emberi szívekben épülnek abból az anyagból, ami ebből a korszakból átmege, a következő korszakba, hitből, reménységből és szeretetből. Ábrahám ezt az " alapokkal bíró várost" várta / Zsid 11,10/. Ezt a várost Isten az ígéreteknek kijelentésével és a reménységnek az emberi szívekbe való ültetésével alapozza meg a mostani világkorszakban. Ezt a célt szolgálja különösen a Zsid-hoz írt levél, mely a 11-fej-ben azokat

azokat a köveket állítja elének, amelyekből ez a város felépül: a hitnek hőseit 12 fejben, pedig miután egy olyan követ említ, amely nem volt alkalmas a beépítésre, a hitetlen, földi, evilági törekvésű Ézsaut / 16 v/, rámutat arra a szellemi közösségre, mely körül a láthatatlan isteni város épül ki: a Sion hegyre, természetesen szellemi értelemben / v.5. Dán. 2,35 és 44/, az élő Isten városára vagyis mennyei Jeruzsálemre, mely az angyalok tizezreiből s az emberek közül az "elsőszülöttek" gyülekezetéből és egyházából, az ítélő Istenből és a befejezett igazságosságok szellemeiből, a közbenjáró Jézusból tevődik össze. /Zsid 12,22-24/. Ezt a várost látja a távolból a Jelenések látnöke s leírja, hogy talpazata az apostolok tanítása, bejáratai az ósatyák hagyományai, kiket a 12 törzsfő képvisel és világító forrása Isten és a Bárány; azonban az angyalok szolgálata sem hiányzik a városból, mert minden kapuban ott találjuk őket. /Jel 21,14 12 23,12/. Ábrahám eszerint nem életlen kövekből felépített várost várt, hanem megszentelt emberek közösségét, mely minden szentségtelentől, gonosztól, elszakadva Isten által és Istenben él. Énok és Nóé ezt a közösséget nélkülözték, ezért emelte ki Isten Énokot az istentelenek közül és ezért mentett át Isten Nóéval együtt csak 8 lelket, mert többen a bárka közösségébe nem mentek be. Ábrahám is jól érezte az istentelenek társaságának terhelő, gyűlöletes voltát; ezért nem fogadott el Sodoma királyától még egy serakötőszíjat sem / 1.Moz 14,23/. Hogy csak Isten feltétlen hívei, "barátai" maradjanak együtt, ezért kellett Ábrahámnak kimennie ősei lakhelyéről, elszakadnia cselekvésre nem kész, vagy épen bálványozásra hajlandó rokonsaitól; ezért kellett mellőle elhálnia késlekedő, habozó atyjának; elmaradnia a világgal cimboráló unokaöcsnek, Lótnak, elküldetnie Izmaelnek és a többi gyermeknek, kik nem voltak az ígélet és reménység örökösei.

Az Ábrahámnak tett isteni ígérek látszólag vagy nagyjából testiek, földiek és evilágiak. 1.Moz 12,2-ben négy ígéletet találunk: 1./ nagy nemzetté lesz; 2./ áldásr kap; 3./ nagy nevet kap és 4./ áldássá lesz. A lóttól történt elválás után, hol Ábrahám szerényen Lótnak engedte a lakóhely kiválasztását és a jobb legelőt, Isten megígérte 5./ hogy az egész földet, amelyet belát, neki adja s hogy / 6./ magvát oly számossá teszi, mint a föld pora /13,14-17/. 15,5-ben a csillagok számához hasonlítja Isten Ábrahám magvát, miután ez keservesen panaszkodott, hogy rabszolgája lesz az örököse. 7./ Isten azt is tudatta hű szolgájával, hogy maradéka éppen úgy vándor és idegen lesz a földön, a megígért országban is, más földön is, mint Ábrahám maga; de aztán meg fogja ítélni az elnyomó nemzetet az ivadékaik nagy vagyonnal fognak kijönni az idegen országból s visszatérnek az ígélet földjére / 15, 13-16/. 8./ Tisztán földi ígéletet kapott Ábrahám más magzatai számára s egyúttal azt az ígéletet is, hogy nemcsak nagy népnek lesz atyja, hanem sok nép atyjává is teszi Isten, mely ígéletkibővítés összefügg az Ábrám névnek való kicserélésével / 17,1-8/. Ígéletet kap arra, hogy az Izsák mellől elküldött Izmaelt is meg fogja Isten áldani s nemzetet alkot belőle / 21,13/.

Kétségtelen, hogy ezekben az ígérekben a legnagyobb rész testi és földi. A testi és földi ígéreknek szellemi és mennyei ígérekkel való kicserélésére még nem jött el Ábrahámnál az idő. Pál mennyei áldásokat ígér az egyház népének, sőt azoknak már a jelen meglétét is megállapítja / Ef 1,20/; de ennek az a magyarázata, hogy az egyház nem földi, hanem mennyei népnek számít s polgárjoga is mennyei / Fil 3,20/; Ábrahám ellenben a földön látta hivatását; azért földi ígéreteket kapott. Ezzel kapcsolatban egy elég durva tévedésről kell lerántanunk a leplet. Hindu vallásos nézetek és világnézet és a belőle is táplálkozó görög filozófiai felfogás szerint a bűnnek és boldogtalanságnak oka ezen a világon a test, az anyag, tehát a teremtett anyagi világ. Emögött a felfogás mögött egy csunya emberi csel lappang: az ember saját felelősségét a teremtésre és azon ke-

resztül a Teremtőre akarja háritani. A Biblia szerint ellenben a bűn forrása a szabad akarattal bíró szellem és nem az anyag; a test legföljebb a kukac, amelyet a kísértő a horogra rak. A Bibliától idegen a testinek és földinek az a megvetése, amely a kereszténységben a pogány és a görög filozófia hatása alatt meghonosodott. Pogány felfogás szerint Bráma bűnös személyében teremtette a világot s a gnosztikus filozófia szerint a világot nem a világosság legfőbb Istene, hanem egy gonosz isten teremtette, kit ők a bibliai Jahvéval azonosítottak. Könnyű belátni, hogy a test- és teremtés megvetés istenkáromló nézetekkel kapcsolódik s ezért gonosz és veszedelmes; forrása az emberi gőg. A középkori nézet szerint, melyet a refomátori egyházak is átvettek, Isten kárvallott gazdaként el fogja pusztítani a földet, de előbb akiket tud, kiment róla a királyságát a mennyekben fogja berendezni. A Biblia szerint a mennyeknek királyságát Isten angyalai a földön fogják gyakorolni s a mennyei erőkkel felruházott város, az Új Jeruzsálem a mennyből a földre fog leszállani. Ábrahám maga sem sejtette, hogy Isten őt kétféleképpen fogja utódaiban megáldani. Az annyira várt, testileg tiszta származású és nem a rabszolgától származó mag Izzákban egy földi népnek lett ősatyjává, mely Istenét megtagadta, Tőle hűtlenül elfordult, míg Isten Maga is kényszerült ezt a magot elvetni és mással pótolni, hogy egyszer még újra visszafogadja és Ábrahám számára a testi magva számára itt ezen a földön és ebben a testben egy új és dicsőséges jövőt nyisson. De lett Ábrahámnak egy másik magva is abból a sok nemzetből, amelyet az Ábrahám név említ s mely nem testileg, hanem szellemileg származik Ábrahámtól, a hívők atyjától. Ez a másik mag a mennyei, de hivatása ennek is a földi lesz.

A tíz első pátriarcha életét az elméleti előkészület töltötte be, a három utolsó pátriarcha életét pedig a tevékeny várakozás az ígéretek beteljesülésére. A 10. ősanya idején gyűlt az ígélet; a három utolsó az összegyűjtött ígéretek alapjára állott és Istent szaván akarta fogni. A reménység szempontjából azért tanulságos ennek a három hűhősnek az élete, mert ezt mutatja, hogy Isten hogy támaszt akadályokat a hit várakozása elé, hogy a reménykedőket magukat ránevelje az ígéretek elnyerésére.

A 10. első és elméleti nő össze az ígéretekkel, különben folytatták kortársaik közös életmódját; a három utolsó és, gyakorlatilag, tettekben nőtt össze az ígéretekkel, kudarcok és a hit felemelő elszánt lépései által.

A reménységnek tehát akadályai vannak és Isten szándékosan támasztja, vagy engedi támadni ezeket az akadályokat, hogy a reménykedők hitét próbára tegye és a próbák által a hűhősei kipórbáltakká legyenek. A leggyakoribb akadály, melyet Isten a reménykedő hívő elé vet, a várakozás kényszerűsége. Az ember természetében benne van és ezt természetesenek is kell tartanunk, hogy azonnal akraja a beteljesülést. De sokszor üdvös és hasznos számára, ha nem kapja meg rögtön. A várakozás ideje alatt a lélekben mozgalmak támadnak, melyek sok mindenre fényt derítenek: sok önkakaratra, hitetlenségre, álnokságra, melyeknek a szívből elő kell jönniük hogy elítéljük, megvalljuk és ezzel maguktól elveszük őket. A másik fontos akadály a reménység teljesülésének az ember saját utáin való járása, mi éppen a be nem teljesülés, várakozás ideje alatt történik legkönnyebben; ilyenkor úgy látszik, mintha Isten ránhagyná, hogy az ígéretek teljesülésén dolgozzunk; pedig Isten akarata legtöbbször éppen az ellenkező: hogy mi vesztég maradjunk és hagyjuk Istent egyedül menni előre. Ugyancsak az isteni várás ideje alatt érvényesül egy harmadik akadály: az emberek tanácsára való hallgatás. Vagy a velünk jövő élettársak, vagy munkatársak, és a magukat okosoknak tartó idegen szemlélők meg nem állják, hogy akkor amikor az ígéretek nem látszanak teljesülni, tanácsaikkal segítsék

ki a várakozót és ezzel annak tekintetét Istenről magukra fordítsák. Az emberekre való nézés még más szempontból is akadályos lehet a reménykedőnek: ha megijed az ellenségtől a reménykedő és elcsügged, sőt arra hajlik, hogy az emberek rábeszélésére lemondjon a reménység teljesüléséről. Emberek rábeszélése nélkül is sokszor az akadályok látása válik akadállyá, vagy botlaskövévé a reménykedő előtt.

Mindezek az akadályok megjelentek a három utolsó pátriárcha életében és sok bonyodalom keletkezésére szolgáltatott alkalmat; de éppen ezek a bonyodalomok váltak újabb hitpróbákká, újabb megszilárdulások alkalmává. Mert minden hitpróba szilárdabbá teszi az ígéretek zarándokát a várakozó reménykedésben. Tévedésen és helyreigazításain, botlásán és felkelésén, kudarcán és győzelmen át megy a zarándok az isteni cél felé, amelyet a reménység elébe tűz; szilárdul meg abban az elhatározottságban, hogy az Istentől kitűzött célért minden földi célt és ígéretet feláldoz. Mind három pátriárcha hosszun életen át várt Isten ígéréteinek beteljesedésére, de nekik nem adta meg, hogy földi életükben lássák a teljesedést, az ígéret földje nem lett tulajdonukká, csak idegeneként vándorokként laktak rajta abban a hitben, hogy egyszer tulajdonukká lesz az ország. Életükben maguk meg nem szaporodott úgy el, hogy láthatták volna annak hasonlóságát a csillagokhoz vagy a fűvenyhez. Ábrahám egy magot kapott, az ígéret öröklésére, Issák két fia közül egyik kiesett, Jákób hetvened magával költözött le Egyiptomba. 2. Móz. 1, 5 / . Ábrahám csak késő öregségében látta megszületni a megígért örökösét. Mintha minden az ellenkezőjét hirdette volna annak, amit Isten ígért. De így volt Ábrahámnak alkalmat, látás helyett hinni az Isten ígéréteiben, akkor nem kételkedni, mikor a látható világon minden az ellenkezőjét láttat hirdetni neki. Isten hagyta vergődni Ábrahámot, hogy a látható világ talajáról átültesse őt a láthatatlan világ talajára, az anyagi bizonyosságából az ígéretek országába. Így lett Ábrahám a hívők Atyja. Szenvedések között született át a látható világból a láthatatlanba. Ugyanigy várakozott fia, és unokája is: Nem nyerték el az ígéretek, de azok várásának szentelték egész életüket. Közben azonban megfogytak a hitük, elcsüggedtek és olyankor emberi módon próbálták a nehezen haladó ügyet tovább segíteni. Ábrahám éhség idején lement Egyiptomba s nem maradt jövevényisége földjén, ahogy Isten kívánta, miből sok veszély, lelki aggodalom és megszégyenülés következett. Issák a filiszteusok földjére menekült a éhség elől, ugyanigy járt, mint atyja. Mind emellett Isten mindkettőjüket kiségitette bajaikból, mert Isten jó és elnéző a gyengékkel szemben. Csak a hűtlenséget torolja meg keményen. Még inkább emberi uton járt Jákób, mikor csellel kaparintotta magához az elsőszülöttséget. Mennyi félelem, fájdalom, keserű megcsalattatás lett annak következménye, hogy csaláshoz folyamodott ott, ahol Istenre kellett volna várnia. Mégis ez szenvedések között edződött meg mindegyik ósatya lelke; a kudarcok közt tanulták meg azt, hogy Istenre hagyhatják dolgaikat; a megszégyenülések közt látták meg, tapasztalták az isteni szabadítás dicsőségét! Lassanként, kudarcukból tanulták meg, hogy Isten utjain járjanak, ne a magukén s hogy eltéved az, aki saját utjára tér. Mindnyájan, mint juhok, eltévedtünk; ki-ki közülünk saját utjára tért; de Jahve mindnyájunk bűnét Ő reá vetette! "Mert saját utunkon járni: bűn, melyért engesztelés szükséges. Am éppen olyan bűn emberekre hallgatni ott, ahol Isten vezet. Ez is olyan eltévedés, mint mikor saját utunkat választjuk: emberit tesszük az isteni helyébe, mert az isteni elé Sátán akadályokat görget, hogy elkedvetlenítsen bennünket. Mikor Ábrahámnak az ígért meg, csak nem akart megszületni, mert felesége Sára meddő volt és öreg is már arra, hogy fia szülessék, Sára tanácsára Ábrahám a fiatal és erős rabszolgától várt magot, kit az akkori idők szokása szerint Sára adott mellé s kinek gyermeke a gazda gyermekének számított Sára fiaként. Ebből a hitetlenségből

és emberi utból menni

mennyi viszály és átok fakadt Sára és Hágár között, Ábrahám és Sára között, a rabszolgáló fia és az igazi örökös Izsák között! Milyen átkos, gonosz nép született ebből az összeköttetésből! Ha előre látta volna Ábrahám, hogy mi a következménye az emberi utrak, nem hallgatott volna felesége szavára. Ha Jákób előre látta volna, hogy anyja, a derék Rebeka tanácsa milyen nyomorúságba dönti őt, nem hallgatott volna tanácsára! fölábrátó lett s többé nem látta őt, az anyjira szerető anyját ebben az életben. Ha Ábrahám bizik az őt vezető és segítő Istenben és a fírájára, majd Abimélekre való tekintetből nem folyamodik ő is, Izsák is félhazugsághoz, hogy életet megmentse, nem kellett volna egyiknek sem elválnia szeretett ne-jétől s azt a királyi házban veszélyek közt tudnia, míg Isten szabá-dítása el nem jött. Az emberekre való tekintés bűn azon az uton, amelyre Isten állított bennünket. Abramot visszatartotta Isten utján való haladástól, atyjára, fírára való tekintés és csak ennek halála után tudott csak a teljes engedelmisséggel elindulni az ígélet föl-dére. Lóttól is nehéz szívvel kellett megválnia s egyedül maradnia, hogy Istennek egész szívvel engedelmeskedni tudjon. Izsák igazság-talan lett és elhagyta Isten utját, mert ézsaut erőltette első örökös-sül. Jákóbot visszatartotta Ráhel iránt való szeretete. Mennyi időt vesztettek, mert emberekre néztek, nem Istenre; mégis Isten mind-ezt felhasználta nevelésükre s az Ő jósağa kipótolta, helyre hozta tévedésüket. Mert nevelődni kell ahhoz, hogy a hit utján járni tud-junk; senki sem hozza magával ezt a képességet és nem is ajándékoz-zák nekünk fáradság, vesződés, kínlódás nélkül: úgy kell megtanul-nunk. Csak a nevelő iskola végén szűnt meg Ábrahám számára akadály lenni Sára meddősége s hitte a test holt volta ellenére, hogy Isten a halálból is tud életet előhívni; csak a nevelő iskola tudta Izsá-kot Móris oltárára vinni, meg lévén győződve, hogy Isten a halálból is visszaadhatja neki a megígért örökös-t. Nem vakon ment fel a Móris hegyre; az áldozati állat után kérdezősködő fiának szent nyugalommal félelte; Jahve gondoskodik! Jahve jire! Jákóbnak egy élet nehéz harca után, annak befejezéseképpen kellett az angyallal a harcot meg-vivnia: Nem bocsátlak el, míg meg nem áldassz! Csak e harc után lett Izraellé Jákób; Istennel is harcolni tudó, imádkozóvá a csalárd em-ber. A hitnek és a reménységnek iskolája van; boldog az, aki ezt az iskolát kijárja; könnyei, sóhajai gazdag öröm vetései, mert az Ur utján, a hitnek utján semmiképpen nem marad el a boldog aratás!

Az ígéretek részleges beteljesülését megélték a pátriárhák. Mind három ósatyát rengeteg ellenség és veszély közepette emberi védelem nélkül megőrizte az ellenséges környezetben a hűséges Isten kinek Jahve a Neve. Ábrahám boldogan ölelhetette keblére az igazi magot, kit csodaképpen nyert el akit csodaképpen kapott vissza.

A hithősök jelleme nem ugyanaz; nincsenek kaptafára készítve. A három ósatyá jelleme nagyon eltér egymástól. Ábrahámhál az engedel-messég volt a hit főerénye, Izsáknál a csendes, kitartó, várakozás, Jákóbnál a harc az ígéletért. Ábrahám hit által engedelmeskedett, mikor megszokott és szeretett hazáját, a babiloni Ur-t, majd második hazáját, Háránt elhagyta Isten hívó szavára; mikor Izmaelt és Hágárt kitaszította, mert szolgáljellemeük voltak s üldözték az ígélet mag-vát; mikor különvált Lóttól és a terméketlenebb földdel megelégedett mikor Sodoma királyának gazdag ajándékát visszautasította; de legfő-képen, mikor fiát, Izsákot az oltárra vitte. Mennyi engedelmisség és mennyi lemondás; de miocsa nyereség a lemondás helyén!- Izsák cse-ndes, veszteglő természet volt. Helyette Eliézer megy mennyasszonyt szerezni, nem úgy mint a harcos, tevékeny Jákób tette, ki maga kü-n-dött meg a feleségeiért. Abból élt Izsák, amit atyja szerzett, az általa ásott kútskat ásatta fel újra: mintha élete atyja életének utánzása volna. De e látszólagos tétlenség nem volt igazi tétlenség. Mert csendesen megállni ott, ahonnan ellenséges erők ki akarnak moz-dítani és veszteg maradni ott, ahol az emberi természet emberi cse-lekvések véghezvitelére sarkal: sokszor keményebb próbát jelent, mint cselekedni. -

Jákób először nem szabályszerűen harcolt, emberi módon, csalárd módon; de akkor is harcolt már és Istennek tetszett az, hogy az örökség isteni ígéretéért harcolni érdemesnek tartotta. Észau nem tartotta azt az örökséget harcra érdemesnek, azért vesztette el. Jákóbban az "erőszakos" ragadta magához az Isten királyságát. Mikor a csaló Lábánnal szemben a juhok közt a vesszőket faragta, nem hitetlenségből tette, hanem ezzel fejezte ki, hogy harcol apósa ellen, de a küzdelmet átengedi Istennek s az Ő áldását várja. Mikor Jabbok révénél Isten látszólag el akarta hagyni, küzdött Véle is és így lett Istennek küzdő Izrael. Józsefért viselt bánata harc volt az igazságtalan sors ellen és Isten felderítette ezt a fájdalmat. A három ős közül mindenkit másképp formálta a hit útján Isten; de mindenkik példa volt a későbbiek számára. A remény félre szorítja a mi utainkat, a mi választásunkat s isteni talajra helyez át; de a remény tevékenységet követel mindnyájunktól a hit útján. A tevékenység passzív: engedelmesség, vesztegmaradás, harc, hogy Isten velünk maradjon; tevékenyek vagyunk, hogy általunk Isten lehessen tevékeny.

Mózesrel a reménységnek egészen új korszaka kezdődik el. Az atyák többnyire oly ígéreteket kaptak, amelyek földi életük alatt be nem teljeshettek s meghaltak anélkül, hogy a kapott ígéreteket elnyerték volna. Az atyák nem voltak "evilági" emberek, hanem egy tulvilági királyság ~~örökösei~~ örökösei, másvilági ígérek várományosai Mózesrel egy sajátos evilágiság lép az atyák másvilágiságának helyére. Ma újra a másvilági és tulvilági törekvések az Istenről akartak, mint az atyák idejében, tehát a hit a korszak alaptörvénye, alaptörekvése; Mózes idejében az evilágiság Isten akarata volt s a hit helyére a látás lépett. A Jahve név nem ígért volt, mint az atyák idejében; nem kezesség a jövőre nézve; hanem visszafelé mutató, a beteljesülést magyarázó tapasztalás. Az atyáknak ígéreteiben jelentette ki Magát Isten úgy, mint Jahve: Mózes idejében ellenben tettekben jelentette ki magát, a Név értelmében. Mózes idejében az ígért látható lett: nem hinni kellett, hanem látni és engedelmeskedni. Mózesnek magának Isten egy égő, de meg nem emésztődő csipkebokorban jelenik meg: ez az égő és el nem égő bokor tapasztalatilag mutatta, hogy Isten megtartani készül azt a népet, amelyet lakhelyévé választott ezen a földön. Mikor Mózes népe között megjelenik, eldobja bottját, az kigyóvá változik: a farkánál megfogott kigyó visszaváltozik bottá. Ez és más csodák mutatják a népnek tapasztalatokban, hogy az az Isten, aki Mózeset küldötte, képes és kész csodát tenni népével. Rövid lejárata bizalmat mégis elvár Jahve a néptől: a Mózes első csodái, aztán az egymás után következő csapások arra kellene, hogy a népet ösztökéljék, hogy még nagyobb csodákat, még hatalmasabb erő kifejtést is várjon és magát a csodátevő Isten kezére bizza. De a nép ennyi hitre nem képes, nem is hajlandó. Előbb Egyiptomban lázad, aztán a sivatagban újra meg újra. Az ígért földébe bemenni nem hajlandó, mert fél az ottan lakó népek erejétől azután, hogy Isten szilárd kézzel és kinyújtott karral kiszabadította Egyiptomból, a szolgák házából. A nép szive gonosz: visszavágyik az egyiptomi husos fazekakhoz és a bálványozáshoz; nem akar a láthatatlan, szellemi Isten népe lenni. Lát és még sem kell neki Isten. S Isten újra meg újra könyörül a népen, mely Ábrahám maradéka, Izsák és Jákób leszármazotta könyörül a hívő ősatyáért. Közben megbünteti őket, érezteti velük haragját és büntető ítéletét: Isten szentségét is tapasztalni kell a népnek. Minden hiábavaló! A nép kemény, gonosz szivü marad. Vajon lehetett volna-e ilyen népet az örökkévaló hajlékokba betelepíteni, melyeket Jézus tanítványainak ígért? Ott az örökkévalóságban újra vétkeztek volna a gonosz szivük sugalmait követték volna. Ezt a népet el kellett vetnie Magától az Istennek és más népet keresni, más népet nevelni magának.

Isten látja és megpróbálja a sziveket és veséket is; neki nincs szüksége arra, hogy az emberek tetteiből lássa meg azok igazi lényét és életük irányát. Neki arra sem volt szüksége, hogy a zsidó nép igazi lelki irányával, tapasztalatból, tettekből ismerkedjék meg. De az embereknek is meg kell ismerniök magukat és erre szolgál a történelem. Az emberi történelem az önismeret iskolája:

"gyümölcsöseikről ismeritek meg őket!" A zsidó nép története valóban alkalmas, ilyen önismeret szerzésére. Az isteni hatalom és hűség sok hatalmas jele között a nép nem volt hajlandó követni az Istent; csak a csapások kényszere alatt hajlott ideig óráig rá. Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, az sem gyógyí meg őket, ha a halottak közül valaki visszatér." - mondotta Jézus. Csakugyan, a csodák, melyeket Mózes által Isten tett, nem változtatták meg a nép gonosz szívét; ezer csoda után szívük ugyanolyan maradt, nem változott egész történelmükön át, melynek legfelelősségteljesebb pontján megfeszítették az Isten hozzájuk küldött Fiát. A hívő pátriárhák tudtak messze reménység beteljesülésére várni s azért áldozatot hozni; de azok testi leszármazottai az isteni ígéretek beteljesülését látva, sem állottak a mindenható Isten oldalára, mert Isten szentsége nem volt kedvükre való. Mivel a hosszú távolságu ígéretekben való reménységre a nép nem alkalmas, Isten kíséretet tesz velük a törvénnyel, vagy tanítással / Tóra / hogy azzal hathat e rájuk. Ez a tanítás, vagy törvény két fajta elemből van összetéve: van benne parancsolat és ígélet. Az ember tehetetlenségéből bűn alá való eladottságából xaiá folyik, hogy a parancsolat idegen marad tőle és ha kedveli is megtenni nem képes. Az ígélet részben fenyegető, visszariasztó: amennyiben azonban az emberről lepattan mertha meg is rémiti, de szívét nem változtathatja meg; részben azonban biztató, vigasztaló az ígélet, de a vigasztaló ígélet is, csak azokra hat, akik abban örömeiket lelik. Így a törvény, vagy tanítás megbontotta a zsidó népet: olyanokra, kiket a parancsolat összetört és kétségbeesésbe döntött, hogy teljesíteni nem tudták, és olyanokra, akiket nem érdekelt, és teltették magukat az isteni követelésen. továbbá olyanokra, akik az ígéletben bíztak és azok teljesülésében reménykedtek és olyanokra akik nem örültek, az ígéreteknek, azokat magukra nézve idegeneknek tekintették, ezért hitetlenek maradtak, az ígéretekben nem meménykedtek. Isten a nép durva hustermészetéhez azzal jött egészen közel, hogy az ígéretek rövidtávolságuvá tette: rögtöni büntetést vagy azonnal segítséget ígért. A bűn büntetése már a fiakban látszik és harmad-negyediziglen tapasztalható; sőt a vétkest magát bünteti először. Az ígélet is azonnal érvényesül: a szülőt tisztelő fiu, hosszú életü lesz. De van egy lényeges különbség a büntető és segítő ígéretek között, melyeket a törvény tartalmaz: a harmad-negyediziglen tartó büntetéssel szemben az ígélet ezeriziglen tart. A szeretet tehát nemcsak tulszárnyalja a haragot, hanem elnyeli azt. A törvény tehát, részben riasztgató, részben édesgető módon úgy bánik az emberrel, mint a tanító a gyermekkel: nevel, jártani tanít, Isten utján, de ez a nevelés csak a nép kis részében sikerül, a tömeget érintetlenül hagyja. Ezért már a prófétáknál felmerül egy sajtásagos kifejezés: "sőérit Jiszráél", Izrael maradéka. Ebből a maradékból, és a pogány nemzetek maradékaiból fog Isten magának egy új népet alkotni, ha arra az idő betelik. Az ígéreteknek tehát a mózesi időben is meg van a maguk szerepe és jelentősége: a hívő maradékot neveli, míg eljön újra az ígélet új korszaka, vagyis újra a hit korszaka. A törvény korszaka tehát közbejött és megszakította az atyák hívő korszakát, míg eljön az egyház hívők korszaka. Az atyák után Isten Ábrahám kétféle származéka közül először a testi leszármazottakat vette elő és ezek nevelése alatt az ígéretek össze zsugorodtak, miután a husból származó utódok a Messiást megölték, Isten elővette Ábrahámnak hitből való utódait

ezzel az új kezdéssel megint a hit új korszaka kezdődött el. Mózes és az egyház korszaka között azonban átmenetet képez a próféták kora, kik Isten folyton szaporodó ígéreteihez a népnek, illetőleg a nép hitre hajló részének a "maradékának". A próféták idejében folyton nőtt az ígéretek száma és térfogata és ezzel együtt, hogy a törvény értéke és jelentősége. Lassanként a hívó maradék nem néz már hátra a Mózes-től adott szabályokra és parancsolatokra, hanem előre néz, az ígéretekből kirajzolt jövőbe és a reménységbe dolgozza be magát.

Ez a reménységbe való bedolgozás azonban már a mózesi törvényben benne van és a parancsolatokban felfedezhető. A parancsolatok egyrésze ugyanis nem erkölcsi parancs, hanem szertartásos. Ezekbe a szertartásokba azonban Isten a hit útját írta bele: ezek a szertartások nagyrészt ígéretek, melyek a külső testi szabályokba és rendtartásokba a szellemi utat rajzolták bele, melyen a bűnbánó és hívó ember Istent és az isteni irgalmat találhatja fel. Parancs volt az, hogy a bűnösnek kiengesztelésül áldozatot kell Isten elé vinnie, de a ~~szertartás~~ parancshoz egy ígéret volt fűzve, hogy aki maga helyett az áldozat véréért odaviszi, bocsánatot kap. A bocsánat beteljesedés volt, rövidjárata beteljesedés és abban öltött valóságot, hogy a bűnös lelkiismerete az áldozat odavitelezésekor megtisztult, nyugatalansága elmúlt. Ez a megnyugvás azonban később elveszett, amikor a prófétai világosság arról győzte meg a hívó maradékot, hogy Isten bakok és bikák véréért nem kívánja, és így nem is hozhat igazi megtisztulást. Ekkor a próféták egy másik alapon találták meg a megnyugvás biztosítékát: Isten önmagáért bocsát meg, önmagáért tartja meg ígéreteit. Még tovább ment az ígéret, mikor az egyik próféta, az "önmagáért"-ot magyarázta meg: Isten egy szenvedő szolgát választott és arra vetette a nép bűneit. Ez a késsőn kijelentett isteni akarat azonban ott volt már a törvény, vagy tanítás áldozati parancsai mögött, és azoknak isteni hátterét, magyarázatát, megokolását, képezte. A testi szertartásos törvény mögött tehát ott volt egy szellemi háttér, mely a nép szívének keménysége és értelmetlensége miatt, még feltárható nem volt, de a külső testi szertartások magyarázatát, megokolását, alapját adta. A Mózeskorabeli zsidók a tőle Istennek vitt áldozatot, áldozati állat véréért néztek, a hitt; a bűnbocsátó Isten pedig az igazi Bárány véréért néztek, ki a világ bűneiért meg fog halni ki még nem jelent meg, de Isten számára bizonyosság volt és mikor Isten a valóságot előre látta, megbocsátott. A bakok és bikák vére tehát nem valósította meg a bűnbocsánatot, hanem jelezte azt. Ugyanez áll a többi szertartásos törvényre, nem a valóságot hozták mert annak csak árnyékai voltak, hanem a valóságot jelezték, tanították, jövendölték. Olyanok voltak, mint a gyermekjátékszerei, melyekkel rendes munkát végezni nem lehet, de amelyekben a gyermek mégis a valóságot tanulja, az igazi munkát. Isten nem lakott a testi fából és aranyból készült szentek, szentjében, hanem az égi szentek szentjébe, de a főpap, amikor évenként egyszer, belépett a földi szentek szájába valósággal megtalálta a szellemileg ott is jelenlévő Istent ki az ígéretet tette.

Az Új-Testamentum ezzel az Ó-testamentumi áldozási rendszerrel kapcsolatban beszél a szegényes elemekről, amelyért némelyek a valóságot elhagyják, a valóságot az elemekkel felcserélik / Gal 4,3/9, Kol 2,8 és 20/. Elemek alatt nem anyagi világot kell érteni, melyből valók az áldozatok, a szent sátor, a templom, a butorság, a tiszta és tisztátalan eledel stb. Ugyanezeket a dolgokat az Új-testamentum árnyéknak nevezi Kol 2,17 lo,1 mert úgy viszonylanak a szellemi valósághoz, mint az árnyék a testhez, amely azt veti.

Sokszor egy sarok mögül először egy várt személy árnyéka tűnik elő, aztán a várt egyén maga. Így az Istentől megígért valóságoknak először az árnyéka, testi képe, az "elemek" jelentek meg először, aztán jöttek a szellemi valóságok. Először a bak és a bika, azután Isten Báránya; először a testi templom, szután az egyház, amelyben Isten valósággal lakik, mint egy templomban. Ha a valóság megjelenik, a jelképekkel ugyan ki törődik?! Ha egy szeretett és várt egyénnek árnyéka megjelenik, öröm fog el bennünket; de ha nyakába borulunk, borulhatunk a személynek magának, ki nézi tovább az árnyékot?! A körülmetélés a kegyelem munkájának árnyéka, előzetes képe. Pál azt mondja, hogy kiesik a kegyelemből az a nemzetbeli keresztyén, aki körülmetélkedik. Manapság egyesek akik az árnyékkal és elemekkel sokat törődnek, azt jövendőlgetik, hogy a zsidók Palesztinában újra felépítik a kőtemplomot és megújítják a véres áldozatokat. Hus-gondolkodású emberek, akik az árnyékban akarnak gyönyörködni, mikor a valóság itt van már: Krisztus és az Ő egyháza! Nekünk szebbe és valóságosabb ígéreteink vannak. Az Antikrisztus nem a testi templomot gyalázza meg, hanem az egyházat és ebbe a szellemi templomba fog eljönni az Úr is! Van azonban Mózesnél egy eléggé méltányolt, csodálatos ígélet, mely ugyan homályos, kevesetmondó, de sokat sejtető és a Biblia utolsó könyvében kellő magyarázatot nyer. Ezt az ígéretet V.M. 18, 15-18-ig-ban találjuk: "Istened Jahve közüled, tesvéreid közül hozzám hasonló prófétát fog támasztani neked: Őt hallgassátok!" Ez a megjövendőlt egyén próféta lesz és pedig Mózeshez hasonló. Ebből az következik, hogy Mózes magát első sorban nem népvezérnek, hanem Prófétának tekintette. A király a kezébe letett hatalommal kormányoz, a próféta csak intő, rábeszélő szóval. A pap hivatalos megbízottja Istennek és a népnek s a kettő között áll; a próféta egyszerű tanu, olyankor kiáltó szó csak a sivatagban. Mózes testvérét Áront bizta meg Isten a főpapi tiszttel s Mózes a nép királyának Istent tekintette. Mózes csak Isten prófétája volt. Dávid csak árnyéka volt az eljövendő királynak, Áron csak árnyéka az eljövendő igazi főpapnak: de prófétának Mózes valódi, igazi próféta volt, kire Isten rábizta örök ígétjét. Dávid a próféta nagyobb volt, mint Dávid a király. Az egész törvényben, vagy tanításban, melyet Isten Mózes által adott, egy valóság volt: a prófétai elem; minden más árnyék volt csupán, jövendölés. Ha a törvény, melyet Mózes kijelentett, prófécia, jövendölés volt akkor, Mózes maga próféta volt. Maga a munka, melyet Mózes elvégzett, a csodák, csapások, melyeket véghezvitt mind próféciák voltak, eljövendő még hatalmasabb dolgok árnyékai; az Egyiptomból való megszabadítás és prófécia volt, egy még nagyobb szabadság elörevetett jövendölés. Mózes könyve, az első könyv öt könyv a Bibliában, az első szótól az utolsóig prófécia. A teremtés egy új teremtés megjövendölése, előre vetett halvány képe; az első ember Krisztus előképe, a második Ádámé. A fentebb idézett hely arról a megjövendőlt, Mózeshez hasonló prófétáról különösen egy vonást jelezte fel / 16, 17/ azt, hogy teljesíteni fogja a tűzben megjelenő Isten jelenlétét el nem bíró népnek azt az óhaját, hogy számára elviselhető módon fog rajta keresztül az Isten beszélni. Az, akiben a láthatatlan Isten láthatóvá lett anélkül, hogy megjelenése elviselhetetlen lett volna az, akiben Isten teljes dicsősége lakott, de elfedezve: a názáreti Jézus volt, Istennek Fia. Mózes is így képviselte Istent, kit a nép nem tudott hallgatni. De Mózesben nem lakott az Istenség testileg ő csak prófétai szó volt, mint egyszer Keresztelő János, csak ige... Jézusban, a megjövendőlt és Mózeshez hasonló prófétában az Ige hussá lett; Jézus életében Isten vált láthatóvá. A Jel. Könyve 15, 3 szerint egyszer az üveg-tengernél összegyűlő győzelmesek Mózes és a Bárány énekét fogják énekelni a nagy szabadságról, melynek halvány képe volt csak az

egyiptomi fogságból való szabadulás. Ebben az énekben újra elénk lép a hasonlóság Mózes, az Isten szolgája és a Bárány Jézus között. Mózes szabadítása árnyéka annak a szabaitásnak, melyet Jézus valószínűleg meg amikor e világ szolgéságából a mennyel város szabadságába általviszi győzelmeseit. Mózes tehát maga nemcsak próféta, hanem prófécia is. Az Egyiptomból való szabadítás csodálatos ígért volt, hogy Isten tovább is szabadít. Minden ígért teljesülés, mert hiszen az Egyiptomból való szabadulást Isten Ábrahámnak megígért / I.M.15,16/, újabb újabb ígértet foglal magában; minden szabaitás egy más teljesebb reménység, - szabaitást jövendő. Így értendő Pálnak az a szava, hogy a reménység, mint a hit és a szeretet, megmarad evilág után is az örökkévalóságra: akkor is minden ígértteljesülés újabb ígért lesz még csodálatosabb, még nagyobb ígértteljesítésre. Az egyes keresztyén életében is minden isteni szabaitás, isteni kezesség, isteni ígért, hogy Isten a megkezdett munkát folytatni fogja, a megkezdett szabaitást teljessé fogja tenni. A reménység újabb reménységet szül, minden beteljesülés, minden isteni hűségnyilvánítás újabb és csodálatosabb reménységre jogosít fel.

Mózes keze alatt az Egyiptomban rabszolgasorsban élő és nemzetnek nem számítható izraeliták egy néppé forrtak össze s alkalmassá váltak arra, hogy saját hazájukban önálló állami életet éljenek. Ez új nép életében egyelőre két korszakot kell megkülönböztetnünk: a nevelés és a honfoglalás korszakát.

A népet Isten a sivatagban nevelte magának a 40 éves vándorlás alatt s ennek végével bevitte őket az ígért földjére és ott régi népek helyén letelepítette őket. Mik voltak e két korszak ígértel és reménységei?

A pusztai vándorlás előtt Isten egy lényeges ígértet tett, melybe benne voltak a nép megnyugtatóhoz szükséges részlet-ígértel, úgy-hogy a népnek fennmaradása felől nem lehetett kételkednie. Ez az ígért II.M. 3,17-ben található " Kiviszlek titeket az egyiptomi nyomorúságból a kananeusok, kittedusok, emoreusok, parizeusok, kiveusok és jebuzeusok földére, tejjel-mézzel folyó földre." Ez az ígért a következő részlet-ígértelket fedi: 1./ a fáraó hatalmát megtöröm s engedelmességre kényszerítem; 2./ az új hazáig vivő uton a nép megtartásáról, táplálásáról gondoskodom; 3./ az ígért hazában most lakó népeket onnan kiűzöm s az odáig vivő utat biztosítom. De ezeket a részletígértelket Isten nem mondotta el: ezekben a népnek vakon Istenre kellett bízni magát, annál inkább, mert magának az ígértet tevő Istennek a lénye volt a legerősebb ígért s azt az isteni természetet a szintén akkor hangoztatott Név tette nyilvánvalóvá: Jahve, az örök jelen, a változatlan lét, a magát soha meg nem tagadó hűség. Hogy az apró részletígértelket Isten mellőzte és a népet a cél kijelölésével egyszerűen Magához kötni igyekezett, ki egyedül képes ezt a célt a néppel elérni: ez Istennek jellemző és - ma is változatlanul fennálló, szokása és tulajdonsága. A sivatagon át a nép reménysége Isten volt. Ami látható volt: a kietlen, terméketlen és élelmet nem nyújtó sivatag nem tulságosan lelkesítette a népet, mely sokszor visszavágyott a termékeny, zöld és élelmet gazdagon adó Egyiptomba. A népnek reménysége a láthatatlan volt: Istenben. És Isten csakugyan Jahvének bizonyult: " Negyven esztendőig nem koptak el a ruháik, sem saruk lábukról" a kenyér és bor nélkül is gondoskodott Isten mennyből hulló kenyérről és sziklából fakasztott vizről. / V.M.29,5/. Tudjuk, hogy Istennek ez a hitre nevelő munkája nem járt sikerrel s ennek oka az volt, hogy a nép a maga természetes erőire és hajlamaira volt hagyva és belső szellemi megújulásban nem volt része. Mikor az ujonnan születő szent Szellem munkája elkezdődött a földön, Isten szellemi népe, az egyház megtanulta a hitet és az igaz egyház lényege a reménységre épült, egy elkövetkező korszak várására, amelyben a Messiás-király a földre jön s itt uralkodik. Ennek a belső megújulásban nem részesülő népnek

sedő népnek sivatagi életében egymást követte a sok lázadás, elégtelenség, zugolódás, az Istentől kijelölt vezérnek Mózesnek megvetése és a vele való versengés. Bár mindez az egyház életében is előfordul, mégis az egyház életében két új momentum merült fel: a hinni nem akarók leválnak az élő egyház testéről és a megmaradók növekednek, hitben erősödnek. Ez a növekedés egészen hiányzott a sivatagban vándorló izraelita nép életében. Mégis Isten jósága és hűsége nem volt hiábavaló, mert a következő korok szeme előtt állandóan ott lebegett az isteni hűség és azok, akik ebből az isteni-gyakorlati tanításból okulni akartak, a múlt nagy eseményeiben megtalálták a támaszt arra, hogy a maguk korában higgyenek és nagy isteni szabadítás gondolatával magukat - egyé tegyék. - Hogy a késői szabadulás reménysége a szivekben erős gyökeret verjen, azért állított be Isten a héber nép történetében egy korai nagy szabadítást. A későbbi kor zsoltárosa és prófétái gyakran hivatkoznak is erre a szabadításra és abból reményt merítenek.

Isten ennek dacára elvezette az ígéret földéhez a héber népet, ha hogy az erre az isteni jóságra érdemtelennek bizonyult. Mózes nem mehetett be az ígéret földére s e hű szolgájának képében mutatta meg Isten, hogy a hitetlenség utjában van az isteni szabadításnak. Mózes imádságát, hogy Isten ne a népet törölje ki az életnek könyvéből, hanem őt, Isten így teljesítette: Mózes meghalt és a földi ígéret földére nem mehetett be; Isten azonban nagyobb jórol gondoskodott hűséges szolgája számára, mert Mihály főangyal elküldte, hogy Mózes testét szerezze vissza az ítéltekből és így Mózes ama másik világon testben várhatta annak a szabadulásnak elkövetkezését, amelynek az ő szabadítása csupán árnyképe, előhírnöke volt. Mikor Jézus tanítványai előtt a maga tulvilági dicsőségét megmutatja, azt a dicsőséget, amelyben egyszer vissza fog jönni, hogy királyságát elkezdje ezen a földön, akkor azok között, akik Jézussal együtt megjelentek a tanítványoknak, ott volt Mózes is megdicsőült testben. Ezzel a szabadítással, mint ahogy a Jelenések Könyvében a mennyei üvegtenger partján éneklők Mózes és a Bárány énekét éneklék és ezzel a két szabadítót egymás mellé helyezik / 15,3/. Isten mai világkormányzatában tehát fokozatos előrehaladás van; kevesebből többre, árnyékról-valóságra való haladás; a reménység reménységre épül, hogy az Istenben hívőket lassanként az Isten csodálatos segítésének reménysége töltse meg és egészen elfoglalja, szívéből minden más várakozást kiszorítva. Míg Mózes az égben várakozók közé soroztatott, alant a földön Józsué vette át a testi választott nép vezetését. Az alacsonyabb munkát végezte Józsué, Mózes magasabb feladat végzésére ragadtatott el. Mózes is meghalt, mint Jézus; Mózes teste is kiragadtatott az enyészetből, mint Jézus teste s Isten ezzel egészen egyedülálló megtiszteltetést adott hű szolgájának. Mózes nem csalódott a reménységben, amelyet Jahvéban vetett. Míg a hitetlen testi nép csak földi, eimuló szabadításban részesült, addig Mózes egy felsőbb örök szabadítás élvezésére emeltetett. Így mi sem látjuk, hogy azok, akiket Isten közülünk a halál sötétségén át egy másik világba emel, nem járnak-e éppen ezáltal jobban, mint mi, kik ebben a megrontott világban maradunk. Mózes halála és halálból való szabadulása az isteni reménység diadala.

Józsuét Isten azzal a szózáttal avatta fel hivatalára: Mózes az én szolgám meghalt; most azért te menj át a Jordánon és mind a nép arra a földre, melyet adni fogok nektek. Minden helyet, amelyet talpatok érint nektek adtam, amint Mózesnek megmondtam: a sivatagtól a Libantól fogva a nagy folyóig, az Eufrátes folyamig, a kitteusok egész földét, nyugat felé a nagy tengerig: ez lesz határotok. Meg nem áll előtted senki egész ideje alatt. Amint Mózesrel voltam, úgy leszek veled is." Légy bátor és erős!"/ Józsué 1,2-6/ Józsué és rajta keresztül az izraeliták népe ugyanolyan általános ígéretet kaptak, mint Mózes és Mózesen

át az Egyiptomból kivonuló nép. Az ígéret a reménylett ország meghódítását tartalmazta. Ezt az ígéretet és reménységet kellett a népnek és vezérének apró pénzre váltania, azaz az egyes esetekben reménykedni s az isteni segítség reményében tethet fogni. Isten további parancsai képezték a további ígéretek és adtak reménységet az isteni segítség idején való megérkezésére. Így akkor, amikor a Joránon száraz lábbal kellett átmenniük, gyermekeikkel és állataikkal együtt; vagy akkor, amikor Jerikót hét napon át kerülgették abban a reményben, hogy a falak emberá ostrom nélkül aláhullanak; vagy akkor, amikor a vereség után a megtisztított népnek megjövendőli Ai elestét / 8,1/; vagy a hódítások későbbi folyamán, mikor egyszer Isten még a napot is megállapította, hogy a népnek ideje legyen a győzelmet kivívnia. Istennek hatalmában let volna a győzelmet rövidebb idő alatt még nagyobb csodákkal megednia, sőt az ellenállást azonnal megszüntetnie; de nem tette. Azt akarta, hogy a nép reménységről-reménységre haladva, mindig többet várjon, többet reméljen és így monyról-nyomra egészen Isten kezébe tegye le sorsát. Csak így lassanként érthette el Isten Józsuénál azt, amit kezdetől fogva parancsolt neki: Hogy szilárd és erős legyen; mozdíthatatlanul álljon a reménységben, melyet Isten adott neki. A Józsué kora is nevelő iskola ideje volt tehát épen úgy, mint a sivatagi vándorlás kora. Hogy a nép sem ekkor, sem akkor nem tanult, ellenben Mózesrel és Józsuével Isten elérte célját a rajtuk kívül nyilván még másokkal is, az könnyen elhíhető, azt tekintvén, hogy a nép nem született szellemileg ujonnan. Tehát a reménység munkája a szivekben már ilyen korai időben elkezdette a hívó "maradék kiválasztását." Ebből a maradékból állt lassanként össze az újszövetségi egyház, melynek képződése nem pünkösdkor indult meg, nem is Jézus idejében, hanem már az ótestamentumi időben, mikor a törvény börtönét fokról-fokra összetörte a prófétai szellem, mely a reménység Szellemtől gyult lángra. Ahogy Mózes sorsa elkülönült népe sorsától, úgy különült el észrevétlenül, csak Istentől látottan és vezetetten a választottak sorsa. Az ósattyák kiválasztása tehát a maradék kiválasztásában folytatódott s ezzel titokban az égből egy más történet íródott, mint amit a földön irtak. Az égi történetbe a Biblia néha bepillantást ad. Ez az égi történet pedig a reménység története.

Emeltem, hogy Isten az ótestamentumi történetekbe későbbi történetek típusait és ígérezeit írta bele. A szellemi választott nép története benne van a testi választott nép történetében. Az egyház történetének éppen úgy két része van, mint ahogy Izrael népe életében a sivatagi vándorlás és az ígéret földén való letelepedés két külön korszakra osztja a testi választott nép történetét. Az egyház sivatagi története a földön harcolt idő: a honfoglalási idő pedig a mennyei hajlékokba való bevonulás, melyeket Jézus előre készít övének. E két korszak szerint megkülönböztetik a küzdő és a diadalmas egyházat / eocclésia militans és eocclésia triumphans/. A küzdő egyház evilág sivatagán zerándokol az égi ígéret földé felé, a mennyei haza felé, melyben neki polgárjoga van / Fil 3,20/. Az égi hazát az ott bejárással bíró sötét szellemi hatalmak zárják el előle, melyeket neki onnan ki kell majd üznie s meg van az ígérete, hogy kifogja üzni / Jel 12,9-11/. Eddig a megígért hazába való bevonulásig, a diadalomig azonban evilág rideg idegenségében kell a vándorolnia. E vándorlás alatt megismétlődnek a zsidók sivatagi vándorlásának eseményei, persze szellemi átértékelésben. Az egyház eföldön való vándorlása idején égi kenyérből él, az igéből, mely naponként hull az égből a földre, mert Tudvalevőleg nem az Írás betűje táplál, hanem az azt megelevenítő Szellem, Kit naponként, sőt percenként újra kapunk. A legképtelenebb helyzetekben, a legnagyobb szorongatások idején egyszerre csak víz ömlik az ellenséges helyzetek kősziklájából s felüdit. Rosszindulatu ellenfeleink az emlékiták megtámadnak, de sokszor, míg hittel imádkozunk, meg-

Manapság terjed az a materializmusban gyökerező tanítás, hogy a testtel együtt a lélek is meghal és csak a testtel együtt támad fel a lélek az ítéletkor. E tanítás alapja az a látás, hogy a test erősebb, mint a lélek és a léleknek a test nélkül önálló léte nem lehet; a testi élettel együtt kihagy a lélek tudata és csak a testi élet megújulása adja meg a léleknek ismét a tudatos létet. Könnyen átlátható, hogy az a tanítás sátáni eredetű és a lélek ellenségének az a célja van vele, hogy elvegye a keresztyének-től a vágyat, hogy Krisztussal egyesüljenek; ehelyett evilághoz való ragaszkodást, a test dogaival való pompázást és munkájuknak evilági célokra való irányítását akarja náluk elérni. Sokaknál párhuzamos a halottak tudattalan állapotának tanítása a szombat megtartásával: a szellemi szombat helyébe, melyről Zsid, 4 beszél, a testi szombat megtartásához térnek vissza, a valóságtól a szegényes elemekhez és így a szellemi szombat jelentősége előttük elhomályosul. Pál azt írja: "Nekem a halál nyereség!" Vágyom elköltözni és Krisztussal lenni, mert ez mindennél jobb! / Fl, 1, 21-23/. Ha a lélek elpusztulna a testtel együtt, akkor nem irna így: akkor itt maradni volna jobb és nem elköltözni; akkor nem vágyódnék általmenni, mert ott nem Krisztussal volna, hanem aludnék, mély, öntudatlan, halálos álmot, melyben semmit sem érez, semmiről sem tud, semmi meg nem örvendeztetni. Ha a Biblia szava igazság, akkor a léleknek a testtel együttes elpusztulását vagy öntudatlan álmát tanító tétel tévelygés; sötét, sátáni mákony, mellyel a lelkek ellensége a leg-szebb keresztyén reménységek egyikét akarja tőlünk elrabolni. Üzzük el magunktól a rablót!

Az alábbi bibliai áttekintésnek az a célja, hogy fegyvert adjon a keresztyéneknek a védekezésre, mikor Sátán hamisan félremagyarázott bibliahelyekkel vagy fontos bibliai helyek agyonhallgatásával, félredobásával meg akarja ingatni reménységünket és arra akar kényszeríteni, hogy evilág királyságának felépítésére szegődjünk el munkásnak. Sátán arra csábit, hogy azért a haszonért dolgozzunk, az amelyet ez a világ ad s nem azért, amelyet Krisztus készített el övének; hogy itt rendezkedjünk be s nekiváncsozzunk az örök hajlékokba, mert mi odaát nem találkozunk Krisztussal, hanem aludni fogunk! A fölébredés pedig igen messze van; jobb ma egy veréb, mint elképzelhetetlen messzeségben a tuzok. Igyekezzünk tehát jól élni evilágon!

A lélek alvásának, helyesebben a léleknek a testtel együttes megsemmisülésének tanítói ótestamentumi helyekre hivatkoznak, melyek a léleknek a Seolban való tudattalanságát látszanak tanítani. Így Zsolt 88, 12 ezt mondja: "Vajon a sirban beszélnek-e kegyelmedről s hűségéről az elveszés helyén?" Ez a vers nem azt mondja, hogy a sirban, mialatt nem a test temető-helyét, hanem a lélek tartozkodási helyét kell értenünk, legáltalában nincs beszélgetés; hanem azt, hogy nem Isten kegyelme és hűsége a beszéd-téma, hanem más. Isten kegyelme a sirban nem keresi meg egyelőre a halottakat, hanem ott hagyja őket földi emlékeik seprójában áporodni. Természetesen nem azokról van szó, akiket Jézus megszabadított; hanem akiknek helye az Abaddon, azaz az elveszés országa. Ott, ahol az elítéltek tüze ki nem alszik s férgé meg nem hal, nincs szó Isten kegyelméről. Hogy miről van ott szó, azt az ószövetség más helyei mondják meg. De mielőtt a halottak beszédét meghallgatnák, valamit lelki állapotukról halljunk. Jób 26, 5 szerint a halottak, kiket elernyedteknek neveznek sok bibliai hely, szülés vonaglásában élnek a vizek alatt. "Vizek" alatt a földnek, illetve a teremtésnek azt a megolvadt, folyékony, minden szilárd alakot nélkülöző állapotát kell értenünk, mely az isteni alkotás 6 napja előtt volt meg s mely a későbbi rendezett világnak adott helyet. A "vizek" alatt kifejezés nem a fizikai világra vonatkozik. A halál állapota megint általmegy ebbe az alakatlan, állhatatlan létalakba. Ezt a lelki állapotot fejezi ki a görög

abüssos szó, mely a halottak országának bizonyos részét jelzi s melynek héber megfelelője az abaddoh. Mintha a halottak állandóan zuhannának s a kutnak, melybe beleestek, nem volna feneke/büssos-sa/ A földi nagy biztonság és elbizakodottság helyét a legborzalmasabb bizonytalanság érzete foglalja el. "Elveszttem!" Ez az ítélet alatt álló lahott érzése s az Abaddon szó - ábad=elvész igéből származik; abaddon az elveszés helye. Jób 10,20-22 szerint az abaddon a sötétség helye: Ugy-e hogy kevés az időm? Szünj meg hát és állj el tőlem, hadd villanjak fel egy kissé! Mielőtt visszatérés nélkül elmennék egy sötét és fekete földre, mert olyan, mint a fekete titok, melyben nincs rend s fénye, mint a homály!" Az élet a Biblia szerint fény / Ján 1,4/; ameddig ég valakinek a szövétneke, addig él / I.Ki 11,36/, a halál tehát sötétség. Nem a testi sötétség, hanem a lélek sötétsége, a tudatlanság, a tájékozatlanság. A halottnak az a legnagyobb kinsza, ha Isten nélkül hal meg, hogy nem tudja, mi lesz vele. Ezen a földön látja az ember az utját; odaát semmi ut nem látható. Mindez nem volna kinszó, ha a halott valami mély narkozisban öntudat nélkül volna. Sátán a fenti tévelygés hitető beszédével éppen azzal vigasztalja a tőle megcsaltakat, hogy aludni fognak. Pedig lesz fénye annak a világnak; de ez a fény homály lesz. Ebben a halotti fényben látnak valamit a halottak; de amit látnak, még nagyobbá teszi bennük a homályt. Ahol ugyanis nincs a léleknek reménysége, ott a lélekre éjszaka borul. Ebben az értelemben kell venni a holtak országának sötétségét. Jb.7,9-10/ szerint az a reménytelen tudat, hogy többé nem térnek vissza házukba, a régi otthonba s a történelemben elfoglalt helyükre, felhőként ül rájuk s elemészti őket. Azt a tudatot, hogy a sirba való leszállás után felszállás nincs többé, nem bírják el; elfogy belőlük az életerő s olyanok lesznek, mint a pók-tól kiszivott légy: megvan a váz, csak nincs benne hús, vér, élet. De a váz megvan: a lélek sajátos árnyékéletet él, mint a börtönbe zárt, reménytelen rabok. Jób már e földön ezt az életet élte reménytelenül: "Nem kapom el többé annak a Szemnek pillantását, amely látni szokott engem; Szemed rajtam függ, de én nem vagyok! / Jb 7,8/. Így írja le Jób az Isten nélküli lét élettelenységét. A "de én nem vagyok! mondat nem jelenti azt, hogy léte nincs, vagy hogy tudata nincs; csak annyit jelent, hogy élete nincs: megvan a váz, de nincs benne életműködés, tevékenység, mozgalom. Olyan a halál csöndje, mint az erdőé, mintha nem hallanók a levelek susogását, a víz csörgedezését és a madárfüttyöt, nem volna oly nagy a csönd. A börtön sötét zárkájának hangtelanságában ordít a lélek s őrzítő gondolatokat hallgat. A halál némaságában is megszólal a távol múlt emlékezése s annál világosabban beszél a múlt, mert a jelen sötét és hangtalan. De azért van változás a holtak birodalmában is! Mikor babylon királya megérkezik a holtak közé," megindul miatta a sir / a Seol, az alvilág/ " az elernyedő lelkek - valamikor a föld lakosai, mozgalmak / mozgásba/ jönnek s fölkelnek " képzeletük trónusáról, mely felől még mindig édelegnek odalenn, s beszélni kezdenek: " Elgyengültél, miként mi s hozzánk hasonlóvá lettél... " Seolba szállt le főnhéjazásod ... " Tehát a halottak életéből nem hiányzik minden esemény; de ezek az események s a hozzájuk fűződő meggondolások olyanok, hogy a halál élettelenége tőlük meg nem elevenül s a reménynek egyetlen sugara sem gyullad. Nincs tehát alvás a holtak országában, hanem emésztdés, a reménytelen lét gyötrődése.

Amit azonban elmondottam s a Bibliával elmondattam csaupán a halottak egy részére vonatkozik, az Ótestamentum is tud arról, hogy a halottak országából van kijutás - s feltámadáson keresztül. Akiknek Ézs 26,1 szerint Jahve erős városa, kőfala és bástyája, azok számára azzal a nézettel szemben, hogy a "halottak nem élnek" / mert a halál birodalmának börtön-élete nem élet! / hirdeti, hogy "halottaid élni fognak, holttestek fölkelnek. Serkenjetekek fel, ujjongjatek pornak lakói, mert harmataid a fények harmata a föld kiejti az elernyedteket!" / Ézs 26,14 és 19/. Ezért mondja a halálra való Jób is:

szégyenülten veretnek meg s hátrálnak. Sokszor azonban nem kapunk külön isteni szót, hanem csak az általánosságban s előre kisdott, egyszersmindenkorra szóló ígéretre kell magunkat biznunk:

"Imé veletek leszek a világ végezetéig."

Ezt az ígéretet kell napról napra apró pénzre váltanunk, azaz napról-napra vakon hinnünk az isteni segítségben. S a Jahve név egy egész különös hangzattal, kapott számunkra, hogy Benne soha ne kételkedjünk: így hangzik: J É Z U S ! E világ sivatagán a reménység segít keresztül, minthogy az ótestamentumi hitbősöktis az segítette át. Hb 11 fej./.

n-n-n-n-n-n

AZ UR husának evése és vérének ivása.

"Annak, aki husomat eszi és véreket issza, örök élete van s fel fogom támasztani azt az utolsó napon" / Ján 6,54/ - mondotta a kenyér osztást követő hosszú beszédében az Ur. Ha ezt a kijelentést összehasonlítjuk Ján.3.15-16-nak azzal az állításával, hogy "Aki hisz, örök élete van", vagy arra a megállapításra kell jutnunk, hogy az Ur az örök élet feltételét különbözőképpen jelölte meg, - ami lehetetlen - vagypedig a hitnek más fogalmához kell jutnunk, mint a tisztán értelmi elfogadás.

János 6,54 szerint a hithez hozzátartozik az Ur husának evése és vérének ivása is, vagyis bizonyos gyakorlati egyesülés az Urral. E szerint a mai evangélistáknak az a bizonyítása, hogy aki az evangélizáció estéjén é telmével elfogadja az örök élet dogmáját, megtérnek tekinthető és az üdvösség felől az örökkévalóságig biztosítva van, hamis; mert az értelmi elfogadás legfeljebb csak része, vagy talán megindulása lehet a hívés folyamatának. Hinni egészen mást, vagy sokkal többet jelent, mint é telmileg helyeselni. Hozzá tartozik a hithez "az Ur husának evése és vérének ivása is". Hogy tehát az örök életet adó hit lényegével tisztába jöjjünk, keressük az összefüggést a hit és az Ur husának evése, vérének ivása között előbb azonban jöjjünk tisztába azzal, hogy mit jelent az Ur husát enni és vért inni? Elég é lterjedt felfogás az, mely szerint az Ur husát az urvacsorában esszük és vért is azzal együtt isszuk. Ezt a felfogást tévesnek kell minősíteni a következő okokból:

- 1./ Mikor az Ur ezeket a szavakat mondotta, urvacsoráról még sokáig nem volt szó, - így ismeretlen dologra az Ur nem célozhatott, ha ez az ismeretlen dolog, nem lényegileg tartozik a kijelentett tárgyhoz, csak jelképileg.
- 2./ A bibliai keresztyénség, tehát az is, amit az Ur hirdetett, szellemi vallás, melyből csak értelmetlen utódok csináltak szertartást, vallást. Lehetetlen, hogy az Ur az örökélet útjának egy szertartást jelölt volna meg, - ami az urvacsora volna, akkor ha az tényleg esz-köz, ut volna, valami szellemi dolog elnyeréséhez.
- 3./ Az urvacsorát magát, Jézus bizonyágtételnek rendelte, tehát nem Isten, hanem ember felé irányuló cselekménynek. Az Urvacsorában nem a kenyér evése és a bor ivása a lényeg, hanem a hit, amely a cselekményeket végrehajtja. És azoknak a következményeknek vállalása, amelyek az ilyen bizonyágtételt követik. Az urvacsora élvezése, ugyanez, mint a benne foglalt tőle kifejezett igazság hirdetése; s csak hogy ennek a hirdetésnek egy kifejezőbb, érthetőbb, visszavonhatatlan alakja. A szerzetési Igék maguk így fejezik ki az urvacsora lényegét: "Valamennyiszer esszitek e kenyeret és isszátok e poharat az Ur halálát hirdetitek." Tehát az urvacsora nem varázslat, hanem nyomatékos igehirdetés, s bizonyágtétel.
- 4./ Mikor Jézus husának evéséről, és vérének ivásáról beszélt, testileg még közöttük időzött, ott volt hallgatói előtt hús és vére; tehát világos, hogy valami szellemi

szellemi értelem lebegtetett szavai mögött. Éppen ezt az szellemi értelmet keresni mostani feladatunk.

Csak a pogánysággal fér össze, hogy anyagi dolgoktól szellemi hatásokat várjon: a Biblia szerint szellemi oknak, lehet ugyan anyagi hatása, de anyagi ok, soha szellemi hatást létre nem hozhat, kivéve, ha az anyagi a szelleminek kifejezése, velejárója. De az isteni ok ekkor is szellemi. Az örökélet szellemi dolog, tehát létrehozója sem testi, hus és vér élvezése nem lehet, sem kenyér és bor fogyasztása.

Mikor Jézus e nehezen érthető, sajátos kifejezést használta, vérének ivásáról és husának evéséről, egy tömeggel állt szemben, mely Őt királynak akarta elragadni, és a tömeg törekvését a kenyérosztás csodája megelőzte. A tömeg anyagi, testi kenyeret evett, azt akarta továbbra is kapni; Jézus szellemi kenyérré mutatott rá és azt állította a tömeg, anyagi testi törekvéseivel szemben. Enélkül fogva a megenni való hus és vér csak szellemi valóságok lehetnek, melyeknek kifejezői, jelképei a testi hus és vér.

De mi lehet a szellemi hus, és szellemi vér? Valami elv, cél melyeknek szolgálatában állott Jézus husa és vére? Valami törekvés életmód, mely Jézus hus és vér életében nyilvánult meg? Jézus egy ízben arról beszélt, hogy " kijött az Atyától és újra visszamegy az Atyához." A kijövetel és visszamenetel közti időt töltötte Jézus husban, azaz olyan állapotban, melyben neki is emberi husa és vére volt. Vajjon Jézus nem azt akarta-e mondani, hogy hallgatói egyék meg és igyák meg, azaz tegyék magukévá, sajátítsák el azt az életmódot és törekvést, amely az Ő husban töltött életét jellemezte? Jézus e híres beszédében Magát az égből leszállott kenyérnek nevezte, melyet Isten adott, a világ életéért /Ján 6,35 v.ö. 33 v-el/. Ezt az égből leküldött kenyeret kellett az embereknek enniük. Világos azonban, hogy Jézus husa és vére, nem felülről szállott alá, azokat e földi lét anyagából, Mária testéből alkotta a Teremtő. Ami felülről szállott alá, az Jézus belső életet volt, melynek csak hűvelye, hordozója, eszköze megnyilatkozási formája volt a hus, amelyet az Ur közöttük hordott. Ez az isteni élet szállott alá az égből, - tehát ez az isteni élet, azaz a husban élt isteni élet, a husban megnyilatkozó szellemiség a kenyér, melyet Jézus evésre és a vér, amelyet ivásra kínál. Szellemi evésről és ivásról van tehát szó. A 27 v. ben Jézus felszólítja hallgatóit, hogy olyan eledeleért munkálkodjanak, amely nem vész el, hanem megmarad az örökéletre. Ezt a megmaradó ételt Jézus adja, helyesebben fogja adni, s ezen az eledelelen rajta van az Isten pecsétje, azaz az isteni szellem munkájának nyoma. A hallgatók, megkérdezik Jézust: " Mit dolgozzunk, hogy az Isten munkáit munkáljuk?" - Jézus ezt feleli: " Az Isten munkája abban áll, hogy ti higgyetek". Hallgatói azonban nem az Isten munkájára néznek, hanem saját emberi cselekvésüket, amikor megkérdezik Jézust: " Mutass valami jelet, hogy hihessünk!" És ezt azután mondják, hogy a csodálatos kenyérszaporításnak tanúi voltak. A hallgatóság további beszéde is a testi dolgok körül forog, mert emlékeztetik Jézust a mannára, melyet atyáik ettek a sivatagban Jézus világosan megmondja, hogy az nem volt az igazi mennyei kenyér / 32 v/, az a kenyér, amely életet ad a világnak Ő maga Jézus / 35 v/. Aztán szemükre veti / 36 v/ hogy látták ezt a kenyeret, de nem hittek. A 35 v szerint aki Jézushoz megy, nem éhezik, és aki hisz benne, nem szomjazik meg soha. Az evés tehát, a Jézushoz menés és az ivás a Jézusban hívés. Hogy a kenyér, azaz mennyei eledelel ellett mit kell érteni, megmondja a 38 v mely szerint Jézus, azért jött le a mennyből, hogy Őt küldőnek akartját cselekedje, tehát Jézus husban élt, szellemi életet, szellemi életmódja, viselkedése az égi kenyér. Aki Őt, - földön élt, mennyei életét nézi, szemléli és hisz, annak van örök életet. / 40.v/. Jézus husa és vére tehát, husban élt mennyei élete

és ennek a husnak evése és ivása, abban áll, hogy Jézus életét nézzük és elhisszük, hogy aki így élt, az Istent küldötte a mennyből a földre. Azáltal esszük és isszuk Őt, ha figyeljük, tanulmányozzuk, foglaljuk vele és elhisszük, hogy Istentől való. Akik esszik és isszák az Urat, azok Istentől tanítottak / 45 v/, enni és inni tehát annyi, mint tanulni! Az Atyát nem lehet látni, de Jézust igen; azért aki az Atyától akar tanulni, annak Jézustól kell tanulnia. " Ez az örökélet, hogy Őt ismerjük" Ján 17,3/. A szellemi evés és ivás tehát, megismerés, tanulás, szemlélet. Jézusnak husát enni és vérének inni úgy lehet, hogy husban élt életé és vérének kiontó áldozatát megismerjük, azt magunk elé állítjuk és bizzunk abban, hogy aki Őt vérének ontani a földre küldte, az a Mindenható Isten, aki úgy szereti a világot, hogy legdrágábbját adta oda érte. Aki ezt a szeretetet szemléli, azt maga elé állítja, abba bizalmát veti, az szellemileg esszik és isszik, annak szelleme táplálkozik, erősödik, égi tartalommal, szeretettel megtelik. Az Urvacsora vétel nem más, mint ennek a szeretetnek magunk elé állítása, hogy benne gyönyörködünk, benne újra higgyünk, és tünket erre az isteni szeretetre építsük.

Mikor azonban a hitet az Ur evésnek és ivásnak mondja, világos, hogy többet gondolt hitnek, mint az a " hiszem és vallom", amit az urvacsora-vételkor az egyházak felületes liturgiája szerint a " hivek" a pap kérdésére felelnek. Hiszen azt is lehetne mondani, hogy ezt a " hiszem és vallom"-ot előzetesen alapos megfontolás és egész életre szóló elhatározás előzi meg. De éppen e felől van minden lelkiismeretes megfigyelőnek alapos kételye. A legtöbb lelkész, egyáltalán nem néz oda, hogy kik is azok az urvacsorára jelező hivek és megelégszik azzal, hogy elég nagy számot írhat be a statisztikába, hogy az esperesi látogatás alatt ne szégyenüljön meg. Részben tudatlanságból, részben a szokás hatalma alatt, részben megalkuvásból, részben pedig tudatos ellenállással az évszázadok alatt az urvacsorából, majdnem teljesen eltűnt a szellemi evés és ivás és csak a testi evés és ivás maradt meg.

Aki tehát urvacsorára készül, próbálja meg magát, hogy szellemileg leh fog-e enni, vagy csak enni és inni fog, szájával és nem szellemével. Mert aki csak tesztileg vesz részt az urvacsorázásban, itéletet esszik és isszik magának, mert nem becsüli meg, nem különbözteti meg a profán evéstől az urvacsoráját. I.Kor 11,29/.

Szellemileg enni és inni azonban nemcsak az urvacsora alkalmával lehet, hanem mindenkor, ahányszor hittel Istennek husban megjelent szeretetét szemléljük és ebben a szeretetben hiszünk. Igehallgatás, igeolvasás, imádkozás, a szavak értelmére figyelő és nem ordító éneklés mind alkalmasak arra, hogy szellemünk égi táplálékot kapjon, de mindenkor elengedhetetlen feltétel a figyelés: az értelmi felvétel avégett, hogy a megismert szeretet a miénk legyen, azt magunkba olvassuk, lelkünk alkotó részévé tegyük.

Jakab szerint a hit csak akkor élő, ha cselekedetei vannak. Aki valóban hisz, azonnal levonja belőle a következtetéseket és hitnek megfelelően cselekszik. Aki Jézusban hisz követni fogja Őt és ugyan ezt teszi ebben a világban, amit Ő tett, azon az úton megy amelyen Ő járt. Ebben az értelemben Jézus husát enni azt jelenti, hogy szoknak a szenvedéseknek a nyomát kövessük, melyeket Ő husban elszenvedett és hus-életünket úgy rendezzük be, ahogy Ő tette. Jézus vérének inni pedig azt jelenti, hogy érte mi is vérünket ontjuk, ha kell, vagy készek legyünk erre bármikor. Miközben földi hus-életünkben az Ő szenvedésének hasonmását hordozzuk, feltámadásának hasonmása is valósággá lesz életünkben, szaz feltámadásának erői fognak bennünk dolgozni.

o o o o o o o

Jó-e elköltözni és Krisztusnál lenni, vagy itt jobb a

világban.

"Tudom én, hogy Megváltóm él s a végkor fölkel a föld fölé s miután ezt a börtömet megrágnák, testemből látni fogom az Istent!" / 19,25-26/. Ha Jóbnak még földi életében megvolt az a reménysége, természetesen, hogy ezt a reménységet a sirba is magával vitte és az ott is éltette őt. Jóbnak és a hozzá hasonló Istenben bizó, istenfélő szenteknek más volt az alvilági élete, mint a reményteleneké. Mert ha az ítélet alatt levők gondolkodnak, elmélkednek odaát s megbeszélik az olyan nagy eseményt, hogy a babiloni király is alászáll az erőtelen, elernyedett szellemelek közé s erejének vége lesz; akkor természetesen, hogy az Istentől megigazított lelkek, mint Jób szintén gondolkodnak odaát s megbecsülik az isteni ígéretet, melyeket a földi életben nyertek el és várnak, tudatosan és ébren várnak ezeknek az ígéreteknek teljesülésére. Az ítélet alatt levők fájdalmasan hátra tekintenek és gyötrődnek az elvesztett élet és alkalmak miatt. Az igazságosak-és pedig csak hitből igazságosakról lehet szó-előre tekintenek és bizva, sejtelmekkel tele, várják az órát, amelyben Isten hatalma az ellenség hatalmának véget vet és a halottak birodalmát is széjjelrobbantja egyszer, mint Dávid mondja: "Lelkemet nem hagyod a Seolban"/Zsid.16,10/. Jób a halottak földén is is tudta, hogy egyszer a Megváltó megáll a por felett diadalmasan. Jób nem csalódhatott és teste nélkül meglátta az Istent. Az Ó-testamentumi igazságosak tehát abban a hitben éltek, hogy haláluk után is látni fogják az Istent, és aki lát, az él! Mégna csak ennyit tudtak is a tulvilágról, ami nem valószínű, ez elég volt arra, hogy higgyék, hogy amikor a férgek megrágnák testüket, ők nem a vaksötét éjszakában fognak megukról és másokról semmit sem tudva eladni, hanem hogy a test halálakor atyáik mellé feküsznek le, várni a Megváltó szabadítását. Az ember elindulása a régi népek emlékeztetése szerint, nem az állatok közül, vadállati szokásokkal történt, hanem Isten mellől egy bizonyos nemes, tiszta ősemlekeztetéstől arra az időre, amikor az ember még meghitt viszonyban élt az Istennel. Ez az ősvilágosság a pogányoknál állandóan fogyott, homályosodott, így történt az ember elvadulása, mely az emberi történelemnek nem kezdete, hanem vége. Fordítva van a dolog, azoknál az embereknél, kik Istennel újra összekapcsolódnak mert ezek az új kijelentésekből állandóan több világosságot merítenek, úgy hogy míg a világ az éjszakába megy bele, ezek fölött - a szellemi Gósen földön - világos az ég és ragyog a kijelentés napja, állandóan gyarapszik az ismeret fénye. Áll ez a tulvilágról adott isteni kijelentések terén is és természetesen, hogy az Újtestamentumban több világosságot lelünk a kérdésre vonatkozóan, mint az Ó-ban. De az Új-világosság magyarázza a régit, mint a régiek mondták: "Novum testamentum in veteris latet, veteris in novo patet" - az Újszövetség rejtve él az Ó-ban és az Ó-t az Új nyitja fel./

Több világosságot lelünk az Újszövetségben az ítélet alatt levő holtak felől, amennyiben értesülünk: 1./ Hogy az ítélet alatt halálbamenők odaát, nem öntudatlan, tehát fájdalom mentes állapotban lesznek, hanem ott "tűzük ki nem alszik, és férgük meg nem hal" Mrk 9,48/, vagyis az önvád és lelkiismeret fordulás ott folytatódik, sőt ama világ csendjében és magányában sokkal érezhetőbb lesz hiszen, mint az Úr mondták: "Aki nem veti magát a Fiumak alá, Isten haragja marad rajta" Ján 3,36/. Mivel pedig a harag nem feljegyzés, ítélet alászánást jelent, hanem működő, tevékeny haragról van szó, ennél fogva fel kell tételeznünk, hogy a Jézusban Istennel meg nem békülő halottaknak, tovább kell csatáznunk Isten haragjával. Ezt az állapotot állítja eléánk a példázatbeli gazdegről mondott leírás, mely szerint az "kinok között volt". "Lángban kinlódott" Luk 16,23-24/. Ez a "láng" teljesen megfelel annak a párhuzamos gondolatnak, hogy "tűzük ki nem alszik, vagyis, a földi kint tovább fogják érezni; a halál nem oltja ki a fájdalom tűzét, mint ahogy az elaltatáskor egyszerre megszűnik a fájdalom. Sőt 2./ a feltámadás utánra jövedőlt

" kénköves tüzes mocsár, már a feltámadás előtt is megjelenik, mint gyehe / go-hinnom / gehenna / Jak. 3,6 szerint már a földi életben gyújtogatja a sötét-gonosz tüzet, mely halálos betegségként lepi meg az embereket és őket a gyeheha fiasivá teszi. Mité 23,15, úgy hogy a tüzes mocsárnak és a ma működő gyehehnának ez az összefüggése / a gyeheha / a testet is magába zárja Mité 5,29-30 10,28 18,9 / kétségtelessé teszi, hogy az elkárhozottak gyötrelme nem a feltámadáskor kezdődik, hanem a mostani, a földi életben a halál országán át folytatódik a feltámadáson túl. Ez a tüzes mocsár / gyeheha / az ítélet alatt levők ki nem alvó tüze és a gazdag ember gyötrő lángja. 3. / Amit a gyehehnáról és tüzes kénköves mocsárról seholsem mond az Írás, azt mondja a Seol- Hades-ről, azaz a holtak lakóhelyéről, hogy annak egyszer vége lesz, a halál országa egyszer kénytelen lesz kiadni a halottakat s ő maga fejedelmével együtt a tüzes mocsárba vettetik. Jel 20,13-14/. Ha a holtak országa egyszerű hálószoba volna, akkor nem volna értelme annak, hogy büntetésképpen a tüzes mocsárba veték. De a halál az utolsó ellenség I.Kor. 15,26, kit működésre képtelenné kell tenni, A halál nem passzív hálószoba, hanem kínzó, gyötrő, fogságban tartó ellenség! Ha tehát a kárhozottak nem pihennek aludva odaát, hanem kínlódnak, szabadításra várnak, mint a gazdag ember, akkor nem valószínű, hogy az igazságosak kiknek vétkeiket lemosta a drága vér, öntudatlan álomba merülten várnák a feltámadást és ezért boldogító volna számukra, ha inkább ebben a földi életben tovább maradnának, mint sem hogy a feledés hazájába távozzanak.

Az Újszövetségben nincs egyetlen hely sem, mely az ilyen aluvást igazolná. Hogy a halál bizonyos fajtájú elaluvás, azt több helyen olvassuk; de hogy odaát, nem követné ezt az aluvást felébredés azt nemcsak hogy nem lehet bizonyítani, hanem az ellenkezője világos. Ha valaki nem a gazdag ember módjára hal meg, hanem készülve a halálra, mint a hamis sáfár; ha valaki ebben a földi életben jóakaró barátokat gyűjtött magának, kik odaát élnek; az ilyen a halálban " fogadni " fogják ezek a barátok és bevezetik az örök hajlékokba Luk 16,9/. Már pedig ez a fogadó bizottság olyan lényekből áll, akiket jótettekkel ideát szerez a sáfár, tehát szintén halottak, k előtt mentek által; kik amikor jötevéjük utánuk megy, nem aluszna hanem " fogadják " az utánuk érkező zarándokot. Ám az sem lehet álmos, akit fogadnak, mert ha a halál után látja, az őt fogadó lelkeket akkor a halál után nem következtetik öntudatlan alvás. Persze erre is a gazdag és Lázár tulvilági élményeire azt mondják az alvó elmélet hívei, hogy ezek csak példázatok. Ebben aztán tökéletesen igazuk is van, csak arról feledkeznek meg, hogy a példázatokot azért beszélnek el, hogy semmit sem mondjanak velük, hanem hogy a dával valamit megmagyarázzanak. A gazdag és Lázár példázatával pedig Jézus aligha azt akarta " példázni ", hogy odaát a gazdag és Lázár között semmi különbség nincs, mert mindkettő alszik a feltámadási állapotban; márpedig a nemlétben nincs különbség, csak az élet a működésben; a gondolkodásban, az éber állapotban. Az ilyen kitérés a bibliai igazsággal szemben nem jóhiszemű és nem becsületlen. Jézus a példázattal azt akarta mondani, hogy odaát egyik embernek része. Ugyanerre a különbségre hívja fel figyelmünket a hamis sáfár példázata is, mely a földi életet előkészületnek mondja a tulvilágra. Mostani testben élt életünk és az eljövő ítélet között folytonossági kapcsolat tűnik ki I.Tim 5,24-25-ből is, mely szerint mind gonosz, mind jó tetteink előttünk járnak; márpedig alig képzhetők, hogy az emberi tettek az embertől önállósulnának s míg emberi lélek megsemmisül a halálban tetteink tovább folytatnának valami árnyék életet, hogy a feltámadáskor értünk jöjjenek; valószínű, hogy az emberi lélek sugározza ki ezeket az előttünk jár

tetteket, tehát a lélek a halál után is tovább sugározza lényegét és tartalmát a világba, és hatása megelőzi a történések folyamát.

De míg a példázatok értelmén vitatkozni lehet, addig minden vitát kizáró egyenes beszéddel mondja Pál apostol, hogy " neki a meghalás nyereség, mert akár meghal, akár életben marad, testében Krisztus fog magasztaltatni, s azért szorongattatik, hogy a halált-kívánja-e vagy az életben maradást, mert utra kelni és Krisztusnál lenni, mindennél sokkal jobb. Fil 1,21-23/. Ha a halál után a lélek megsemmisül és csak a feltámadáskor a testtel együtt teremti újra Isten, akkor Pál a halálban nem jut Krisztus mellé, hisz Isten Krisztus él és akkor a halál nem nyereség neki, mert a földön élni jobb, mint a halál megsemmisülésébe jutni, mert akkor hívó és hitetlen, győzedelmes és legyőzött között különbség nincs. Pál beszéde világos. A győzedelmes hívó a halál kapuján átlépve Krisztus mellé jut és úgy fog vele együtt élni, mint az apostolok éltek a testben járó Jézussal. Azonban a boldogság és dicsőség tekintetében nagy lesz a különbség, mert a földön járó Krisztus a szenvedés és halál útját járta és akik követték, azoknak azt ígérte, hogy ugyanazon a keresztségen fognak átesni, azaz belemerítetnek a szenvedések tengerébe, hisz a tanítvány nem lehet nagyobb Mesterénél! Ellenben a feltámasztott és mennybe emelt Krisztus fényben, hatalomban él és akik vele elsznek, látni fogják az Ő dicsőségét és azt megosztják Vele. Ezért imádkozott, mielőtt a keresztre szállt volna: " Atyám, azt akarom, hogy ahol én vagyok az enyéimék is ott legyenek, hogy lássák az én dicsőségemet, melyet adtál nekem. Ján 17, 24/. Ez a dicsőség hatja át azokat a hajlékokat, melyeket Ő most készít elő azoknak, akik ma kinnal és keresztjüket emelve mennek át evilágon Őt követve: " Ne rendüljön meg szívetek, higgyetek Istenben, higgyetek énbennem is! Atyám házában sok hajlék van, ha nem úgy volna megmondottan volna nektek, mert elmegyek, hogy helyet készítek nektek. És ha elmegyek és helyet készítek nektek ismét eljövök és magamhoz veszek titeket, hogy ahol én vagyok ti is ott legyetek" Ján 14,1-3/. Ki merné állítani, hogy Krisztus, mikor mennybe ragadtatott, ott a megsemmisülésbe, álomnélküli alvásba jutott. Ő az Atya trónusára ragadtatott, hogy ott uralkodjék és övéiről úgy gondoskodjék, hogy azoknak sorsa jobbra váljék általa, hogy Ő elment erről a földről Ján 16,7/. Pál tehát tudta mit mond akkor, amikor azt mondta, hogy neki a meghalás nyereség és hogy innen a halállal utra kelni és Krisztusnál lenni mindennél jobb! Mert ha nekünk boldogság az üldözés és gyötrelém földén Istennek terveit megvalósulni látni, mennyivel boldogítóbb nézni Krisztus uralkodását ott, ahol nincs többé üldözés, hol Isten mennyei sátorának lapját ráteríti azokra, akik győzelmesen átmentek a zarándoklás földéről a nagy Király mennyei tróntermébe. Jel 7,15/." Akik a nagy nyomorúságból jöttek s ruháikat megmosták és megfehérítették a Bárány vérében, ott fognak állni az Isten trónja előtt s éjjel és nappal Neki fognak szolgálni az Ő templomában. A trónon ülő pedig kiterjeszti sátorát rájuk, úgyhogy nem fognak éhezni, sem szomjuhozni többé, sem a nap, sem semmi hőség nem éri őket, mert a Bárány fogja őket legeltetni és az élet vizeinek forrásaihoz terelgetni őket és Isten minden könnyet ki fog törölni szemükből." Ime így fest a tévelygő tanítás, hogy a halál után eszméletlen alvás következik a Bibliában. Pontosan az ellenkezője lesz, ádaldalmas boldogító, meg nem szűnő öröme, éber szemlélete Krisztusnak. Ezek a boldogok földről származó emberi lelkek lesznek, kik átmentek a nagy nyomorúságon melyet az istentelen világ fejedelme mesterülnek és nekik készített és azt élvezik majd, amit a Megváltó, készített nekik, mikor hazatért az örök hajlékokba: " Krisztus földi tanúi lesznek, nem angyalok Ezekhez szól az a biztatás, hogy nyugodjanak, várjanak tovább, míg a Király előhossa igazságosságát a Sátántól megrontott világból Jel 6,11 és amíg betelik szolgatárjaiknak száma, kiknek még meg kell ölelniük, mint nekik is. Ezek állanak Pálját tartva kezükben, fehér-

ruhába öltözött a trónus előtt. Hogy a látnok az oltár lábához vetve is látja őket, másik kép, mely azt árulja el, hogy bár bűnösek voltak, ott fenn a mennyei termekben az oltár örök védelme alatt állanak.

Hogy mennyire nem eseménytelen ez a mennyekben való időzés, azt nemcsak az mutatja, hogy ott a szentek folyton imádkoznak, és imádságukra feleletet kapnak Jel 6,9/, hanem az a legnagyobb imameghallgatás és mennyei élmény is, hogy imádságuk meghallgatása-képpen egyszer a Sátán, a Vádoló az Árulkodó le fog taszítottani az égből a földre, de itt a földön, nem sok ideje lesz az ártásra. Jel 12,7-12/. Ők a Fil és a Héb-irt levélben említett mennyei polgárság az Új Jeruzsálem a mennyekben összeirt elsőszülöttek gyülekezete és egyháza, melyhez a földön élő, egyház tagjai járulnak, mint azokkal összetartozók Héb 12,22/, s hogy hatásukat a földön érezni lehet, aza a tehetetlen düh mutatja, amelyen az istentelenek az antikrisztusi uralom idején őket szidalmazni fogják. Jel 13,6/. Nem tétlenek tehát, testetlenségük ideje alatt sem, és ha nem is tudnak még ugy tevékenykedni, ahogy Jézussal együtt feltámadott testben a földi légkörbe való visszatérésük után fognak tudni, vagy az Új Földön, ahová Új Jeruzsálemként lefognak szállni, de az események, éber figyelemmel kísérésével és imádkozásukkal résztvesznek a történelem alakításában és sürgetik a végző kifejelesztést, Isten igazságos ítéletének megvalósulását.

Mindebből világosan látszik, hogy a halál után következő, a feltámadásig tartó idő, nem esik ki az emberi lélek történetéből, hanem eseménydus, mert a trón körül levő lelkek részesei azoknak a tanácskozásoknak, melyek Isten és az angyal fejedelmei, a 24 angyal vén között folynak; ebből értesülnek a földön végbemenő dolgokról s imádkozásukkal az eseményekbe belefolyanak, ugy hogy a történelemalkotó tényezők között nem utolsó helyen áll az égi trón közelében élő egyház. A tökéletesebb látás az imádkozást is győzelemesebbé teszi s ezek az imádságok tőlünk még nem is ismert mértékben erősíti a mi gyarló és sötétben tapogatózó imádságainkat. Az utolsó napokban pedig valahogy az ég közelebb fog jönni a földön küzdő egyházhoz, nemcsak angyalok fognak sűrűbben jelentkezni, mint tették mindég, amikor fordulópontok ideje elérkezett, hanem az egyház mennybenélő tagjainak, velünk való törődéséről és értünk való könyörgéséről is többet fognak érezni, sejteni, tudni az egyháznak akkor még földön küzdő tagjai. Jézus jelenléte érezhetőbb, tapasztalhatóbb lesz a földi küzdelmekben. Meghaló vértanúk elköltözését olyan jelenségek fogják kísérni, amelyek ennek az égi egyháznak létét, élettevékenységét megsejteti és közelebb hozzák a földhöz. Ezekről a tapasztalatokról hírek fognak szétmenni a világban, ezt fogják meghaladni az antikrisztus babonás és a spiristizmustól áthatott hívei s bizonyos félelem fog köztük létrekapni, a láthatatlanul küzdő égi egyházzal kapcsolatban. De ez a félelem nem megtérésre, hanem gyűlöltre fogja indítani őket s ezért fogják a "mennyben sátorozókat" káromolni. A Biblia tehát nemcsak hogy nem tanítja a halott lelkek alvását, hanem ellenkezőleg a kárhozát alatt levőknek, önmagukkal való küzdelméről és a győzelmeseeknek a sötétség ellen való küzdelméről oly világosan beszél, hogy bár adatink e téren igen szűkösek ami természetes, mégis kétségtelen világossággal tárják eléink a tényt: odaát élet és nem halál van.

Abból, hogy a lélek halálutáni alvásáról szóló tanítást Biblia ellenesnek és elvetendőnek, sőt veszedelmes sááni csalásnak ismer-tük fel, melynek célja a lelkeket a tulvilági reménységtől megfosztani és őket e világ fejedelmének szolgálatába állítani, még korántsem következik, hogy akárki belelelkesejdk a halál után várható örömbé, mert nagy kérdés, hogy ebben az örömben lesz-e része, vagy pedig ítélet alatt marad; hogy odaát, jóakaró barátok fogadják-e, vagy sötét szellemek. S ha a halál utáni alvás tanítását elvetjük, ezzel még nem juttatjuk uralomra a bibliai

tulvilág gondolatot, mert azonnal ott leselkedik egy másik, szintén anyanyelvüségéből folyó tanítás, mely a középkori egyházon át a mai egyházakat hatalmába kerítette, mely a test halálának tulajdonított jelentőséget tulajdonít, hogy t.i. a test halálával eldől a lélek örök sorsa és mindenki végleges lakhelyére megy. A halál után eszerint egyik lélek a pokolra, másik a mennyországba jut. A halál utáni végleges állapot tanítását már az is megdönti, hogy az utolsó ítéletkor, tehát ez ezeresztendő uralkodás végén a halottak lakhelye, helyesebben az azt kormányzó tisztátalan szellemek a tűz-mocsarába vettetnek. Ha tehát a halottak jelenlegi lakhelye az utolsó ítéletkor, egy másféle lakozásnak fognak helyet adni, akkor világos, hogy a halottak mostani állapota ideiglenes és valami ok van rá, hogy végleges állapot csak az ítéletkor következik be és ez más nem lehet, minthogy az ítéletig a halottak az ítéletre készülnek elő. A testi halál tehát, nem vet véget a lélek előkészületének, hanem a földi készülés az ítéletre folytatódik a testi halál után is. Azt a fontos választó vonalat, mely az ítéletre készülést az elítéltség végleges állapotától elválasztja, nem a testi halálban kell keresni, hanem az utolsó ítéletben. Ezt mindenkor érezték az egyházban és azért a végleges ítéletet sokan, a testi halál idejével egybeesőnek tekintették a későbbi időben eljövő ítéletnek nem nagy jelentőséget tulajdonítottak; azt, zavaros és használhatatlan tanításként kezelték. Így kalledótt el egy másik bibliai igazság: a kettős feltámadás tanítása. A Biblia szerint ugyanis, lesz első és második feltámadás és akik az első feltámadásra eljutnak, azok nem állnak az utolsó ítélet nagy fehér királyi trónusa elé. Beszél a Biblia második haláláról is, de azt mondja, hogy az első feltámadásban résztvevőknek nem fog ártani a második halál. Jel 2,10-11/. A testi halál jelentőségét rendkívül mértékben csökkenti, hogy lesz utána második halál is, mely testnek is szellemnek is halála lesz: a gyehenne halála, a tüzes kénkövés mocsár halála." Ne féljete azoktól akik a testet ölik meg, a lelket meg nem ölhetik; inkább attól féljete, aki a lelket is, testet is elveszitheti a gyehennán." Mté 10,28/. Világos tehát, hogy a rém, nem a testi halál, hanem a test és lélek együttes halála a második halál, mely az utolsó ítéletkor következik be. Addig még nincs ok a kétségbeesésre, mert van mód menekülésre, kivéve ha valaki, magát már előbb örökre eljegyzí a gyehennával a gyehenna fia lesz. A testi halál nem visz végleges tartozkodó helyünkre, ellenben megszabadít mindattól ami a büntől megrontott testtel kapcsolatos, tehát az üldözésektől a testben lakó vétéktől, külső és belső zaklatottságunktól. V.Ö.I. Pét 1,4 hol a hustól való szenvedés a testi halált jelenti, mely az embert a véték kísértő hatalmától megszabadítja. Mivel a bibliai felfogás a testi halál jelentőségét legyöngíti, kimondhatjuk, hogy a testi halál után földi életünk, lelki állapota folytatódik, a külső szorongattatások és a véték kísértő hatalma nélkül, amilyen lelki állapotban meghalunk, abban ébredünk a halál után, amilyen barátok vettek itt körül, olyanok fognak is odaát fogadni.

Szegénységből gazdagság.

" Ősmerjétek meg a mi Urunknak, Jézusnak kegyelmét, hogy gazdag létére értetek szegénnyé lett, hogy az Ő szegénysége által gazdagokká legyetek! /II.Kor.8,9/.

A mi Urunknak szegénnyé léételét Fil 2,6-8 beszéli el, nol olvassuk, hogy először Isten alakjában volt, de aztán rabszolga alakot öltött fel, azaz emberré lett, emberekhez hasonlónak; még lejjebb szállt a halálba s ott is a legkínosabb és legszegényteljesebb halálba, a kereszthalálba. Hogy az Ő szegénységből aztán micsoda gazdagság támadt, azt elbeszéli rövid az emberi szó és felfogni gyöngé az emberi értelem. Bűnbocsánata által visszakaptuk a nyugodt lelkiismeretet s az Istennel való békeesség édes érzetét; visszakaptuk Istent, úgy mint Atyát; Őt sebe által oltóágként forrt össze velünk, mert az Ő sebe szeretetben tapadt a mi sebünkhöz; oltóágként megújította lelkünket, hogy majd testünk is újjá s Hozzá hasonlóan dicsővé váljunk; nekünk adta szent Szellemét, ki tudunkon és erünkön kívül átváltoztatja lelkünket Hozzá hasonlóvá, mialatt mi nem teszünk mást, csak Őt szemléljük; megteremtette az egyházat / eklézsiát / azt a földre ültetett égi növényt, mely élő kövekből épül Isten templomává s ezen az egyházon keresztül egykor templomává teszi, lakhelyévé avatja az egész földet, miután megújul a föld is és az új föld az új éggel egyesül. S ki tudja elsorolni, keresztállatni, elméjével összefogni mindazt a részletet, mely ezeket az isteni ajándékokat betölti! Ki tud számot adni arról a gazdagságról, melyet szegénysége szerzett nekünk? S másképp, mint az Ő szegénysége által, másként, mint Golgotán keresztül mindez nem lett volna mienki! A minket szegénnyé tevő átkát az Ő szegénysége törte által: utánunk kellett jönnie szegénységünkbe s azt megosztania velünk; ártatlanul szenvednie kellett, hogy mi éljünk.

Mióta Ő szegénnyé lett, helyesebben: mióta a mennyei tanácsos elvállalta értünk a szegénységet, szóta egy új törvény költözött be Isten teremtésébe s ez az új törvény így hangzik: szegénységből lesz a gazdagság! Olyan szegénységből, amelyet valaki szeretetből önként vállal magára: a szeretet szegénységből. Így kell érteni Jézusnak azt a megjegyzését, melyet akkor tett, mikor a templomi perselybe adományokat vető templomlátogatókat nézegette: " Mindenki abból vet, ami bőven lévén, feleslegessé válik; és ez a maga szegénységből mindent belevetett, amije volt, egész életét! " /Mk 12,44/. Ez által a szegény többet adott, mint a többiek! / 43 v/. Nem a pénz volt több, amit az asszony a perselybe vetett, hanem a szeretet, amellyel adta; ez a szeretet beleömlött a világba s abban nagyobb hatást váltott ki, mint a gazdagok felesleges pénze együttevége. Mert a szellemi világban, melynek áramlatait mi nem látjuk, csak olykor valamit érzünk belőlük, a szeretet mindig csodákat műve. A gyűlöletnek is vannak hullámai ebben a láthatatlan világban: a közönynek is van halotti csendessége; de a szeretet legyőzi ezeket s meleg áramlatként kelt életet, örömet, ahová eljut. Ahol a szeretet áramlata elhalad, ott titkos öröm támad a szivekben; ott Isten ereje árad szét. Mennél több szív fogadja be, annál erősebb ennek a szeretet-áramlásnak a hatása; de mennél szentebb szivek fogadják be, annál jobban nő a titkos áramló. A szellemvilágnak titkai a husemberek érzékelése előtt el vannak rejtve; azoknak sejtelmük sincs arról, hogy a szellemvilág mélyén mi megy végbe s mikor érik meg a helyzet arra, hogy a szeretet Fejedelmé megkezdje uralkodását a földön. Így kell érteni azt, hogy a szegény özvegy többet adott, mint a gazdagok összevéve: többet tett Isten királyságának előmozdítására.

Ugyanezt kell a filadelfiai gyülekezet gazdagságáról is meg-

jegyeznünk. Mikor a tiatirai földi szempontból gazdag gyülekezetnek Jézus azt mondja: " Mert azt mondd: gazdag vagyok, semmire sincs szükségem, noha te vagy a nyomorult, szánalmas, szegény, vak és meztelen!" nyilván arra céloz, hogy ez az elbizakodott gyülekezet másról és pedig éppen a kicsiny szomszédos filadelfiai gyülekezetéről mondotta ezt. A filadelfiaihoz hasonló szmirnai gyülekezetnek egyenesen ezt mondja az Ur: " Ismerem szegénységedet! Mégis gazdag vagy!" / Jel 3,17/ 2,9/. A földi kincsek, hatalom, tekintély után nem törődő gyülekezetben van az igazi erő és gazdagság, ha földi szegénységükben Isten felé fordulnak szomjazó, éhes szívvel és a gyülekezet tagjainak Isten kegyelmét esdik alá. Ilyenkor azok a titokzatos erők újra megmozdulnak és betöltik, szellemi, égi gazdagsággal a várakozó gyülekezetet.

Karácsony szegénységéből a költészet gazdagságát csinálták az emberek és a szegénységet eltüntették belőle. A pompázó karácsonyfa mellett, az ajándékok gazdagsága mellett nem gondolunk komolyan annak a kisdédnek a szegénységére s játszunk Betlehem szegénységével. Olcsó érzelmekkel vesztegetjük meg lelkünket, egymást s könnyelmű boldogsággal felejtettjük el egymással a szenvedést, amely Máriát és Józsefet kísérte s mely a született kisdédnek, a zsidók Királyának születésekor része lett. Pedig igen nagy, igen nyomasztó volt Betlehem szegénysége, a kisdéd szegénysége! De ennek így kellett történnie! Ez a szegénység volt az égi gazdagság ellentéte, ebbe kellett Neki alá szállania!

Mégis az angyalok népesítették be akkor Betlehem levegőjét; az ég dicsősége jelent meg a pásztoroknak s a napkeleti bölcsek ajándékában hömpölygött a gazdagság a jászol felé. Kellott ez a vagyon, az arany, a tömjén, a mirha az egyiptomi utra, mely újabb nyomort, újabb szegénységet jelentett a kisdédnek és szüleinek. Szegénység és isteni gondoskodás nem zárják ki egymást. Ebből a betlehemi szegénységből áradt a legnagyobb gazdagság a világra.

Ma is így van! Jézus követőinél is ugyanaz a szerepe van a szegénységnek! Betelt szívek nem vágyakoznak új gazdagság után. Kiket betölt a világ pénze, dicsősége, az nem várja Isten gondoskodását, Isten rejtett dicsőségét. De ahol megelégesznek a kevéssel, sőt sokszor még a kevesebbrel s a tekintet felé fordul: ott rejtett forrásokból tör elő az égi öröm, a szellemi gazdagság, a menny dicsősége! Ez a Karácsony szegénysége és gazdagsága! Ne kívánd a világot, fordulj Isten felé és betelsz Karácsony gazdagságával.

Aldott, gazdag karácsonyt adjon neked Isten!

+ + + + +

K I S B E T L E H E M . . .

A végtelen űr éjjelébe
A csillagok fényözönébe
Homályból, fényből összetetten
Teremte földet is az Isten.
A csend, téptelenség - volt az éjjel
S Szelleme sugárzá azt be fénnyel.
A csillagok kíváncsian nézték
Hogy váltja fény föl éj sötétjét;
A föld, a kis testvér, hogy szépül
Rajt ember, ház, város, hogy épül;
A nagy, hogy ad helyet a kicsinynek
S örültek a kis Betlehemnek...

A menny, amelyen tüzek égnek,
Csak képe a szellemi égnek
Ami ott csillag, angyal
És minden angyal fénytől ittas;
És mindenik szolgáló lélek,
Munkása a nagy mindenségnek;
Az Isten szól, angyal cselekszik;
Nyomukban szél fúj, tüzláng lesz itt
Istenben olvassák előre
Mi támad egykor a jövőbe
S mint részesei a nagy sejtelemnek:
Örültek a kis Betlehemnek.

Mert ott a mennyben nagy s kicsiny közt
Angyal nem érzi azt a nagy közt
Melyet az ember lát. Az égben
Ezer esztendő, egy nap épen
Ott nagy hegy s kis virág egyenlő;
Ott csak a szellem szembeötlő...
Szegény ott nem kisebb a királynál
A gyermek és tudós együtt áll;
Oroszlán, bárány, jászol és trón
Születtek mind egy gondolatból ...
Hol majd kis gyermekek csevegnek, s
Örültek a kis Betlehemnek.

.

De jaj! Támadt egy másik éjjel:
A gőg vonult fel bünsötéttel.
Ki a nagyobb?! - s magára nézett,
Akit, mint mást Isten teremtett
Nem látta már a teremtés szépjét;
Nem tűrte, hogy Istent dicsérjék:
Csak önmagát szemlélte folyvást
Mégülte földön a mosolygást
A vig kacajra rettegés ült:
Ki a nagyobb?! - És fegyver készült
Hogy e szörnyű kérdést eldöntse ...
Rátört az éj a kis Betlehemre!

A földön immár tüzek égnek
Vad lángjai sok szenvedélynek:
Ki a nagyobb?! - fent és lent kérdik
Torony épül a földtől az égig
Nagy városok, emberdicsőség ...
S elrejtí a földtől a felhős ég
sz egy igaz választ e szóra:

ISTEN a nagy! Földig borulva
Ismerd meg, mily kicsiny az ember!
A fény nem harcol már sötéttel
A szellem-nap nem süt a földre
Rátört az éj a kis Betlehemre.

Mint égtől föld, embertől ember
Elvált - e gögös felelettel:
"Több én vagyok, te vagy a kisebb!"
Erősebb, ki mást megölni frisebb
Nagyobb, kinél nagyobb már a száj;
Győz a hazug! Gonosz világnál
A legnagyobb a gyanu! S ül még
az álmat is megrontó kétség ...
Gyilkos kést fennek kisdedeknek
Hogy ők még gyanutlan csevegnek.
A kis virág rátaposva a földre
Sötétség tört a kis Betlehemre!

o.o.o.o.o.o.o

Es mégis a gyöngébb a hősebb!
Es mégis Betlehem erősebb!
Legyilkolt kisdedeknek lelke
Az ég lezárt ajtaján zörögve
Esdett: "Óh szállj le irgalom!"
Lenn gyermekhulla egy halom!
A gyilkos ember ürdöggé lett!
Óh van-e ég-be, még kimélet?
Es szólt az ég: "En nem kiméltem
A legdrágábbat a földre küldtem
Akit a legjobban szerettem:
Egy csillag kelt föl Betlehemben!"

Kik ég szózatját messze hallják
Ég sergi kenne már régen dalolják
Dicsőség Annak, ki teremtett:
Ó ad a földnek békeséget!
S a dalt, mely égből földre zengett
Ott meghallák a legkisebbek
A pásztorok! S mentek keresni:
Hol van a Nagy, Kiről est zengi
az angyalok kara? S találták
Az istálló szegényes jászlát.
Abban gyermek feküdt szeliden:
Fehér kis csillag Betlehemben!"

Legyilkolt kisdedeknek lelke
Hogy meghallá est fenn a mennybe
Elment pihenni s várva várni:
Mikor fog éj nappalra válni
A gyilkos föld felett? Azóta
Karácsony sok vonult el sorba;
De gyilkosabb lett csak az éjjel:
A föld még retteg, jajveszékél!
Am bizik fenn a sok kis gyermek
Mert látják, ami előlünk rejtett
Oroszlán lett az fenn az égben
Ki kis csillag volt Betlehemben!

s=s=s=s=s=s=s=s=s=s=s

Az apostoli keresztyének állapota, életmódja, szervezete.

Az apostoli egyház története a Jézussal együtt töltött évek idejébe megy vissza. Ezzel az idővel most nem foglalkozunk; csak annyit említek meg róla, hogy az egyház már ekkor zárt egységet képezett a kívülvaló világgal szemben; életét, működését ekkor egészen Jézus irányította, úgyhogy, amikor az Ur eltávozandó volt körükből, okvetlenül szükségesnek látszott, hogy valaki az Ő helyét elfoglalja az egyház életében. Jézus a Paraklétost jelölte meg utódjául s alatta az elküldendő szent Szellemet értette. Jézus mennybemenetele és a szent Szellem eljövetele közé eső 10 napi időben az egyház az elárvaltság benyomását kelti a szemlélőben. Az apostolok a világtól elzárkozva, egy jeruzsálemi felső házban tartózkodtak és bűzgőn, odaszóan imádkoztak a Szellem eljöveteléért, Jézus ígéréteinek teljesüléséért. Ap.Cs. 1,12-14 szerint együtt volt a 11 apostol, Mária, Jézus anyja, Jézus testvérei és más testvérek, kik közül előbb említi a nőket, ezután a férfiakat Lukács. A 15 v.szerint mintegy 120-an voltak. Kitartóan imádkoztak /proskartercuntes/, tehát nem szalmalángszerűen belekaptak a könnyőségbe, aztán megrestültek. Elhatározott szándékuk volt, hogy addig nem nyugosznak, míg a megígért Paraklétos el nem jön. Az imádkozáson kívül azonban szervezeti kérdéssel is foglalkoztak, és pedig Judás, a kárióti férfi helyének betöltésével. Ez a választás két részből történt, emberi és isteni részből. Emberi részből kijelölték azokat, akik a tisztviselésére alkalmasak voltak/ kezdettől fogva együtt jártak Jézussal és tanúi voltak annak, amit később hirdetniük kellett/; ezeket imádkozva Isten elé állították. Isteni részből megtörtént a kiválasztás, mit sorvetéssel tudtak meg. Nem volt tehát pártoskodás, korteskedés, személyválogatás, mi csak keserűséget szokott okozni; amíg emberileg el lehetett menni az alkalmatlanság megállapításában, addig elmentek; de az egyenlő alkalmatlanságuk közt nem választottak; azt Istenre bízták: így kikerülték a személyi állásfoglalást és a vetélkedést, valamint az ezzel járó keserűséget. Ezzel példát adtak arra, hogy gyülekezeti választásoknál milyen módon kell eljárunk olyankor, mikor több alkalmas jelölt is van. Családi összeköttetések és más földi szempontok szerint nem szabad a gyülekezetben az ily ügyeket kezelni. Hogy Péter maga indítványozta az apostol-választást, az annak következménye volt, hogy Pétert maga az Ur bízta meg az apostoli kör vezetésével és ebben a megbízásban sem az nem befolyásolta az Urat, hogy János emberileg közelebb volt hozzá; sem az, hogy Péternél észben és műveltségben kiválóbb tanítványok is voltak. Péter hite döntött, mely őt kőszikla-alappá tette. Az apostolválasztás tehát jogos volt és csak okvetetlenkedésnek tekinthetjük az olyan utólagos kifogásokat, hogy Istennek más t.i. Pál volt a jelöltje, mert Pál sosem lett a 12 apostol egyike, hanem a nemzetek apostola lett belőle, ki ebben a minőségben inkább szemben állott a 12-vel, mint párhuzamosan, mert elseje lett a kerek számhoz nem kötött apostoli rendnek, melyről Ef 4,11 szól, kik közé Barnabás, Timóteust és másokat számíthatunk. A 12 Izraelhez volt kötve, ezek közé tehát Pált nem sorolhatjuk. Péter indítványát bizonyos, hogy imádkozás előzte meg s Péter nem a maga fejétől cselekedett. Hogy Mátyásról később nem hallunk, nem sokat jelent, mert ugyanezt Jézustól választott tanítványokról is elmondhatjuk. Mátyás megválasztása tehát Isten akaratával megegyezett, mert Izrael 12 nemzetségéhez Istennek 12 tagu küldöttségére volt szüksége. Pált pedig, mint láttuk Jézus nem Izrael 12 törzséhez küldötte.

Érdekes különben, hogy az apostolok hivatást Péter kléros és diakonias-nak nevezi, azaz a szolgálat kisorsolt részének nevezi. Kléros-nak hívták a zsidó törzsek birtokait is, melyeknek helyét

szintén sorsvetéssel állapították meg. Péter és az első keresztyén gyülekezet tehát bibliai alapon jártak, amikor az új apostol személyt sorsvetéssel állapították meg. Nem uralkodásra, hanem szolgálatra hívta őket az Úr: de ez a szolgálat inkább jog volt, mint kötelesség s úgy ragaszkodtak hozzá, mint a héberek kisorsolt örök részükhöz. Később a papi hivatalnak is klérus volt a neve. A kisorsolás tehát nem Péter gondolata volt és Izrael életében hosszú története van. Péter az apostolok felsorolásánál mindenkor az első helyen található; de ez nem rangjelzés, hanem szolgálati elsőség, azaz a felelősség helye volt. Hogy nem fejedelmi elsőség volt, mutatja, hogy Jézus utolsóelőtti napján is János és Jakab versengtek az elsőségért; tehát Péter elsősége kihirdetve nem volt. Természetes volt, hogy ő ragadja magához az intézkedést; éppen olyan természetes volt, hogy János mindenhová kísérje. Ezt a sorrendi elhelyezkedést a gyakorlat váltotta ki, de Jézus idevonatkozó utasítást nem adott. Mátyás választását Péter intézte s a pünkösdi szélzugásra összegyűlő tömeghez is Péter szólt. Nem olvassuk, hogy ez ellen bárki is tiltakozott volna. Péter nem nyomta el apostoltársait, hanem kiszolgálta őket, diakonus-uk volt. Tudjuk, hogy az asztalok szolgálatát is kezdetben az apostolok végezték; csak a munkatorlás miatt választottak később külön diakonusokat. Az elsőségért való versengést az Úr kereszthalála megszüntette; ezután annak értelme nem volt. Csak később, mikor a véres fakeresztből aranykereszt lett kezdődött el újra a hatalomért a harc; de akik a véres kereszt alatt állottak, azoknak nem volt kedvük a versengésre.

Mikor a gyülekezet egyszerre 3000 ezerre gyarapodott /Cs 2,41/ az a szent Szellem, akinek viharban történő alászállása ezt a szaporodást létrehozta, a gyülekezet körül először félelmet keltett, hogy a Jézus ellen intézett támadás, az apostolok ellen azonnal nem ismétlődött meg. Így aránylag nyugodtabb napok következtek az egyházra, s ezt a békességet csak az zavarta meg, hogy a megtérések száma újra növekedni kezdett s ez a főpapok irigységét és féltékenységét fölkelte. De ez nem mindjárt pünkösdi után kezdődött el. Az első megtérők "kitartottak az apostolok tanítása, a közlés, a kenyér megtörése és a könyörgések mellett" /Cs 2,42/. Az első keresztyének nem evangélizációkra jártak, hanem tanításra s csakhamar egy bizonyos tanmenet fejlődött ki, melyet a tanításnál betartottak; Jézus élete történetének bizonyos elbeszélési rendje, melyből később az evangéliumoknak nevezett életleírások állottak elő. A tanulásban kitartás nyilvánult meg. De ugyanolyan kitartóak voltak abban is, hogy közölték azt, amijük volt, egymással; tehát senki sem tekintette magáénak azt, amit Isten neki juttatott, hanem közössé tette. Ez a közlés a szellemi javakra épen úgy vonatkozott, mint a testiekre s a nagyobb tekintélyt nem a testi vagyonnal rendelkezők nyerték el, hanem azok, akiknek működését a Szellem jelenléte kísérte. Kitartottak továbbá a kenyér megtörésében, mialatt azt kell értenünk, hogy étkezéseiknél megemlékeztek Arról, aki testét és husát kenyérré tette számunkra s a mindennapos kenyeret úgy vették magukhoz, hogy a szellem mindennapos ételére, a Krisztus husára emlékeztek /Cs 2,46/ mutatja, hogy ez a megemlékezés házaként történt, tehát nem a gyülekezetben s utána vidám és egyszerű szívvel vették magukhoz az eledelt, tehát a kenyér megtörése a rendes napi étkezést vezette be. Végül a könyörgésben is kitartottak, helyesebben könyörgésekben /többszámban!/, ami azt mutatja, hogy nem együttes imaórákra jártak, hanem akik éppen együtt voltak, imádkozni kezdtek mindazért, ami az egyház lelkére nehezedett. Feltehetjük ennek alapján, hogy az apostolok tanítását sem mindig az apostolok ajkáról hallották, hanem azok, akik ezt megtanulták, továbbadták a többieknek, egymást tanították s a mindennapos beszélgetés tárgyát is ez a tanítás képezte.

tárgyat is ez a tanítás képezte. Így lassanként tanító-nemzedék nevelődött. Későbbi időben egy irás is keletkezett, melynek címe ez volt: Apostolok Tanítása, vagy: A 12 apostol tanítása. Bár a munka kezünkben levő alakja oly időből származik, mikor a tiszta apostoli tanítás már homályosult, mégis az irás címe is ezt mutatja, hogy a keresztyén egyházban végezett tanító munkának eredete, fő tárgya az apostolok tanítása volt. Ha az első keresztyének együtt voltak, nem világi tárgyak képezték beszélgetésük tárgyát, nem piac, főzés, kézi munka és főleg nem pletykálgatás, a mások dolgába való avatkozás, hanem az "apostolok tanítása". A nő ott-hon efelől kérdezte meg a férjét, mint erre Pál egyenesen fel is hívja őket / I.Ko 14,35/ nyilván azon az alapon, hogy ez így szokásban volt. Az Isten dolgaival való állandó foglalkozás megtisztította az első egyház levegőjét, visszafoltotta az észnek okvetetlenkedését, úgyhogy természetes volt, hogy nagy családdá változott az egész gyülekezet, melyben minden közös volt; természetes volt, hogy minden főétkezés alkalmával hálával emlékeztek Arra, aki az egyháznak mindennapos szellemi kenyere volt és természetes volt, hogy minduntalan megjelentek kéréseikkel a mennyei Trónus előtt, hogy gyermekként kéréseiket az égi Atya elé vigyék. Mihelyt valaki valami ujhoz jutott, tanításhoz, vagy földi jóhoz, sietett azt mindenekkel közölni az apostolok útján, vagy szűkebb közösségben. A szeretet vezetett mindent és a szeretet töltött be mindent; szeretet egymás iránt a közlésben és szeretet az Ur iránt a kenyér-megtörésben és az imádkozásban. A szeretet forrása pedig az apostolok tanítása volt, melyből az Ur földi tetteit és beszédeit ismerték meg. A később keletkezett Könyv címe mutatja, hogy az "apostolok tanítása" mű-szó s egyuttal jelszó is volt az apostoli keresztyének között. Ugy hivatkoztak rá, mint a megvilágosodás forrására. Ha tehát az Új Jeruzsálem alapjai az apostolok nevét fogják viselni, ez világosan mutatja, hogy az Új Jeruzsálem azt az egyházat jelképezi, mely az apostolok tanításán épült fel./Jel 21,14. Ha ezt a jövőbeli képet visszavisszük az ősgyülekezetre, akkor látjuk, hogy a kezdet és a vég találkoznak: az egyház az apostolokra bizott bizonyágtételen épült fel és az idők végezetéig azon fog nyugodni. Semmi sem oly fontos az egyház keletkezésekor, mint ez a bizonyágtétel s azért volt nagyjelentőségű, hogy a bizonyágtétevek testülete teljes legyen, azon rés ne támadjon, hanem az teljességében, a szent 12-s számban ott álljon a választott nép előtt. A nemzetek apostolai semmiféle szent szám teljességéhez kötve nem voltak, ott ilyen kiegészítésről szó nem lehetett.

A 2,43-47-ben / 42 v/ mondottat fejti ki részletesebben Lukács. Jézus feltámadásának híre, melyről az apostolok tanuskoztak s melyet a főpapok és a vének tagadtak, megerősítette azt a félelmet, mely már Jézus halálakor erőt vett a tömegben hiszen tudták róla, hogy ártatlanul végezték ki; látták vagy hallották a csodákat, érezték a földrengést, mély benyomást tett rájuk a földrengés és az a sejtés lett urrá rajtuk, hogy saját királyukat adták ki a pogányoknak, hogy azok megfeszítsék. A pünkösd-i csodák, az első keresztyének bátor fellépése a bizonyágtétele, a csodák, melyeket tettek, újabb s erősebb félelemmel töltötte el őket. Ez a félelem környékezte az első egyházat; ez biztosította a békességet körülötte s akadályozta meg, hogy az üldözés túl gyorsan kitorjjon körülte. Sátán nem indulhat előbb, míg Isten neki/engedélyt/ szabadságot nem ad. Míg el nem viselhetjük, Isten nem ad engedélyt az ellenségnek arra, hogy az üldözést megindítsa; később azonban nem fog elmaradni. A keletkező Isten-félelem azoknak és jeleknek is következménye volt, melyek az apostolok által történtek; az istenfélelem következménye viszont a megtérések voltak, hogy az Ur naponként szaporította a szabadulók számát. Ezek a megtérések mutatták, hogy a nép még nem x

volt megkeményedve.

megkeményedve, mint később, mikor az üldözés gonoszsága a lelkeket kiégette s a megtérések elmaradtak; viszont a gonoszság nőtt, elhozva az ítéletet.

Hogy az spotolok sok csodát és jelt tettek, arra mutat, hogy Isten ezekkel igazolni akarta az apostolok tanúságtételét. A csodák nem élvezeti cikkek, hogy úgy gyönyörködjünk bennük, mint érdekes természeti jelenségekben, mint a Niagara vizezársban, vagy az északi fényben. Nem is az az Isten célja, hogy övéig minden fájdalomtól és szenvedéstől távol tartsa, mert ha Isten azt akarná, akkor a betegségeket és csapásokat távol tartaná az övéitől; ha sőt ellenben reájuk bocsájtja őket, akkor az, hogy egy ideig a betegség rajtuk legyen, éppen úgy Isten akarata lehet, mint az, hogy megbetegedjenek. Ellenben lehet az az Isten célja, hogy övéinek hitét próbára tegye; ez esetben érthető a megbetegedés, vagy a csapás és érthető a kigyógyulás vagy megszabadulás. Az apostolok csodái vagy jelei tehát az ősegyszék hitét mutatják. Cs 8,6 azt mutatja, hogy nemcsak az apostolok tettek csodákat; mégis a csodatétel nem volt akárkinek az ajándéka s nem felel meg a szentírás álláspontnak, ha valakinek eszébe jut Istentől ezt igényelni, hogy az Ő keze által is történjenek csodák és gyógyulások. A csodálatos események nem okvetlenül Isten jelenlétét bizonyítják, mint ez II. Thessz 2,9 szerint Sátán is tehet vagy tétethet övéin keresztül csodákat, jeleket, hatalomnyilvánulásokat, hogy ezekkel azokat félrevezesse, akik nem az igazságból valók. Hogy pedig a csodák nem a keresztyének megdicsőítését és felékesítését szolgálták, hanem tisztán a szeretet szolgálat eszközei voltak, az kitűnik Péter erőteljes tiltakozásából az ellen, hogy valaki is a csodát az ő hatalmuknak tekintse, vagy Pál hasonló tiltakozásából / Cs 3,12 14,14 /. Pál erősen tiltakozott az ellen, hogy a csodák, melyeket tett, akár Pál kegyességével, akár Pál hatalmával valami összefüggésben volnának. A csodákkal való dicsekvés az apostoli keresztyénektől oly távol volt, mint Anániász és Szafira dicsekvése adakozásukkal. Anániász és felesége vétke a hazugság volt; de nem kevésbé a dicsőségkeresés Péter tiltakozása a csodálkozókkal szemben mutatja, milyen irtózatot jelentett az apostolok számára, ha valaki azért, amit tettek, nekik adta a dicsőséget; Pálnál ugyanezt látjuk, noha Pál hivatkozott arra, hogy Isten mit tett általa; ebben azonban nem dicsőségét akarta láttatni, hanem Isten igazolását apostolsága mellett. Nyoma sincs olyanféle várákozásnak, hogy Isten csodák özönével akarná bármikor is az egyházat megdicsőíteni. Az egyház a fölüdülés idejét várta, s világ üldözése alól való felszabadulást, melyet a visszatérő Jézus hoz magával s nem saját megdicsőülését Krisztus megérkezése előtt / Cs. 3,19-20/:" Legyetek másokká és térjete meg, hogy vétkeitek kitöröltsenek és hogy az Ur orcájától eljöhessenek a fölüdülés ideje s hogy elkerülhesse nektek az előre kiválasztott Felkentet, Jézust." Az egyház nem csodáknak és az egyház megdicsőülésének pompázó korszakát várta, hanem Jézus orcáját akarta újra lát s jelenlétének örömeiben sütkérezni.

Hitükkel nem csodákat akartak az apostoli keresztyének kiero- szokolni, hanem hitüknek az volt a következménye, hogy mindenüket közössé tették / Cs 2,45/ s annyira nem ettől a világtól várták szerencsésüket, hogy eladták mindenüket s megosztották a többiekkel, ahogy rá kinek-kinek szüksége volt. Később a szétesztást az apostolokra bízták, de erre semmiféle kényszerítő befolyást nem tapasztaltak / Cs 4,37 5,4/. Lukács a vagyon megosztását világosra a hitre jutással hozza kapcsolatba / 2,45/" mindazoknak, akik hittek volt, mindenük egy helyen volt közösségben". Anániász és Szafira esetében nem azt büntette Isten, hogy valaki nem tette mir denét közössé, hanem hogy e jótett látszatával dicsőséget akartak maguknak szerezni. Anániász és felesége a gyülekezet bámulatában akartak fürdeni s ecéllal hazugságra vetemedtek akkor, mikor Iste

szent Szelleme az őszinteség, igazság levegőjét teremtette az összegülekezeti köré; ezt a levegőt fertőzték meg. Az emberi dicsőség hullaszagát keresték, mikor menyei levegő szivhattak; nem voltak alkalmasak keresztény életre. A vagyonszövetség tehát nem volt megszervezett, vagy kikényszerített az első keresztényeknél, hanem mindvégig kezdettől fogva önkéntes volt és indító-oka a szeretet volt és nem u.n. szociális megfontolás. Egyszer csak abba maradt, nem tudjuk mikor s többé nincs említés róla. Később voltak keresztény szekták melyek a vagyonszövetség intézményessé tették, de ezek már nem az apostoli keresztények nyomdokain haladtak. Az első keresztény vagyonszövetsége nem törvényen alapult, mely az együttélést szabályozta, hanem a Szellem indítását, aki az Ur követőit egy családba olvasztotta össze. Család nem élhet másképp, mint vagyonszövetségben és az apostoli keresztények egy családot alkottak. Megemlítik, hogy amikor majdnem harminc év után az európai keresztények Pál biztatására gyűjtést rendeztek a jeruzsálemi és Palesztinai éhezni kezdő keresztények felsegítésére, ebben a szükségben érelődött meg a meggondolatlan vagyonszövetség káros következménye. Ezt a felfogást nem osztom! A későbbi elszegényedés oka általános éhínség volt, melyet Agabus is megjövendölt Csel 11, 28 és nem olyan ok, mely csak a keresztény gyülekezetenél lett volna meg. A közösségi forma, nem rosszabb vagy alkalmatlanabb, mint más társadalmi formák, hanem a legjobb formája az együttélésnek, de a legnehezebben megvalósítható mert az önmegtartózkodásnak és a szeretetnek egészen különös fokot kell hozzá. Azért közvetlenül a szent Szellem kitöltése után az apostoli kereszténységbe beömlő isteni szeretet, nemcsak lehetségessé, hanem természetessé tette a vagyoni és szellemi közösséget. Később mikor az első szeretet fogyni kezdett, a közösségnek lassan meg kellett szűnnie. Ha az egyház vissza fog térni az elvesztett első szeretet-hez, a közösségi forma is bizonyára visszatér, mint az egyetlen együttélési mód, amely keresztényekhez méltó. De ennek a keresztény vagyonszövetségnek alapja az a gondolat, hogy mindennek tulajdonosa Isten és így az a veszély, hogy egyesek hatalmukba veszik a közvagyonot és azt igazságtalan elosztással csak új tulajdonosokhoz juttatják, amíg az istenfélelem megvan, az egyháztól távol marad. A történelem tud olyan keresztény szektákról, melyek a kommunizmust ilyen vagy olyan formában megvalósították. Ezek között voltak gonosztevők, mint egyes németországi újkeresztelők; de voltak tisztességes iparból élő emberek, mint a habánok. Időnként egy-egy kisebb társaságban fölemelkedett az őskeresztény színvonalra az ilyen testvéri együttélés; de minden ilyen közös élési családi vonalon valósult meg, vagyis a szeretet és a tisztelet tekintélye emelte a közösség egyes tagjait a többé fölé. Az egymást szerető és egymásban feltétlenül megbízó családtagok összeműködése, a keresztény közösség mozgatóereje. Minél jobban átadjuk magunkat Istennek, annál természetesebb és egyedül járható utnak, feltűnő életberendezés a közösség. Istenben vagyonomat többé nem tekintem a magaménak és Isten kezébe helyezem; a másik ugyanezt teszi. A közös akarat közössé teszi a birtokot az eszközöket, mivel minden Istené és mindenki Istenre néz, mintegy családban, eltűnik az enyém-tied közti különbség, ez annál könnyebben történik, mert mindenki inkább a másik szükségéről gondoskodik, mint a magáéről. Csak ahol ez a krisztusi törekvés mozgatja az együttélőket, ott valósítható meg a tartós és mindenkit boldogító közösségi élet. Ahol a keresztények nem adják mindentükét és magukat is feltétlenül oda, Istennek és testvéreiknek, ott ilyen együttélés lehetetlen. A Csel 2, 45 nem mondja meg, hogy a közösségtett vagyoni szétosztói és az egyéni szükség megítélői kik voltak; ebből az következik hogy erre vonatkozólag szervezett megállapodás nem volt. Természetes tekintélye volt itt az apostoloknak és annak is, aki a közössé tett vagyoni előbbi ura volt akkor,

mikor birtokát közfogyasztásra bocsátotta. Később, mint láttuk az apostolok lábához tették le a felajánlott vagyont, míg később a diakonusok intézménye kapcsolódott be ebbe a munkába; de pontos határvonalak nem alakultak ki, mert a diakonusok közül többen hirdették az Igét és mint Istán, Pülöp evangélisták lettek. Az őskeresztyén gyülekezetben mindenki ott fogta meg a munka végét ahol tudta; ki-ki azt a munkát végezte, amelyhez értett és hatásköri összehúzásokról nem olvassunk. Csak a bessivárgó farizeusok féltékenykedtek, mindez Pál küzdelmeiből világos.

Olvassuk tovább, hogy az első keresztyének napontként egyindulattal kitartóttak a templomban. E ponton fel kell hívni arra a figyelmet a templom fogalma mást jelentett, mint manapság. A mai protestáns templomok, zsinagógák leszármazottai és nem a temploméi. Akkor a templom Isten jelképes lakóhelye volt és ha ma sokan így akarják tekinteni a templomoknak nevezett házakat, erre csak azt jegyezhetem meg, hogy akkor Isten választotta magának ezt a helyet ma ellenben emberek választják meg a helyeket és ők nevezik ki templomoknak a tőlük épített házakat. A kőtemplom nem több jelkép-nél, mert Isten valóságos lakhelyének nem számítható. Akkor Isten akarta a jelképes istentiszteletet, mert ez jövődőlés volt a valóságos istentiszteletre, mely a jelképes istentiszteletet felesleges-sé teszi. Mióta azonban Jézus kimondotta: "Sem nem Jeruzsálemben sem a Garizim hegyén, hanem szellemben és igazságban kell Istent imádni", azóta a jelképek ideje letűnt s helyét a valóságos istentiszteletnek kell elfoglalnia, mely nem kőtemplomhoz fűződik, hanem az emberi szellemhez, melybe Isten Szelleme alászáll, azt betölti és templommá teszi. Minden igaz keresztyén templommá változik át ma, melyben az udvar a test, a szenthely, hol az imádás történik a lélek és a szentek szentje, hol Isten titokzatosan lakik az emberi szellem melynek tudattalansága, megfelel a fizikai szentek szentje sötétségének. Az első keresztyének még ragaszkodtak a főtemplomhoz és abban gyűltek össze imádkozásra és igehallgatásra. A templom oszlopcsarnokai melyek jóval több, mint 1 km hosszúak voltak, önként kínálkoztak a Rabbiknak, hogy ott előadásukat tartásák és ha az apostolok is ezt tették, ebben különösen feltűnő nem volt. A jeruzsálemi templom volt az első keresztyén összejövetei helység. Csel 5,25 világosan mondja, hogy az apostolok tanítottak a templomban és ha "tanítottak" ez nem lehetett az a divatos evangélizáció melyet ma folytatnak, térítő beszédekkel az evangélisták: hanem Isten országa titkainak olyan ismertetése volt, ahogy azt Jézusnál megfigyelhetjük; tehát szólt a hívőknek, de a hitetleneknek is. Külön hitetleneknek szóló evangélizálást akkor nem ismertek, abban az értelemben, ahogy azt ma csinálják, hanem Isten utját fejtették ki az apostolok, amint az Ur Jézus is tette. Amit Jézus és az apostolok tettek tanítás volt és nem a lelkiismereten való egyhangu kopogtatás, az értelemez szólóttak, nem a hangulatot csigázták fel. Ez a mindennapos templomlátogatás több dologra mutat: a./ a tanítványok Isten templomában otthon érezték magukat, mint Mesterük, aki a templom igazi urának tekintette magát és azt a betolakodó kufároktól megtisztította; a templomhoz több joguk van Isten igaz gyermekeinek, mint e világ fiainak, kik ott csak üzleteik után néznek. b./ A templom-gyülekezethez hozzátartozónak érezték magukat és mináddig nem akartak elszakadni attól, amíg az maga nem taszította el magától őket; kötelezve érezték magukat a bizonyágtételre, mert a jó hirt, melyet a Messiásról tudtak, nem tarthatták meg maguknak; csak akkor szűnt meg a bizonyágtézés, amikor a jeruzsálemi zsidók végkép megkeményítették szívüket. c./ Az első keresztyének egymás társaságát szomjuhozták és mivel három-öt ezer főnyi sokaságuknak a jeruzsálemi felsőház már kicsi volt, más hely nem felelt meg a találkozásra, mint a templom udvarai, oszlopcsarnokai. E hely volt a szellemi közösség helye, hol szellemi eledelüket kapták és

cserélték ki. Ez a vágy volt annak az indulatnak mozgatója, mely őket a templomba vitte. Thümosz a lélek homályos törekvés világának egy része.

"Házanként megtörve a kenyeret, ujjongó szívvvel vették el részüket az eledelből - olvassuk Csel 2,46/. Metelenbavozást jelenti hogy a többiekkel együtt részesedtek az eledelből, melyet valaki megosztott közöttük. Ez a szó a vagyonközösségre mutat; arra is mutat ez a mondat, hogy az étkezés nem volt közös. Legfőljebb az özvegyek és más eltartottak asztala volt együtt, kik otthon magukról gondoskodni nem tudtak. v.ö. Csel 6,2/. A közösségi élet tehát a családi életet nem bontotta szét és annak helyére nem lépett. A családfő törte meg a kenyeret, mint Jézus az utolsó vacsorán. Ha később együttes étkezések is voltak, ezek is családi együttléteknek számítottak és ilyenkor valamelyik gyülekezeti vén képviselte a családfőt. Az u.n. szabad gyülekezeti urvacsoravétel mód, melynél minden résztvevő maga töri meg, vagy marcangolja szét a kenyeret, akkor ismeretlen volt. Ismeretlen volt az olyan demokrácia, melyben maga fölött főt, vezetőt nem ismert, hanem mindenki egyenlő akar lenni a többivel. Ilyesmi tényleg seholsen valósul meg azonban affektálni lehet az ilyesmit. Isten sem az angyalokat, sem az embereket nem teremtette egyenlőkké, hanem vezetőket teremtett szokkal az ajándékokkal, melyekkel teremtményeit ellátta. Vannak Istentől rendelt fejedelmek és urak Ef 1,21 Kol 1,16, s akik ezeket elvetették s tiszteletben nem tartották azok Isten ítéletére számíthatnak, úgy hogy ez az ítélet végrehajtásáig, még Sátánnal szembenis megtartandó./II.Pét.2,10 Jud 8 /. Ebből az is következik hogy akármi esetlegesen összegyűlő csoport nem veheti magához az urvacsorát, ezzel mintegy függetlenségüket hangsúlyozva ki, hanem csak összetartozó egységek, mint a család, egyház, tehetik meg, s ott az Ur helyét a családfőnek kell betöltenie. Másféle urvacsoráról, mint a házanként történőről és az eklézsiában élvezettről az Irás nem beszél Csel 2,42-46 I.Ko 11,17-20/. Perszer pülön papi rendről sem szól az Ujszövetség, sem pap szenteléséről; az urvacsoránál tehát, a családfő helyét, nem töltheti be a még fiatal gyerek embernek számító segédlelkész, hanem csak az a családapa, vagy gyülekezeti vén, aki a többiekért a felelősséget hordozza Isten és az emberek előtt. Hogy a családfők helyére később az egyház papokat állított, kiknek esze az uralkodáson járt, inkább mint a pásatorkodáson, olyan visszaélés volt, mely az Istentől felállított rend ellen való lázadásnak és erőszakos emberi rendnek az isteni rend helyébe való tolásának számít. Az Istentől rendelt vezető helyére tolt emberi iga, mindig keserves és könnyek és átkok kisajtolója. A "pap", ki uralkodni, és gypjut nyirni akar, idegen a nyájjal szemben, ki nem a nyáj érdekeit nézi, hanem a magát. Bibliái egyházi életben a természetes atyai hatóság, mely szeretetből kormányoz legeltet és képviseli a nyáj ügyét, állhat csak az eklézsia, vagy annak részei élén és csak ilyen családfő jelentlétében vehetik az urvacsorát összetartozó és egymásért felelősséget hordozó kereszténynek. Ez a természetes isteni rend biztosította az örömet és őszinteséget, mely a közös kenyértörés és étkezést kísérte. Ujjongó és őszinte szívek, dobogtak egymásra s a kenyértöréstől bevezetett közös étkezés mindég örömmünnep volt. A megtört kenyér az Ur megtört testére emlékeztette őket. A hangsúly a kenyéren volt, nem a boron bár az sem maradt el a lakomából I.Kor 10,10 11,25 ez azonban nem igazolja az "egy szín alatt" történő urvacsorázást, noha a külső jegyek csak külső jegyek maradnak és nem a kegyelem közvetítői. Kegyelmet Jézus közvetít s a szellem valósitja meg; ehhez nem kellenek anyagi közvetítők. Ellenben suly van azon, hogy a megtört kenyér és bor, egy tényleges étkezés, táplálkozás tartozéka legyen és ne önállóak, mert az urvacsora a mindennapos étkezést szenteli meg s

a mindennapi kenyeret elveszük, melyért imádkozunk, akkor kell minduntalan arra a másik mindennapos kenyérre gondolni, mely a Krisztus husa. A két kenyéért együtt hálát adni; a buzakenyérben Krisztus árnyékképét megpillantani; ez az UrvacSORA értelme, ez a két kenyér összetartozik.

Az urvacSORához csatlakozik az ősgyresztyén gyülekezet leírásának következő jellemző mondata: "Dicsérve Istent, és kedvességet lelve az egész népnél". Vannak gyülekezetek, melyeket keresztyén gyülekezetnek neveznek, de amelyekről inkább ezt kellene följegyezni megszólva embertársaikat és tesvéreiket. Az apostoli keresztyének lelkét nem az töltötte be, hogy mi rosszat hallott, erről meg arról a testvérről, hanem az, hogy mit tud Istentől, amiért Őt magasztalni dicsérni lehet. Sok függ attól, hogy az embereket mi tölti be, miről szokott beszélgetni. Ha embertársainkban a rosszat vizsgáljuk lelkünket rosszakarat, sötétség fogja megtölteni. Ha azt keressük mi jót tett velünk Isten, lelkünk megtelik hálával és világossággal. Ha a világ sötétséget lát bennünk, undorral elfordul tőlünk: ha jóakaratot világosságot látnak bennünk, kedvesek leszünk nekik. A kedvesség szót a görög charis jelzi, melyet - mikor Istenre vonatkozik, kegyelemmel szoktuk fordítani. A kegyelem tehát kedvesség Isten kedvessége hozzánk. Mikor Isten kedves, vagy kegyelmes, jó kedv tölti el és mikor Isten dicsérő ujjongó keresztyén életet lát a világ, kedvel telik meg. Ezt az ujjongó életet lehet hamisítani, lehet hallelujázni belső öröm nélkül, hogy kegyességünket fitogtassuk és elhitelessük a világgal, hogy igen boldogok vagyunk de az ily hazugságnak könnyű mögé látni és akkor az örvendezés kép-mutatásnak bizonyul. Az apostoli keresztyének öröme, egyszerű szivből fakadt, melyben nem volt kettősség. Legyünk egyszerűek! Ha szivünk busul, ne mutassunk örömet, ha keserűek vagyunk ne hallelujázunk! Egyszerű őszinte szivet az Ur hamar örömmel tölt be de a kép-mutató hallelujája egyszer sirássá és fogcsikorgatássá fog változni. Tehát ujjongó sziv és egyszerű sziv összetartoznak, mint ez pünkösöd után is volt.

Mivel a népnek kedves volt a keresztyén gyülekezet, azért érthető, hogy sokan megkivánták a keresztyének életét, és csatlakoztak hozzájuk. A mai szokásos erőltetés és rábeszélés, hogy a gyülekezethez csatlakozzanak, akkor ismeretlen volt. Az apostolok arra hívták fel a kívülállókat, hogy Istenhez térjenek meg és Vele rendezzék dolgaikat. v.ö. Csel 2,37-39 3,14 /. Nem maguk közé hívták őket, hanem Istenhez. Ennek az lett a következménye, hogy akik a gyülekezethez csatlakoztak, azok nem emberi rábeszélésre és nem az emberek miatt léptek a keresztyének közé, hanem " az Ur naponként új szabadulókat csatolt hozzájuk" Csel 2,47/. Isten volt mindennek a középpontja és nem az egyház. Ma első helyen az egyház és a közösség áll, ahogy helytelenül a felekezeteket nevezik; az embereket aszerint becsülik, ahogy az egyházzal, vagy összejövettel és annak vezetőivel szemben viselkednek. Akkor a szempont az Istenhez tartozás volt. Ezért volt egészséges az akkori egyházi élet és azért olyan beteg a mai egyházi élet. Ma a csatlakozók legnagyobb része vagy egészen kép-mutató, azaz emberek miatt csatlakozik, nem Isten miatt; földi érdekeket keres; legfeljebb az " üdvözülési " vágy, önző szempontja vezérli, hogy ezzel az ítélet mumusát lerázzák, sértett lelkiismeretükről. Akkor Istenrel rendeződött a viszonyuk, Isten előtt nyílt meg a sziv s így Isten szabadító kegyelmét keresték; akik csatlakoztak, azok Istenért álltak a keresztyének mellé, Istenért tartottak ki egymás mellett; megtérésük tartós volt, mert igazi volt. Isten Szelleme munkában volt és hozta őket, emberi erőltetés és kárhoyattal való fenyegetés nélkül: jöttek mert Istent keresték.

Csel 3,1 szerint Péter és János az imádkozás órájában, az esti

áldozás idejében

áldozás idejében mentek föl a templomba, d.u. 3 óra tájban. Tehát résztvettek a zsidó kegyesség gyakorlataiban és nem zárkoztak el az Istent kereső de hozzájuk nem csatlakozó izraeliek imádságában. Nyoma sem volt náluk annak a magával megelégedő, másokról tudni nem akaró kegyeskedésnek, mely magát másnál különbnek tartja és magán kívül, másról nem akar tudni. Ebben az órában sok zsidó jött a templomba s ez az óra alkalmas volt a koldulásra. Ekkor történt a szanta koldus meggyógyítása, melynek következménye az apostolok első bebörtönzése volt. Akik jót tesznek, azoknak börtönben a helyük, hogy ne zavarják ama kegyesek dolgait, kik a vallásosságot nem a kegyes tettek véghezvitelével gyakorolják, hanem alkalomnak világi érdekeik előmozdítására. Mikor az apostolok a fogságból kiszabadultak, mert vádat követelni ellenük bajos volt, visszatértek a gyülekezetbe, mely ebben az időben valószínű magánházaiban gyűlt össze és nem az összes hívőket foglalta magában, az együtt levő keresztyének felemelték szavukat Istenhez és hálát adtak a hűséges bizonyosságtevők ki szabadulásáért / Csel. 4, 23-30/. A hálaadás után megmozdult lábuk alatt a föld és mindnyájan beteltek szent Szellemmel. Szellemi és anyagi tünemények tehát együtt jártak; de sohasem történik meg a Szentírásban, hogy az anyagi tünemény hívna ki a szellemit; hanem mindig a szellemi tüneményeket követik a testiek. Jézus a kereszten elalél és sötétség borul a tájra. Jézus meghal és megindul a föld, ketté hasad a templom kárpitja, megnyílnak a sírok, és halottak kiszabadulnak a halál fogságából. Az első keresztyén gyülekezet imádkozik és megmozdul a föld. A szent Szellemmel való megtelés egy gyakori févedésről rántja le a leplet: a Szellemmel való keresztséget általában úgy tekintik bizonyos körök, hogy az állandó telítettséget hoz létre, azoknál, akik azt elnyerik; hogy ez a telítetség az illetőkre nézve állandó és annyira jellemző hogy életüket is kettéválasztja egy szellem nélküli és egy szellemtől telített életkorszakra. A mde ebből a helyből világos, hogy: a./ nem egyesek kapták a Szellemmel való telítettséget, hanem a jelenlevők mindnannyian. b./ hogy azok is megteltek Szellemmel, akik pünkösdkor már megkapták a Szellem keresztségét, tehát a Szellemmel való telítetség nem állandó, hanem azt újra lehet és kell kapni. c./ Hogy a Szellemben való merülés nem az egyéni élet fokához igazodik, hanem Isten királyságának, nagy eseményeihez, tehát a Szellem keresztség nem megszentelődés-i fokot jelöl, sőt egyáltalán nem fokot jelöl, mert a jelenlevők fokra való tekintet nélkül kapták, mindnannyian. d./ Hogy a Szellem keresztség jele nem mindig a nyelveken szólás, mert itt az nem következett be ellenben az követlezzett, hogy Isten igéjét szólták szabadon, bátorsággal / meta tarrésias / tehát értelmes, átgondolt beszéddel, nem önkivületben, az értelemről ellenőrizhetetlenül. e./ Az első pünkösdkor is, ez alkalommal is nem egyes emberekkel kapták a szellem keresztségét, hanem az egész gyülekezet; nem azért kapták, hogy egyesek dicsőségét szolgálja, a szellemmel való telítetség, hanem hogy alkalmasak legyenek a következő feladatok elvégzésére. f./ A Szellem keresztség elnyerése tehát nem jelent kiváltságot a többi fölött és nem kellett elnyeréséért bizonyos előkészületen, iskolázáson átmenni, mert előkészület nélkül kapták mindnyájan Jézus ígéretére, melyet az egész egyháznak tett. g./ A Szellem keresztség és az együttes imádkozás között, szoros összefüggés van, mert pünkösdkor tíznapos imádkozás után kapták meg. Sehol sem olvassuk, hogy a Szellem keresztség elnyerését olyan magunk elhagyása előzné meg, amelyet egyes pünkösdgyülekezeti és spirítiszta körök élénk szabnak.

Csel 4, 32 5, 16-ig újra az őskeresztyénséggel foglalkoznak. A vagyonközösség gondolata nem egyszerre és nem felsőbb kijelentésre erősödött meg, hanem a beléjük helyezett szeretet folyamánya volt, isteni indításra emberi uton alakult ki, és ezért el kellett

folyónia a homokban. A Biblia az egyháznak semmiféle szervezeti formát, nem ír elő, kötelező minta gyanánt s ha az őskereszttyénségben valami utánézendő az nem a forma, hanem a tartalom, a szeretet, amely a tehetőseket arra indította, hogy vagyonukat közössé tegyék. Bizonyos hogy vagyonukat akkor is istenesen használhatták volna fel, ha megtartják maguknak és belőle jót tesznek. Nem a forma a fontos, hanem a lényeg. De hogy az őskereszttyénségben a vagyonközösség fejlődött ki, annak okát ez a mondat jelöli: "Azok tömegének, akik hitre jutottak szive lelke egy volt." A szív és a lélek az egység kialakulásának két állomását jelzi: Amig elhatározásuk találkozott s ítéletük volt ugyanaz, egy szivről lehetett beszélni, mert a döntések a szivből születnek; mikor sok elhatározás és ítélet, a gondolkodásukat egyé tette, akkor lehetett beszélni a lélek egységéről. A léleknek ez az egysége maga után vonja, hogy az egység náluk a legfelsőbb fokon valósuljon meg, még a külső anyagi életben is, így jött létre a vagyon közösség. Hiba volna ezt utánózni és a vagyonközösségen át a szív és lélek egységét keresni. Mindig a szellemi kialakulás előzi meg a testi kialakulást; fordítva nem lehet. Helytelen tehát az őskereszttyének bármely formasságát, szervezetet, szertartást, vagy tanítást utánózni, belső lelki egyezés nélkül. De míg a szív és lélek egységét sem lehet utánózni, és elérni a Krisztussal való egység nélkül, mert a Krisztusban időzés az alapja annak, hogy egymással szivben és lélekben egyek legyünk; ezt az egységet csak a bennünk lakó Krisztus munkálhatja. Tehát annak, hogy Krisztus bennünk lakott következménye volt, hogy a tömeg szive lelke egy volt, és a belső egység következménye volt, hogy senki sem tartotta semmilyét a maga tulajdonának, hanem mindenük közös volt. Csel 4,32/. És mégis mintha ez a külső egység visszahatott volna a belső fejlődésre, Istennel való belső kapcsolatukra; mert a 33 v-ben azt olvassuk: "az apotolok nagy erővel tettek bizonyosságot Jézusnak, az Urnak feltámadásáról és nagy kegyelem volt mindnyájukon." Ami visszahatott, nem a külső forma volt, hanem a belső engedelmesség, amellyel a Szellem indításának nem állottak ellent, hanem szivükből annak döntései által lelkükből is kiűzték azokat a hajlamokat, amelyek a többi testvérrel való egységüknek útjában állottak; nem engedtek a megszólás, a kritika a pletyka, szellemét érvényre jutni, hanem a Szellem szeretetre indító intésének engedtek, annyira, hogy minden odaáldoztak ennek az egységnek és semmijüket nem állítottak többé magukénak, hanem mindent odaadtak testvéreik szükségének betöltésére. Nem a külső forma, hanem a belső engedelmisség volt oka annak, hogy Isten kegyelme, jó kedve rajtuk nyugodott és őket mindennel megajándékozta, amire szükségük volt, hogy hivatásukat betöltsék. Ez az isteni segítség abban nyilvánult meg, hogy az apotolok hatalommal, tettel bizonyosságot arról, hogy Urak, kit a zsidók megfeszítettek feltámadott, a halottak közül és ezzel a halál országának kapuit betörték és a szabadulást lehetővé tette. Milyen nevetséges erőlködéssé silányult a főpapok törekvése, hogy a feltámadást letagadják s a tanítványok csalásának minősítsék. A bizonyoságtétel nagy hatalommal jutott be a hallgatók szivébe s a megtérők száma folyton növekedett. A népen bűnbánat vett erőt s az egyház tekintélye napról napra nőtt előttük. A kegyelem másik áldása az volt, hogy a szeretet oly hatalmasan működött az apostoli kereszttyének között, hogy "szükségtelen nem volt közöttük," mert aladták mindenüket és letették az apostolok lábához. Ezeket a pénzeket aztán szétesztették amint kinek-kinek szüksége volt rá. Különösen kivált az adakozók közt József másnéven Barnabás, egy lévita eredetű, de kivándorolt zsidó család srja, ki szántóföldjét eladta s az apostolok lábához

lerakta. Barnabás - mert ezen a nevéen ismerjük jobban - minden földi gondtól megszabadulván, egészen Isten szolgálatára adta magát s ezt a szolgálatot Isten gazdagon meg is áldotta, előbb Jeruzsálemben, azután azon kívül, különösen az akkori világ egyik legnagyobb városában a szíriai Antiochiában. Ő vette később pártfogásába Pált, ő állította munkába s lett első missziói utján munkatársa. Az áldás, mely tettét követte, azonnal látható lett s megpróbálta ezt az áldást a ker. gyülekezet két másik tagja is megszerezni, egy házaspár Anániász és Szafira. Ez a házaspár megpróbálkozott az előbb említett és elvetetett visszafordított kísérlettel: a külső áldozattal a belső áldást előidézni s Isten maguk mellé állítani. De ahol a külső úgy mozdul, hogy a belső annak csak utána kullog, ott a belső elmarad a külső mögött s így a külső tett képzettségévé változik. Mert csak a tettet utánozzák, de a lélek tisztátaéan maradt és a szív csak mutatta az engedelmisséget enélkül, hogy becsületesen akarta volna, megtörtétn az, ami ilyenkor megszokott esni: a szív csalt és az áldozat hamis szívből fakadt. Anániász úgy mutatta, mintha mindenét odavitte volna az apostolok lábához; valójában az ár egy részét fátették maguknak. Isten azonban megcsalni nem lehet s Anániász és Szafirát a hazugságért kemény büntetés érte: el kellett hagyniok a földön élők világát! Az esetnek nemcsak a gyülekezetben ment szét a hire, hanem a kívül állók között is és nagy félelem fogott el mindenkit. Isten szentsége, azaz megközelíthatatlansága és érinthetlensége oly nyilvánvaló volt, hogy a félelem a keresztyén gyülekezet üldözésétől is távortartotta az embereket s ha a főpapok és vének meg is próbálták az üldözést, az apostolok közül Pétert és Jánost többször el is fogták, fogvatartani nem tudták őket, míg az első pünkösöd után kb. 6 esztendővel István vértanu megölésével az üldözés erősebb nem lett. Még nagyobb arányt öltött az üldözés mikor pünkösöd után 14 esztendővel / Kr. u. 44-ben / az edomita eredetű durva bűnökkel terhelt Heródes család egy tagja Jakab apostolt meg nem ölette s Pétert is kit Isten angyala a kivégzéstől mentett meg, menekülésre nem kényszerítette. Ezidő alatt azonban az apostolok keze által sok jel és csoda történt, úgyhogy az utcákra vitték ki a betegeket amerre Péter járt, hogy az árnyéka érje a szenvedőket, akik ettől is meggyógyultak. Ekkoriban a keresztyének a Salamon tornácában gyültek össze, a templomtér keleti oldalán. Ekkor már / István megöletésének idejében / két félelem hatott a néptömegben: az Isten félelem és a szinédriustól való félelem, úgy hogy sokan törtek meg ebben az időben is, de a többiek a keresztyénekhez csatlakozni, már féltek. Mindinkább elvált a nép, meg nem térő részétől a hívók tömege. v.ö. Csel 5,12-16/. Ez a történet egy sajátságos isteni történelem vezetésére utal, mely azóta is többször megfigyelhető volt. Ha valahol az evangélium megjelenik, először, míg a gyülekezet magva meg nem tér, s össze nem zárkozik, az első időben Isten távol tartja az üldözőket és ezt részben a keresztyének példás élete, kedvessége munkálja, részben az Isten félelme, mely a gyülekezetre és a körülvevő lakosságra ránehezedik. Mikor a gyülekezet már kibírja a próbát, megindulnak előbb kismértékben, aztán mind erősebben az üldözés különböző nemei. Jeruzsálemben a főpapok, tehát a sadduceus üldözés után következett a farizeus-írastudók részéről jövő üldözés, mely az előbbivel összefogott, ennek egyik legkiválóbb képviselője volt tarsusi Pál. Lassanként az üldözés hangulata átragadt a népre, mely az ilyen tömeg heccekben olyan élvezetét látja, mint Rómában a cirkuszi játékok, spanyolországban a bikaviadatok, Angliában a kakas-viadatok, vagy a középkoron át az albigens üldözések és az új korban a hugenotta-üldözések. Jeruzsálemben a nép, mely eleinte szerette a keresztyéneket, lassanként az üldözőkhöz állott s ekkor, hogy a nép hangulata magá mellé állítsa, kapcsolódott be

a jellemtelen Heródes Agrippa, az apostolok elfogásával az üldözé-
bem - lévén ez igen olcsó, könnyű módja annak, hogy egy fejedelem
népe iránt nagylelkű lehet. Ennek az üldözésnek is meg van a maga
jó, Istentől akart hatása, az egyház fejlődésére. Az első szeret-
tet idején a világ, nem tud a keresztyénekre erősebb hatást ki-
fejteni, később, ahogy ez az első szeretet tűnik és a hangsúly
az állhatatosságra, és a kitartó hűségre helyeződik át, a keresz-
tények elerőtlenülnek és a világ rontó befolyásának jobban ki-
vannak téve. Ekkor Isten az üldözésekből tövisszerítést fon a gyű-
lekezet köré és óvja azoktól, akik hásonlesó okokból érdeklődnek
az egyház iránt. Ez a sorrend nem mindig így alakul, de az ered-
mények rendje általában ez. A főcél az egyház tagjainak kihívása
és megszentelése. A halászok, a körhálóval, először nagy tömeg
halat kerítenek be, aztán az alkalmatlanokat visszahígnálják a
tóba. Ez a történelem első szakasza. Halljuk, hogy sokan vannak
az elhívottak, kevesen a választottak. Akik nem a választottak-
hoz tartoznak, lassan kimennek a gyülekezetből. Az égi zarándokok
száma, mindig fogy, mindig jobban elkülönül a kívülvaló tömegtől
a világtól, de mindig jobban megszilárdul elhatározásában, hogy
Mestere mellett haláláig kitart. A világ is változáson megy át,
előbb kedveli a keresztyéneket és megvédi őket Sátán hiveitől,
kik kezdetől fogva, szeretnének az egyházra ráütni. ~~XXXXXXXX~~
XXXXX A világra ránehezedik az Isten félelme és nem meri Isten
hivait üldözni. Később ez az isten-félelem unottá, majd teherré
változik a világ fiai számára, ekkor a harag a keresztyének ellen
fordul s lassanként gyűlöletté változik át. Ekkor egyház és világ
egymástól élesen elválnak és a világ gyűlölete fordul azok ellen,
kik a békés, nyugodt istentelen életet akadályozzák. Ezt erősítik
sátán kiválasztott eszközei, amilyen Kajafás is volt, a főpap.

Ha mindezek után azt kérdezzük; mit kell az apostolok keresztyé-
nek példájából követni, akkor a következő feleletet adhatjuk: az el-
ső keresztyén egyház utánzását semmi esetre sem szabad a külsőségek
követésével elkezdni. Vannak, akik azzal dicsekszenek, hogy ők ő-
keresztyénséget valóstának meg, mert egyes külsőségeekben saját
fejük szerint az ősgyülekezetet utánazzák. Szokásokon, szerveze-
ten, liturgián, tanformulákon át az ősgyülekezet erejét vissza-
hozni nem lehet; de még a szellemi felfegyverzés külső kívánság
szerint való hajszolásával sem. Sokan ma bizonyos értelmetlen
emberi hangzavart, kineveztek nyelvekenszólásának és a szuggesztíót
a gyógyítás ajándékának. Ez nem őskeresztyénség, hanem hamisítás.
Elsősorban a szeretetben kell az apostoli keresztyéneket követni
és a szeretet forrásának megtalálásában. Épp olyan fontos, hogy a
szentségben és Isten félelemben követjük legyünk és végül az áll-
hatatóságban. A külső szervezet, a nyelvekenszólás, csodák nem
mentenek meg attól, hogy Sátán gyülekezeteivé ne változzunk.

Az ősgyülekezethez való visszalakulásnak azonban utjában áll
az a 2000 esztendő, mely azóta eltelt. Mikor a reformátorok ez-
előtt 400 esztendővel, visszalakitották az egyházat, azaz reformál-
tak, nem tudták ezt tökéletesen elvégezni; sőt emiben korábban
a reformációt végrehajtották később azt visszavonták. Így tettek
a csecsemő-keresztiséggel, melyet előbb elvetettek, később vissza-
állítottak, mert attól féltek, hogy ezzel hivakat veszítenek el.
Tehát ez az elv: " Ha valaki bennünket a Bibliából jobbra tanít
meg, annak engedni fogunk, " végrehajthatatlan maradt. Luther
a Bibliából megismerte, hogy az egynejséget Jézus és apostolai
nem kényszerítették mindenkire; ennél fogva Nesseni Fülöpnek a két-
nejséget megengedte; ezt azonban általánossá tenni nem merte,
és a római egyházzal szemben ez az engedély, mindig kisebbségi ér-
zetet keltett benne; tehát a Biblia tekintélye a közfelfogással
szemben, nem tudta álláspontjában megerősíteni. A megszáttanak oly
hatalma volt, hogy sok más tekintetben sem merték a reformátorok
a teljes bibliai reformációt megvalósítani,

Végre is Luther reformációi elvnek ezt az álláspontot fogadta el: elvetünk mindent, amit a Biblia tilt. A svájci reformáció jóval tovább ment, mert elve ez volt: elvetünk mindent, amit a Biblia nem parancsol. De a svájciak nem valósították meg elvüket. Ma-napság sok kisebb csoport, melyeket a nagy egyházak szektákká minősítettek és így álláspontjuknak megvizsgálásától is ~~kiküszk~~ fő-lényesen elzárkoztak, feladatává tette, hogy a reformátoroktól ab-hagyott, vagy rosszul végrehajtott reformációt végig viszik, ille-tőleg helyrehozzák. Am ezek a kis csoportok sem valósították meg ígértüket és csak egyes, nekik fontosnak látszó kérdésekre refor-máltak, elhallgatva, hogy munkájukat, melyet vállaltak nem sikerül megoldani, vagy nem is akarták megoldani teljesen. Leggyakoribbak az olyan újabb reformációk, melyek egy felöltő külsőséset választottak ki végrehajtásra, de a lényegét figyelmen kívül hagyták. Ilyen a baptista reformáció, mely a felnöttek keresztségét hang-sulyozza, továbbá az egyház fegyelem szigorítását; mindkettő lé-nyegében külsőség, tehát ez a reformáció belső reformációt csak ott jelent, ahol nem erre a külsőségre teszik a hangsúlyt, hanem a Biblia kutatásra, és a megszentelődésre; erről azonban ritkán hallunk a gyülekezeteikben. Ilyen külső reformáció volt Darby reformációja, ki a gyülekezeti keretet reformálta, szerinte bib-lisra, mintha azon keresztül a Biblia Szelleme is visszatérne az egyházba; e látszólagos irászerűség mellett azonban, rengeteg Biblia-ellenes, sőt pogány eredetű tanítás csúszott be, követői soraiba, mintez Magyarországon is látható. Azokról a tényeges sze-tákról, melyek nem is akartak reformálni, hanem egy kedvező és re-rendszerint téves törvényeskedő tanításnak akarnak híveket szerezni beszélni nem érdemes. Ehelyett arra a kérdésre szeretnék feleletet keresni, hogy egyáltalán szükséges-e kötelező-e a bibliai állás-pontnak, vagy alaknak / külsőségeknek / teljes visszaállítása: követnünk- kell-e vagy majmolni a bibliai gyülekezetet.

Erre a kérdésre feleletet keresve, egy fontos tényt kell sze-münk elé állítani és ez a következő: A bibliai gyülekezettől hasz-nált külsőségeket az első keresztyének a zsidóságtól, vagy pogány-nemzetektől vették át; így keresztségénél használt bemerítés szoká-sát a zsidók / nem bibliai életből /, az urvacsora külsőségeit a pászka-vecseréből a szervezetet részben a zsidók, részben a pogány társadalmi közéletből az Istentiszteletet a zsinagógai életből stb. Mindezeket különleges őskeresztyén formáknak tekinteni, tehát nem lehet s őket nyugodtan pótolhatjuk más formákkal anélkül, hogy bib-lia ellenesekké válnánk, mert itt a látszólagos Bibliás formával tulajdonképpen nem bibliai zsidó, vagy pogány szokást követünk. A bibliai reformációt az ilyen formások dolgában akkor hajtjuk te-nát végre, ha azokat nem tartjuk okvetlen kötelezőknek. Általában elismerik ma már, hogy a protestáns egyházaknak szokásos kisdéd keresztes és tömeg urvacsorás a Bibliai gyakorlatnak nem felel meg, mert a keresztség Róm 6 szerint a Krisztussal együtt halás elhatározása, mire a csecsemő képtelen, és az urvacsora a Krisztus husának szellemi evését példázza, mi a tömegeknél értelmetlen. Ha a külsőségekben szabadságot hirdetünk, vajon szabad-e a kereszt-séget a kisdédeknek Istennel való eljegyzésre használni s így a Bibliától eltérni és az urvecserát szabad-e bünbocsánat hirdetésére használni, mint ez ma, a protestáns liturgiában történik? A kér-désre a következő feleletet kell adni: mindkét cselekményben meg kell különböztetni a formát, a belső jelentéstől. Az a szabadság amelyet a formára nézve igénybe vehetünk, nem a dható meg akkor, mi-kor pontos belső bibliai igazságról van szó. A keresztséget a Krisztussal való együtt-halás szándékának kijelentésére rendelt Jézus; ha tehát ma az egyházhoz csatolás kifejezésére használják, akkor nem volna szabad azt mondani a szertartás elvégzésekor, hogy azt Jézus

rendelte, mert Jézus ilyesmit nem rendelt. Legyünk becsületesek és ne hamisítsunk! Az urvacsora mai tömeggyakorlatában a pap a résztvevőknek bünbocsánatot hirdet; Krisztus azonban az urvacsorát olyanoknak adta, akiknek bünbocsánatuk már van; ha tehát erre az egyház által kitalált szertartásra a végrehajtáskor a pap azt mondja, hogy azt Krisztus rendelte, akkor nem mond igazat. Már pedig hamisítani és hazudni nem szabad, a külső forma szabadság nem engedi meg a hazugságot. Más az eset az egyház szervezetnél. Hogy a zsidó zsinagóga szervezetet utánozza-e az egyház, vagy a pogány városi közgyűlést, melynek ekklézsiája volt a neve, vagy a modern egyesületi életet, egészen mellékes: nyugodtan használható bármelyik forma s azzal, hogy egy közösség bibliában előforduló neveket használ tisztviselőinek megjelölésére, az a közösség bibliái vá nem lesz. Kár tehát azért, mert bizonyos külsőségekben az ösgyűlékezetet utánozza egy csoport azonnal bibliai eredettel dicsekedni mert meglehet, hogy a másik lenézett csoport, mely belső dolgokban keresi a bibliaiságot, Isten szemében sokkal Irás-szerűbb.

Jézus a Jel.Könyvebeli Ef.levélben világosan megmondta, hogy mi a reformáció főkövetelménye, az első szeretethez való visszatérés! Ebből folyik a többi és itt kell a reformációt elkezdni. Luther Wíngli és Kálvin reformációja azért nem lehetett teljessé, mert főleg tan-reformációk voltak s b-ár az igazságot számlóra tüzték és lobogtatták, az a körülmény hogy a szeretet nem az első helyet foglalta el, sok tanvitához, szeretetlen szakításhoz és ugyanez okból eltévedéshez is vezetett. Ezek a reformátorok nem bíztak abban, hogy a teljes bibliai reformáció többet hozott volna mint a féluton való megállás, mire többiben a földi lehetőségek mérlegelésénél jutottak. Ez az oka annak is, hogy mindenik reformációi egyház gyorsan az ortodoxia hidegségébe jutott, ami a szeretet reformációjának fontosságára hívta fel a figyelmet, az élet reformációra / Spenner és mások/. Pietizmus belső és külső misszió nagy korszakai az élet reformáció egyes állomásai voltak. Csak ennek a folytonos reformációnak fényében értjük meg Isten reformatori gondolatát teljesebben. Franke, Müller Gy, Blumhart és társaik működése nélkül a 14 századbéli reformáció nagyon hiányos maradt volna. A 19 századbéli életreformáció után azonban, megint apró-cseprő szervezeti és tanbeli eltérések miatt végrehajtott felekezeti bomlások olyan anarchoizmusok, melyek "Krisztus egyházához nem illenek s a Sátán szemfényvesztései közé tartoznak. Ma szombat kérdés, vagy felnőtt keresztség, vagy munkamódszerek miatt alakítani új egyházakat a reformáció nagy gondolatának csuffátételét jelenti. Egész más a helyzet, ha ily kérdések miatt egy nagy lomha egyház test kisebb csoportokat kitaszít magából, akkor a kics csoportok keletkezése a kizáró nagy testületek bűne,

Létrejöhetnek tehát kisebb önálló csoportok saját hibájukon kívül, annak következtében, hogy a régi nagyobb testületek nem tűrik meg őket magukban. Így lett önálló testületté a metodista egyház, melyet a nagy Anglikán egyház ok nélkül, szeretetlenül kizárt magából. Állandóan születnek ilyen csoportok és kényszerűnek önálló életet élni, mert az ellanyhult nagy tömegben lehetetlen megtalálni az élő vizek forrását. Mit csináljanak Istenet egész szívükkel kereső lelkek, oly nagy egyházban, melynek lelkésze a biblia kritika emelőin biblia-ragadóvá és a papi gőg levegőjében zsarnokká nevelődött, ki nem tűri, hogy valaki a Biblia olvasást, imádkozást Istenben való hitet komolyan vegye? Ezek a csoportok előbb-utóbb arra kényszerülnek, hogy önálló életformát keressék maguknak hogy egymást segíthessék, együtt imádkozhassanak, közösen kutassák az Igét és egymás hitéből épülhessenek. Hogy aztán ez az önállóság milyen fokot ér el, az sok mindentől függ; főleg attól, hogy a hamisan u.n. hivatalos egyház folytatja-e az üldözést? Mert az a lelkész aki a Biblia olvasást Isten keresés és együttes imádkozás ellen

hadjáratot, nem hivatalos, mert Isten erre az átkozott munkára nem hívta el az bizonyos!

De függ a dolog a kicsocportok hitétől, türelmétől és önzetlenségtől is; mert ha szereplési vágy és viszketegség vezeti őket, akkor céltalan szakadásba mennek bele, és ezen Isten áldása nem lesz.

Minden esetre meg vannak a maga veszélyei a régi nagy testületnek és a kis csoportoknak is; megvannak a maga előnyei is! A nagycsoportok könnyen ellanyhulnak, mert vezetőhelyeire az a jövedelem miatt méltatlanok törekednek s túlekedésben rendszeren ezek nyerik el az ilyen állásokat, minek következtében a nagy testületnek meg kell romlania és Istentől eltávoloznia. De nagy előnye a régi testületnek, hogy bizonyos régi, nemes, hagyomány fejlődhetik ki benne, melynek tartó ereje van és mely bizonyos tévedésektől megóv; a benne felhalmozott tapasztalat-tömeg értékes tőkének számít, melyből meríteni lehet. A kisebb csoportok nagy hátránya éppen az, hogy gyökértelenné válnak, mert a hagyománytól elszakadnak: mert tapasztalat nem áll mögöttük; mert könnyen demagogia lesz urrá rajtuk és a nagy testületeket romlásuk gyorsaságával megelőzik. Előnyük, hogy mivel a hagyomány nem köti őket, teljesebben és gyorsabban hajthatnak végre magukon bibliai reformációt.

Ha tehát tanulságot kell levonnunk az apostoli keresztyének szervezetéből, életmódjából s erkölcsi, hitbeli állapotából, akkor a szüntelen reformáció kötelességére kell felhivnunk a figyelmet. Különbséget kell azonban tennünk Isten királysága szempontjából közömbös és nem közömbös dolgok között. A szervezet a szertartás, a forma, a külsőség közömbösek mindaddig, amíg nem válnak belső szellemi igazságok kifejezéseivé. Az igazság nem közömbös. Am az igazságok közt is van különbség; helyesebben különbséget kell tennünk oly esetek közt, melyekben a tudatlanság vagy éppen a féltékenység / erőtelenség / a homály okozója s ott türellemmel várunk kell és az igazságot szeretettel érvényesítenünk, vagy éppen az érvényesítést eéhalasztanunk, meggondolván, hogy magunk is tévedhetünk. Csak ott kell fellépünk ahol hamissággal állunk szemben, mely a hiúságot, földi érdeket próbálja elleplezni. Mindezek meggondolásával ki kell mondanunk, hogy soha felekezetet vagy egyházat, közösségnek nevezett társulást felállítanunk azon az alapon nem szabad, hogy bizonyos hitcikkeket és tanformákat kötelezőkké tesszünk s ezeket nem szabad hitvallások néven szentekké avatnunk. Ha valakinél a "risztushoz való ószinte ragaszkodás a Róla való vallástétellel azaz hitvallással egyesül, akkor az testvérünk, hozzánk tartozik, mégha bizonyos tanításokban szertartásokban vagy külsőségekben másként is gondolkodik. Ez az óskeresztyén álláspont s az ellen akkoriban nem annyira, ma sokkal inkább vétenek. Már akkor történtek ily irányban kísérletek, amikor a korintuszi keresztyének közül némelyek Pál, mások Kéfász, megint mások Apolósz tanítása szerint alkották meg "hitvallásukat", sőt egyesek egyenesen Krisztusnak tulajdonították, amit ők találtak ki s ezek lehettek a legveszedelmesebbek: de Pál ez ellette a legélesebben fellépett s nem engedte meg, hogy követői luteránusoknak vagy kálvinistáknak nevezzék magukat, vagy éppen ádventieknek, evangéliumi keresztyéneknek, testvérgyülekezetnek, mint ha csak ők volnának egymásnak testvérei. Az apostoli keresztyének közt nem voltak felekezetek, irányzatok s minden ilyen dolog keletkezése ellen határozottan felléptek. Ebben követnünk kell őket s mindig mindenféle igaz Krisztus-követő, azaz keresztyén előtt egyként nyitnunk meg szívünket. Mivel azonban ma tényleg szét van szakadozva a keresztyénség s ezt a szétszakadozottságot nem szüntethetjük meg azzal, hogy Darby példájára kimondjuk, hogy a mi csoportunk az egyetlen igaz keresztyén csoport, min-

csatlakozzék hozzánk: mást aligha tehetünk, mint hogy fájdalommal tudomásul vesszük, hogy az egyház ellenségének sikerült az egyház külső képét megrontania, anélkül, hogy ezzel a valódi egyházon bármit változtatott volna. Mert Krisztus egyháza a felekezetek között áll ma is és Isten ismeri, kik tartoznak hozzá; mi pedig azt tehetjük, hogy mindenfajta felekezethez tartozó igaz keresztényekkel ápoljuk a testvéri viszonyt, amennyiben az a hamisságtól eláll s hamisság alatt nem azt értjük, hogy nem fogadja el a mi álláspontunkat, hanem leginkább azt, hogy az istenfélelmet feláldozza az emberfélelem kedvéért. Ránk nézve ez azt jelenti, hogy ha valaki a többiek vagy a velünk levők kizárnak anélkül, hogy az illető rosszhiszemősége bizonyítva volna, mi az illetővel tovább és látható módon ápoljuk a testvéri egységet, mégha emiatt korábbi társaink kivetnének is maguk közül. Mert amit Krisztus egyik kiscsíny testvérével teszünk, azt magával Krisztussal tesszük s egyszer eszerint kapunk ítéletet.

Ehhez a vallástételhez hozzá tartozik az is, hogy a kis felekezetek közt elterjesztett kizárólagosságot is kerüljük és nem vetjük meg azokat, akik a nagy felekezetek tagjai közt megmaradnak és ott lelkiismeretük szerint Krisztust szolgálni próbálják. Az a magvetés, amely az apró csoportokban vagy az ugynevezett szabad gyülekezetekben ma az ugynevezett történelmi egyházakkal szemben fennáll, jogosulatlan, mert ezek az apró csoportok sokszor feltűnően ismétlik ugyanazokat a hibákat és visszaéléseket, amelyeket a nagy felekezeteknél kárhoztattak. Ezek között a veszedelmek közt első helyen említem a hitetlenekkel való keveredést, mely a kis felekezeteknél mind nagyobb mértékben fennáll, amennyiben köztük hangadó s vezető állásra vagy elismertségre jutnak olyanok, kik ugynevezett megtérésüknél a gőgöt, önző számítást, törtető előrejutást a földi tekintély keresésében, a parázna s tolvaj ösztönöket egyáltalában nem vetkőzték le, sőt nem is próbálták ezt tenni, hanem a dogmaszerű megtéréssel, azaz az értelemmel elfogadott ugynevezett "üdvbizonyossággal" megelégednek. Ezekkel a kétes, belopkodó alakokkal ma a prédikátori állások különösen tömve vannak s főleg ezektől származik a nagy felekezetek iránt való türelmetlen és gőgös magvetés. El lehet ma már mondani, hogy a régi egyházak munkásai közt több alázatos és őszinte keresztény található, mint a valóban szektáskodó, mert magukat gőgösen a többiektől elvágó s felvágó hamis atyafiak. A régi egyházaknak még mindig van egy nagy előnyük az újabb kis csoportok fölött s ez a történelmi hagyomány, melyet a kis felekezetek tanítói sokszor ostobán eldobnak, semmire sem becsülnék, nem tanulmányoznak és a megismerésüket hivatásuktól is eltiltják. Pedig a történelmi multnak igen nagy nevelő hatása van s Isten nem hiába adott az egyháznak 2000 esztendő óta, hogy sok tapasztaláson át és sok csalódáson, tévedésen át jusson el arra az igazságra, mely a történelem kezdetén már teljes fényben ragyogott, csak nem értették meg.

V-V-V-V-V-V-V-V

--Mindenki Téged keres!

/ Márk 1.37-/

1./Nekünk egészen hihetetlen, valószínűtlen megállapítás. Arról szól, hogy volt egy idő, midőn mindenki Jézust kereste. --Nekünk azért olyan hihetetlen és valószínűtlen, mert ma ezt nem így látjuk. --

Hogy ma is mindenki keres valamit, azt viszont látjuk. Ki örömet, ki élvezeteket, ki elismerést, érvényesülést, figyelmet, anyagi jólétet, ki családot, munkát, eredményeket, szóval az embert valami hajtja a keresésre, ha az egésznek értelmét nem is látja, tudja.

2./Mi az, ami lényegében minden keresés mögött van? Keresni azt szokta az ember, ami elveszett. A kereső embert nyugtalanítja valaminek a hiánya. Érti nagyon jól, hogy az élete nem egész. Nem az, aminek lennie kellene. Sokszor maga se tudja hogy mi je hiányzik. Mi olyan kínos elviselhetetlen neki, miért bántja ez vagy az, vagy miért veri le annyira, hogy még dolgozni sem tud?

Tényleg érzi a cselekvő erő fogyását, az életből való kikapcsolódását. Sokszor a keresése a nyavaja, a baj okának a keresése. S igen jellemző, hogy az emberek ezt annyi mindenben meg is találják. Mindig rajtuk kívül, a rossz körülményben a másik emberben a természet viszontagságaiban. Azaz, az ember ritkán keresi az életében jelentkező bajokkal, hiányokkal, nehézségekkel kapcsolatban az okot saját magában; ritkán látja meg az ember azt, hogy valami azért nincs, vagy azért vészett el, mert az ember maga nem tett meg mindent, annak a hiányzó valaminek a megszerzésére, vagy megtartására. Sok ember elve: a sültgalambnak a szájábarepülés várása.

3./ Bármilyen alapvető anyagi, testi, földi hiányai legyenek is valakinek, a valóságban sohasem ez okozza az ember hiányérzetét. Hiába elégedett az ember önmagával s tartja magát jónak, ugyanakkor pedig hiába elégedetlen a világgal és tartja rossznak az embereket az ember lelke legmélyén mindig önmagával elégedetlen. Titkon érzi, sejti életének hiányait így vagy úgy próbál is rajtuk segíteni, de az erőlködése eredménytelenségei újból csak a régi keresési vágányra viszik életét.

4./ Mi ennek a tudat mélyén egészen rejtett hiányérzetnek az oka?

Röviden csak azt mondhatjuk, hogy az ember nem éli a neki megfelelő életet, nem "ember" életet él, nem azt az életet éli, ami az egész teremtett világ organizációjában neki kijelöltetett. Az ember érzi, hogy minél jobban akarja a világ életében önmagát kihangsúlyozni, azaz minél jobban függetleníti magát és próbálja életét önmaga kormányozni, annál kevésbé megy az, annál inkább egyedül és bizonytalanságban marad. Minden tudás és bölcsessége mellett érzi a saját maga kétségbeejtő kiszakítottágát valamiből. Érti azt, hogy nincs semmi ami összefogná, tudásának, értelmének, alkotásainak, szóval mindenféle megnyilvánulásainak valami értelmet adna. Érti azt a kínzó, gyötrő fájdalmas diszharmoniaát amibe, nemcsak az emberekkel, hanem az egész világgal került. És itt, és így önmagával.

5./ Nem neveztük meg eddig a mai használatos teológiai fogalmakkal az embernek ezt az állapotát. Mégpedig azért nem, mert ezeknek a teológiai megjelöléseknek, igen ápródott szaga van.

A mai modern ember is, a minden idők emberének problémájának láncában vergődik. Az Éden kertből kizárt, az isteni méltóságból kiszakított és ezért az emberi méltóságát elvesztett állapotban van. A mai ember is érzi, hogy amit csinál, mégis az a legfelsége sebb emberi alkotás is, nem fejezi ki az ő igazi emberi mivoltát. Emberektől kaphat érte dicsőséget, elismerést, de valami rettenetes hiányérzete van mégis. Érezzük, hogy elvesztettünk valamit, bacsaptak min et és nem tudjuk megtalálni, azt, aki a homályt, fátyolt

levenné szemünkről, hogy végre a család nyilvánvalóvá lehetne.

Az óskigyó, a Sátán a bűn homálya, sötétsége, nem tudta kiölni az emberből, az Isten képmása, az emberi méltóság újbóli megszerzése utáni vágyat. Ez az, ami ott él minden emberben, hívőben, hitetlenben, bálványok imádjában, az istentagadóknak, idealistákban, materielistákban, szűzekben, utcalányokban, józanok és részeg korhelyekben. Isten békéja és harmoniája elveszett az ember életéből és mindenki azt keresi.

Most már nem lesz annyira hihetelen és valószínűtlen számunkra az Ige megállapítása: " Mindenki Téged keres!" Mindenki Jézust kereste akkor, és mindenki Jézus keresi ma. Persze könnyű ezt a megállapítást tenni, hogy ez akkor egészen természetes lehetett, mert Jézus életének tényei, megnyilvánulásai a maguk lényegében, ennek a belső megoldatlan hiányérzetnek a megoldását adták. Hisz csak ez az evangélium közül mindegyik az elején eddig a versig olyan tényeket, hogy akik látták, hallották ezeket, azt kérdezték egymás között: mi ez? Micsoda új tudomány ez, hogy hatalommal parancsol a tisztátalan lelkeknek is és engedelmeskednek Neki. Mrk 27.

" Nem hagyja szólni az ördögöket, mivel hogy ismerik." Mrk 1,34/0. Igen, elnémitotta már életében az óskigyót és az nem tudta a embert lépre vinni, becsapni, mindenféle fertelmes testi megnyilvánulásokba belevinni és elhíttetni vele, hogy azt neki csinálnia kell.

Akárcsak a mai ember, hiszi, vallja, hogy ez az ő természete, nem tehet mást; paráználkodnia, innia, érzékenykednie, idegeskednie, zúgolódnia, mérgelődnie, panaszkodnia, kell. Ez hozzá tartozik az ő életéhez.

7./ Akkor Jézus hozta az új tudományt. De vajjon új volt-e? Nem volt-e már bent abban a bibliai első figyelmeztetésben, amit a kigyó olyan jellemzően kifordított, eredeti értelméből, és ezzel becsapta az embert.

Vagy nem volt-e bent a törvényben: " Az Urat a Te Istenedet imádd és csak Neki szolgálj". A próféták és Keresztelő János nem az Isten világot, az emberi méltóságát kiábrázolódását hirdették-e? De igen! Tehát nem új! És mindig új, mindig egyedülálló. Amit Jézus mondott, úgy mint Ő senki sem mondta.

Ezért kereste Őt mindenki. Mindenki bizonyos volt benne, hogy ami neki hiányzik azt megkapja Tőle.

8./ Jézussal mai s így van minden ember, aki meglátta a saját életében az emberi méltóság elvesztését. Mégis, miért nem tud ez előjönni, megvalósulni?

Mert Jézust nem találják az emberek azokban, akik nekik Jézusról beszélnek. Itt van Isten hívő gyermekeinek legnehezebb kérdése. Sok ember azt hiszi, hogy mivel ő hitre jutott Jézussal találkozott. A legtöbb hívő életében a megtérés élményen kifejlődik egy statikus állapot, ennek minden merevségével és formalizmusával. Ez az, aminek nem sok köze van az isteni képmáshoz.

Jézussal találkozni, éppen azt jelenti, minden merevséget összetör az emberben. Jézus csodálatos, folyton kiáradó erőközpont minden emberi nyomorúságra, problémára és kérdésre. Nem lehet semmi beprésselni sem megkötni. Nem tud visszahuzódni. A hívő embereknek, nekünk, mint misszióknak is szükségünk van ilyen értelemben Jézusra. Nem lehet Ő% avas, áporodott, penészes; mindig friss és új. Ezért Élet!

Ha mi, akik hívők vagyunk, végre meglátjuk Krisztussal való viszonyunknak ezt a megáporodását, ezt a nem életet, és így mi is ott kullogunk nyomorultán, szegényen, cipelve diszharmoniókat az Őt keresők között, majd találkozni fogunk Vele s az életünkben tapasztaljuk meg az Ő új tudományának erejét és ennek az erőnek a mások életében való hatását.

Amen.

H u s v é t .

A feltámadás is az őt szóval kapcsolatban szemlélendő. Megújul a világgal, vétekekkel, törvénnyel, hussal és magunkkal szemben elfoglalt álláspontunk. Husvét, tavasz levegője üt meg és átváltozik a hangulat vidám ünnepléssé. A husvét a vidám ünneplés alkalma. A régi-ek nem gyakran ettek húst, csak nagyon ünnepélyes alkalomkor vágtak állapot és ettek húst. Csak akkor értjük meg a husvétot, ha a keresztyén nagypénteket megértettük. Mi itt az öröm a törvénnyel kapcsolatban? Nagypénteken Isten törvénye sújtotta Isten Fiát. Vétkeinkért megöletett, mivel magára vette. A mi bűnünk büntetését szenvedte el. A törvény megölte Krisztust jött a husvét; a fenyegető törvény helyébe odalép az Atya. A büntető Isten helyébe az Atya. Vagyis, amikor a törvény nélkül, a kegyelemben találkozunk Istennel, azt kiáltjuk: Abba Atyám! Ahol a legborzalmasabb volt a büntetés, ott élénk áll az Atya aki megbocsátott. A vádoló törvény helyett husvétban az Atyával találkozunk. Ujjongás, hála, öröm, diadal a keresztyén élet, mert ingyen Atyát kaptunk az ítélő bíró helyett.

A vétekről azt mondják, hogy a vétek által haltunk meg, ő lett a gyilkosunk. Ha meghaltunk általa, hogyan élhetünk még abban? Husvét hangulatra átfordítva így áll élénk: a vétek a Golgota keresztyén egészen másképp jelenik meg számunkra, mint a világban. A világban édes, csalogató, olyan mint a kifestett asszony és mégis tudjuk, hogy a festék alatt, egy hulla, vagy hullának készülő valaki van. A vétek hazudik, mert nem boldogít, hanem a vezsédelembe visz, megöl, a Golgota keresztyén a vétket igazi mivoltában mutatta be, akkor amikor igazi büntetéssel sújtotta azt, aki felvette a vétket. Husvétkor úgy jelenik meg a vétek, mint kiégett kráter, mint egy ház melyet elpusztított a tűz. A vétek, a maga kietlenségében áll előttünk. S ha megállunk a sír mellett, látszik, hogy ott ahol, az ítélet pusztított, ott tört elő a halál. A megnyílt sírnál nincs többé okunk félni a vétektől, mert halott; kiégett a halálban, átváltozik számunkra az ítéletben. Hogy élünk benne akkor, mikor ott minden kiégett. Mégsem félünk, mert a sírből élve jött ki az Úr és ahol a vétek pusztított az élő Jézussal találkozunk. A sír nem a halált juttatja eszünkbe, hanem a halálon való győzelmet. Nem gyászolunk, mert tudjuk, hogy az az út, ahol Isten haragja pusztított husvéthoz vezet. Mert a megnyílt sírből előjött a Feltámadott. Szenvedések, ítélet, halál, háboru, fenyegetések, gyilkosok rohama nem csüggesztő hanem felemelő hallelujára indító, mert onnan a sírből jó elő a Feltámadott. Aki nem akar átmenni nagypénteken, husvétot soha nem fogja megtapasztalni. Sírón át a feltámadásba. Élet másképp nem található, ezért husvét az öröm és diadal ünnepe.

A hus el van tüntetve a magyar Bibliából. Mi különbség van a test és hus között? A test rendszer, melyben az anyagrészecskék helyetfoglalnak, tehát a test szellemi dolog. Azt a szellemi berendezést jelenti, melyben az anyagrészecskék elrendezőcnek. Az anyag szellemtől diktált elrendezőcséjét jelenti. Mi a hus? Aza létező valóság, mely betölti a testet, amely felsorakozik a test rendjében. A hus a test tartalma. A kívánság pedig a testi élet tartalma, úgy viszonylik a testi élethez, mint a hus a testhez. Amikor testi életünk, amely a lélek, Isten ellen fellázadt, akkor az emberi lélek, természetében hussá lett, vagyis a test kívánságainak lakhelyévé. Tehát magasabb, szellemi hivatásból alázuhan testi hivatásra. A szellemi kapcsolatát elvesztő lélek a hus. A test szellemi, a hus lelki fogalom; nem más, mint a testtől, mint bálványtól vezetett, félrecsalt lélek. Ebben az értelemben fordul elő, majdnem mindig az Újtestamentumban. A Ószövetségben nem mindig ezt jelenti; ott a csontok berítőjét jelenti legtöbbször. A hus tehát, az Isten ellen lázadó, a maga útján haladó embert je-

jelentí. Ezt meg kell feszíteni. Amikor a test kívánságai hívják, ellenállók; ez nem az én utam, az én utam szellemi út. A test gyöt-résével a testi kívánságokat nem enyhítjük. Minél jobban visszafojtja erőszakkal az ember annál jobban törnek elő. Ez így volt a régi szer-zeteseknél, remetéknél is. Ott is megjelent előttük a Sátán, mint egy szép nő, pedig saját husuk kívánsága jelent meg és ezt nevezték Sátánnak. Csak a Golgota keresztjén törik meg a hus hatalma. Csak akkor tudunk győzni a test kívánságán, ha a Golgotán elfoglaljuk helyünket Krisztussal együtt. Husvétkor a megnyílt sir mellett, egy égi hatalommal találkozunk, mely a hus hatalmából kiszabadít. Nem a magunk erején szabadulunk meg, hanem az a szellem, akivel a meg-nyílt sirban találkozunk, az szabadít meg a hus hatalmából. Krisztus-ban meghalt a hus. En ebben a világban magam számára semmit nem ke-resek. Már most úgy élek, mintha a feltámadás után élnék, a szellemi világban. Már most azt keresem, amit a feltámadásban, a feltámadás után kapok az új világban, ahol az én igazi otthonom van. Ezt a husvétí diadalt érzem Krisztus feltámadásával egysülve. Az fájdal-mas, mikor az ember elszakítja magát ettől a világtól, mert az em-bernek jól esik a testi világ élvezése, a fény, a pompa. Ha elkülö-nítem magamat, állon ütöm magam, olyan leszek a világban, mintha ájult volnék, úgy élem a házasságot, mintha nem volnék házas, úgy élek e világban, mintha nem az volna az otthonom, ez az átrendeződés fájdalmas dolog, de csak addig, míg az ember ezt az átcsereílt életet meg nem szokta, és odanem nőtt Krisztus feltámadásához, azért, hogy halálával egyesült. Amikor felismerem, hogy e világ számomra époly idegen, mint Krisztus számára volt, akkor többé nem fájdalmas nekem az, hogy e világ számára halott vagyok. Fájdalmas az elválás, de csak addig, amíg átmegek a halálon. Mert a halálba a test nem fáj többé, de az Istennel ki nem engesztelt lélek fáj. Odaát csak a lé-lek gyötrődik a test nem, akinek a lelke, megbékélt az Istennel, annak odaát kinja nincs. Ezt a husvétí hangulatot hozza ez az ünnep szóta, mióta Krisztussal együtt feltámadtunk. Mert azóta van megélt husvétunk, és nem naptár szerinti. Egy új világ polgárai va-gyunk, de ennek feltétele nagypéntek. Hiába keresük a hus Jézust azt nem találjuk ott. A hus-Jézus meghalt a szellem Jézust lehetett ~~megtalálni~~ megtalálni. Husvétot akkor értjük meg, ha a keresztfán keresztül szemléljük; vagyis én megfeszítettem a világnak. A szenvedések, azok t.i. amelyeket Isten küld le reám, belevisznek abba hogy képes vagyok állon-útni a husú és gyengíteni a hus hatalmát. Az ember az ellenállást abbahegyja, és azt mondja: Vidd el Uram, nekem nem kell a paráznasság, a pénz, a jó étel, nekem a Veleđ való szellemi közösség kell. Miért tartssam azokat magamnál, mikor az nekem csak szenvedést okoz. De ha én gyötröm a testemet, azzal nem érem el ezt a célt. En nekem nincs keresnivalóm a husvilágában.

Magamat viszem a keresztre. A mi utunk tele van álnoksággal, szí-vünk meg van rontva, csak eselés, álnokság, hazugság jön elő az emberi szívből. Ezért a magunk útja helyett, Isten útját kell vá-lasztani és a magunk gondolatai helyett Isten gondolatait. Mikor ki engedjük a magunk gondolataihoz való ragaszkodást, akkor az én Krisztussal együtt megfeszítetett. Ha Krisztus nélkül tesszük ezt, belejutunk egy nagy semmibe, amit a hinduk Nirvánának neveznek. Ók ezt tartják üdvösségnek. Ez teljes sötétség, mely a kétségbeesés útja. " Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel", mondta Dante. Ez a Nirvána felírata is. De ha kereszttyén módon saját életünk he-lyébe Krisztus lép és saját gondolatunk helyébe Krisztus kerül, az Akit az Atya nekünk szánt, beköltözik a lelkünkbe, minden gaz-dagsággal, dicsőséggel telik meg a lélek és megnyílik egy új világ melyet szem nem látott fül nem hallott stb. Ez az ígélet, ez a remény a Krisztussal együtt való feltámadás következménye a husvét ajándéka. Az ember elveszti magát, hogy Krisztust megnyerje. A hus-vétí sirnál az ember megáll Isten ígérétei mellett, melyek Krisztus-

sal együtt jönnek ki a sírból. Lekerég felkelnek Isten csodálatos csillagai és mutatják az utat Istenhez. Az ember meghal önmagának, hogy maga helyett, Krisztust kapja meg.

A világ alatt az Újtestamentum nem az élvezetet érti, nem a testet élti, hanem az emberi rendszert, a társadalmi berendezést. Az emberi lelkek összefoglalását. Mindaz ami ehhez tartozik Kossuth díj, kiemelkedő állás, érdemrendek, címek, ez alkotja együtt a világot. Ez megfeszítetett nekem, mert ez hazug, hamis, helyébe egy új világ lép elém, egy megtört, megcsal, kinlódó szenvedő, sóhajtozó, reménytelen világ, melyet Krisztus keresztje úgy mutat be, ahogy az tényleg van. Vakpapok, akik az igazságot megfeszítették, vak katonák gonosztevők, minden vak és senki nem látja az élet útját. Az élet útja pedig a halál. A husvét nem más, mint a halál jelenlétének felismerésének e világban s a halál igazi képét a Golgotha keresztén mutatta meg. Ott ismertem meg mi a vétek, hus, törvény, hogy ezek közül egy sem szabadít meg, csak a Megváltó, aki meghalt érttem. Ha azt mondom, ez az élet útja, akkor megnyílik a sír, kinyílik az élet a halál helyén és a halálon keresztül megismerem az életet, jön felém. Az élettel való találkozás a Feltámasztott Jézussal való találkozás a husvét. Boldog alkalom arra, hogy az ember az ujjáteremtő Istennel jusson kapcsolatba. Az élet ünnepe, de csak nagypénteken keresztül érthetjük meg.

x x x x x x x x x

B a s i l e i a .

Vilgá királyságai: Mté 4,8; Egymásra támadnak: Mté 24,7; Luk 21,10
Királyságom feléig: Mrk 6,23. Az utolsó idők királyságai: Jel 17,12
17-18. Királyságokat tepertek le: Héb 11,33. A világ Királysága
Krisztusé lesz: Jel 11,15.

Sátán királysága: hogyan állhat meg királysága? Mté 12,26 Luk 11,
18. Mennyek Királysága: Csak Mténál 31 x; inkább: Isten kir. "A" ki-
rályság": Mté 4,23 8,12; 9,35 13,19 38,24 14,25 1. Az Atya kir.:
Mté 13,33; 26,29. Az Ő Fiának kir.: Kol 1,13. Az Ur kir.: 2.Pét 1,11.
Jézus kir.: Jel 1,9; ugyanez, de így: Az En kir.: Luk 22,29 30,23 42
Ján 18,36 2 Tim 4,1 18. Dávid eljövendő kir.: Mrk 11,10 / v.8. Csel
15-16; Luk 19,12 15 Csel 1,6 Héb 12,2. A királyságnak ez a második
eljövetele.

A királyságnak két eljövetele: az első: Luk 10,9 11; Mté 4,17
Mennyei királyság 2 Tim 4,18.

Miben áll Isten királysága?

- Örömben, mert örömmüzenetet szól Róla: Mté 4,23 25,1
- A törvény betöltésében, igazságosságban: Mté 5,19 20,7 21,43
- Isteni gondviselésben: Mté 6,33
- Hitben, bizalomban: Mté 8,11
- Gyermekei lelkeletben: Mté 18,1 3,4 19,14
- Gyógyulásban: Mté 9,35 10,7 Csel 8,12
- Batalomban: Mté 11,11 Márk 9,1 / Diosóságban/ 1.Kor 4,20
- Erőszakos oadásában: Mté 11,12 19,12 19,23 24; Mrk 9,44 Luk 16,16
18,24 Csel 14,22 2 Thessz 1,5
- Értékben: Mté 13,44 45, 52
- Szétválasztásban: Mté 13,11 12,24 47.
- Megboosításban: Mté 18,23 Irgalomban: Mté 25,31
- Az Irgalom egyenlőségében: Mté 20,1 21,31 22,2
- Magunkról való elfelejtkezésben: Mté 20,21
- Munkában: Mté 25,14 Kol 4,11
- Belsőségben: Luk 17,20 21
- Nem ebből a világból való: Ján 18,36
- Hirdetésben: Cs 20,25 28,23 31.

sal együtt jönnek ki a sírból. Leke egén felkelnek Isten csodálatos csillagai és mutatják az utat Istenhez. Az ember meghal önmagának, hogy maga helyett, Krisztust kapja meg.

A világ alatt az Újtestamentum nem az élvezetet érti, nem a testet élti, hanem az emberi rendszert, a társadalmi berendezést. Az emberi lelkek összefoglalását. Mindaz ami ehhez tartozik Kossuth díj, kiemelkedő állás, érdemrendek, címek, ez alkotja együtt a világot. Ez megfeszített nekem, mert ez hazug, hamis, helyébe egy új világ lép elém, egy megtört, megcsal, kinlodó szenvedő, sóhajtozó, reménytelen világ, melyet Krisztus keresztje úgy mutat be, ahogy az tényleg van. Vakpapok, akik az igazságot megfeszítették, vak katonák gonosztevők, minden vak és senki nem látja az élet utját. Az élet utja pedig a halál. A husvét nem más, mint a halál jelenlétének felismerésének a világban s a halál igazi képét a Golgotha keresztén mutatta meg. Ott ismertem meg mi a vétek, hus, törvény, hogy ezek közül egy sem szabadít meg, csak a Megváltó, aki meghalt érttem. Ha azt mondom, ez az élet utja, akkor megnyílik a sír, kinyílik az élet s halál helyén és a halálon keresztül megismerem az életet, jön felém. Az étellel való találkozás a Feltámadott Jézussal való találkozás a husvét. Boldog alkalom arra, hogy az ember az ujjáteremtő Istennel jusson kapcsolatba. Az élet ünnepe, de csak nagypénteken keresztül érthetjük meg.

x x x x x x x x x

B a s i l e i a .

Vilgá királyságai: Mté 4,8; Egymásra támadnak: Mté 24,7; Luk 21,10 Királyságom feléig: Mrk 6,23. Az utolsó idők királyságai: Jel 17,12 17-18. Királyságokat tepertek le: Héb 11,33. A világ Királysága Krisztusé lesz: Jel 11,15.

Sátán királysága: hogyan állhat meg királysága ? Mté 12,26 Luk 11, 18. Mennyek Királysága: Csak Mténál 31 x; inkább: Isten kir. "A" királyság": Mté 4,23 8,12; 9,35 13,19 38,24 14,25 l. Az Atya kir.: Mté 13,33; 26,29. Az Ő Fiának kir.: Kol 1,13. Az Ur kir.: 2.Pét 1,11. Jézus kir.: Jel 1,9; ugyanez, de így: Az En kir.: Luk 22,29 30,23 42 Ján 18,36 2 Tim 4,1 18. Dávid eljövendő kir.: Mrk 11,10 / v.ö. Csel 15-16; Luk 19,12 15 Csel 1,6 Héb 12,2. A királyságnak ez a második eljövetele.

A királyságnak két eljövetele: az első: Luk 10,9 11; Mté 4,17 Mennyei királyság 2 Tim 4,18.

Miben áll Isten királysága?

- Örömben, mert örömmüzenetet szól Róla: Mté 4,23 25,1
- A törvény betöltésében, igazságosságban: Mté 5,19 20,7 21,43
- Isteni gondviselésben: Mté 6,33
- Hitben, bizalomban: Mté 8,11
- Gyermeki lelkületben: Mté 18,1 3,4 19,14
- Gyógyulásban: Mté 9,35 10,7 Csel 8,12
- Hatalomban: Mté 11,11 Márk 9,1 /Dicsőségben/ 1.Kor 4,20
- Erőszakos odaadásban: Mté 11,12 19,12 19,23 24; Mrk 9,44 Luk 16,16 18,24 Csel 14,22 2 Thessz 1,5
- Értékben: Mté 13,44 45, 52
- Szétválasztásban: Mté 13,11 12,24 47.
- Megbocsátásban: Mté 18,23 Irgalomban: Mté 25,31
- Az Irgalom egyenlőségében: Mté 20,1 21,31 22,2
- Magunkról való elfelejtkezésben: Mté 20,21
- Munkában: Mté 25,14 Kol 4,11
- Belsőségben: Luk 17,20 21
- Nem ebből a világból való: Ján 18,36
- Hirdetésben: Cs 20,25 28,23 31.

Nem evésben ivásban, hanem igazságosságban, békeességben és örömben: R. 14,17

Nem beszédben, hanem hatalomban: I.Kor 4,20.

Hogy lehet belépni Isten királyságába?

Gyermeki lelkület felöltésével.

Koldus lelkülettel Mté 5,3

Az ültöztetés vállalásával Mté 5,10

A betránkostató tag levágásával Mrk 9,47

A gazdagság eldobásával: Mrk 10,23-25 Jak 2,5

Háttra nem tekintéssel: Luk 9,62

Gen sztevékkel való összekeveredés nélkül I.Kor 6,9 lo, Gal 5,21
Ef 5,5

Méltó viselkedéssel: I.Thessz 2,12

Isten munkájával: Isten áthelyez oda: Kol 1,13; Nekünkadjja a kir.k kulcsait: Mté 16,19; azaz Ránk bizza annak titkait: Mrk 4,11 Mert hus és vér Isten orsz. nem örökölhettek: I.Kor 15,50. Felülről való születéssel: Jn 3,3-5

Isten királysága növekedik: mint magból a búza: Mté 13,19 13,24 13,31
mint kovász: Mté 13,33 a gazda tudta nélkül: Mrk 4,26 Beteljesül Luk 22,16.

Isten királyságának dicsőségben való eljövetele: Ujra isszuk a bort: Mté 26,29 Az igazságosságok föl fognak ragyogni: Mté 13,49 A királyság eljön: Luk 11,2 Eljövetelét várni kell: Mrk 15,43 Közelségét észlelni lehet: Luk 21,31 Asztalnál fogunk ülni: Luk 22,29 Trónon fogunk olni Luk 22,30 Jézus megemlékezik övéiről majd: Luk 23,42 Megelőzi azt a Szellem kitöltése és országlása Csel 1,34 Izrael kir.helyreáll Csel 1,6 Csel 15 Jézus láthatóvá lesz 2 Tim 4,1 Kiragadjja övéit: 2.Tim 4,18 gazdagon: 2 Pét 1,11.

V V V V V V V V V V

H i t é s t u d á s .

Korunk elbizakodottságát jellemzi a tudással való kérkedés és a vallások megvetése. A tudományt és a vallást, mint tudást és hitet állítják egymással szembe; a hitet a hiszékenységgel azonosítják, legfőljebb a tudás alsóbbrendű fokának ismerik el, a hívőt alsóbbrendűnek, mint a tudóst. A tudásnak és a hitnek ilyen egymás mellé helyezése s a tudásnak a hit fölé emelése azonban tudatlanságból ered és ama meggondolatlan jelszavak közé tartozik, amelyek szálló igeként azért találunk " hitelre ", mert sokat hallják őket. Mert minden tudás hitből származik, például abból a hitből, hogy a természeti törvények meg nem változnak s a nap minden reggel " felkél", mert eddig ehhez voltunk szokva s mert senki az ellenkezőjét nem tapasztalta. De éppen ilyen változhatatlan közhiedelem volt, hogy a nap a föld körül forog, hogy az ember a levegőbe felrepülni nem tud, hogy az atom oszthatatlan, az anyag mennyisége nem változik, az erő csak erővé alakulhat át s hogy minden okból csak egy okozat következketik. Ma már tudjuk hogy e sarkigazságok / axiómák/ közül egy sem igaz. Különösen a technikai tudományok hirtelen fellendülése fejlesztette ki a tudás-göggöt és tette az ember számára kétségessé a láthatatlan szellemvilágot. A gép egyoldalavá tette, tévutra vitte az emberi szellemet s önmegát tagadta meg vele: az anyagot vizsgáló emberi szellem az anyag alá aljasult.

Közelebb lépünk a kérdés lényegéhez, ha a hit és tudás fogalmát meghatározzuk. Az ember énjét, személyiségét alkotó emberi léleknek nem a tudás a legmagasabb tevékenysége, hanem az ítélet és

Nem evésben ivásban, hanem igazságosságban, békeességben és örömben:
R. 14,17

Nem beszédben, hanem hatalomban: I.Kor 4,20.

Hogy lehet belépni Isten királyságába?

Cyermeki lelkület felöltésével.

Koldus lelkülettel Mté 5,3

Az ültöztetés vállalásával Mté 5,10

A botránkoztató tag levágásával Mrk 9,47

A gazdság eldobásával: Mrk 10,23-25 Jak 2,5

Hátra nem tekintéssel: Luk 9,62

Gen sztevékkel való összekeveredés nélkül I.Kor 6,9 10, Gal 5,21
Ef 5,5

Móltó viselkedéssel: I.Thessz 2,12

Isten munkájával: Isten áthelyez oda: Kol 1,13; Nekünkadj a kir.k
kulcsait: Mté 16,19; azaz Ránk bizza annak titkait: Mrk 4,11 Mert hus
és vér Isten orsz. nem örökölhetik: I.Kor 15,50. Felülről való
születéssel: Jn 3,3-5

Isten királysága növekedik: mint magból a búza: Mté 13,19 13,24 13,31
mint kovász: Mté 13,33 a gazda tudta nélkül: Mrk 4,26 Beteljesül
Luk 22,16.

Isten királyságának dicsőségben való eljövetele: Ujra isszuk a bort:
Mté 26,29 Az igazságosnak föl fogunk ragyogni: Mté 13,49 A királyság
eljön: Luk 11,2 Eljövetelet várni kell: Mrk 15,43 Közelségét ész-
lelni lehet: Luk 21,31 Asztalnál fogunk ülni: Luk 22,29 Trónon fogunk
ülni Luk 22,30 Jézus megemlékezik övéiről majd: Luk 23,42 Megelőzi
ast a Szellem kitöltése és országlása Csel 1,34 Israel kir.helyreáll
Csel 1,6 Csel 15 Jézus láthatóvá lesz 2 Tim 4,1 Kiragadja övét:
2.Tim 4,18 gazdagon: 2 Pét 1,11.

V V V V V V V V V V

H i t és t u d á s.

Korunk elbizakodottságát jellemzi a tudással való kérkedés és a vallások megvetése. A tudományt és a vallást, mint tudást és hitet állítják egymással szembe; a hitet a hiszékenységgel azonosítják, legföljebb a tudás alsóbbrendű fokának ismerik el, a hívőt alsóbbrendűnek, mint a tudóst. A tudásnak és a hitnek ilyen egymás mellé helyezése s a tudásnak a hit fölé emelése azonban tudatlanságból ered és ama meggondolatlan jelszavak közé tartozik, amelyek szálló igeként azért találunk " hitelre ", mert sokat hallják őket. Mert minden tudás hitből származik, például abból a hitből, hogy a természeti törvények meg nem változnak s a nap minden reggel " felkél", mert eddig ehhez voltunk szokva s mert senki az ellenkezőjét nem tapasztalta. De éppen ilyen változhatatlan közhiedelem volt, hogy a nap a föld körül forog, hogy az ember a levegőbe felrepülni nem tud, hogy az atom oszthatatlan, az anyag mennyisége nem változik, az erő csak erővé alakulhat át s hogy minden okból csak egy okozat következhetik. Ma már tudjuk hogy a sarkigasságok / axiomák / közül egy sem igaz. Különösen a technikai tudományok hirtelen felleundülése fejlesztette ki a tudás-göögöt és tette az ember számára kétségessé a láthatatlan szellemvilágot. A gép egyoldalavá tette, tévutra vitte az emberi szellemet s önmagát tagadta meg vele: az anyagot vizsgáló emberi szellem az anyag alá aljasult.

Közelebb lépünk a kérdés lényegéhez, ha a hit és tudás fogalmát meghatározzuk. Az ember énjét, személyiségét alkotó emberi léleknek nem a tudás a legmagasabb tevékenysége, hanem az ítélet és

elhatározás, melyek az emberi lélek két fő tevékenységét végzik: a gondolkodást és cselekvést. Az emberi léleknek nem az a legmagasabb tevékenysége, hogy ismer és tud, hanem, hogy amit megismer, meg tudja ítélni, s azért amit cselekszik felelősséget vállal. Nem a tanultság emel embert embertársai fölé, hanem a jellem, amely a tudást felelős cselekvéssé változtatja. Az embertársaikért felelősséget viselő s a tudást e felelősség szolgálatába állító tiszta s önzetlen jellemek a történelem egyedül négy személyiségei. Csak az az ember négy, aki a tudást embertársai javára használja. Mikor azonban jellemről és felelősségről beszélünk, oly dolgokat említünk, amelyeket az anyag világában meg nem találunk s ha a jellem és felelősség a lélek legmagasabb tulajdonságai, akkor a lélek nem tartozhatik az anyagi világhoz, hanem egy magasabb világot kell feltételeznünk e az a szellem világa. A szellemi világ fölötté áll az anyagi világnak; az anyag a szellemért van. Az emberiség szomjazza a békességet; de békességet teremteni az anyag képtelen, mert az anyag telhetetlenségre ingerel s a bírásvágyat fokozza.

A lemondásra csak a szeretet képesít, ez a tisztán szellemi hatalom, mely az anyagi kincseknél magasabb kincseket mutat az embernek. Lássuk, mit teljesít e magasabb emberi eszmény szolgálatában a tudás és a hit.

A tudás és a hit szerepének meghatározásánál tekintetbe kell vennünk, hogy az ember egy nálánál mérhetetlenül nagyobb világ közepébe van helyezve. Az embernek az a rendeltetése, hogy a környező világot kikutassa és szolgálatába állítsa. Ennek a kutatásnak eredménye a tudás. A tudást azonban a lélek megítéli s a tévest ebből szüntelenül kiselejtezni igyekszik. Ha bár nem hangzik tudományosnak, hogy a nap kering a föld körül, vagy, hogy a föld lapos korong, pedig valamikor annyira tudományos volt, hogy üdözték azt, aki az ellenkezőt hirdette, sőt gonosztevéként végezték ki. Vannak a tudásnak végső alapjai, melyeket bebizonyítani nem lehet, amelyeket sarkigazságoknak neveznek/ axiómáknak/. Ezeket mindenki " elhiszi" mert tudományos bizonyítékuk nincs. Megtörténik azonban, hogy ezek is változnak. Ilyen sarkigazság volt, hogy az anyag és hogy az erő mennyisége nem változik, csak átalakulnak. Ezt az atomfizika megdöntötte s kiderült, hogy a diszkrét alaptétel tévedés volt. Mivel a tudás alapfogalmai és alaptételei mind bizonyíthatatlanok és azokat bizonyítás nélkül el kell fogadnunk, azaz el kell ismernünk, azért kimondhatjuk azt a tapasztalati igazságot, hogy minden tudás alapja a hit. De azt is kimondhatjuk, hogy mennyivel megbízhatóbb a tekintély, amelynek hiszünk, annál bizonyosabb a sarkigazság, amelyet a tekintély velünk elhitet. A megbízhatóság fölül a lélek itél s ennek az ítéletnek neve a bizalom vagy hit, amellyel a tekintélynek adózunk. A hit tehát nem alacsonyabbrendű tudás, hanem a tudás alapja, kiinduló pontja, az a szilárd pont, amelybe a tudás emelőkerjai rátámaszkodnak, hogy az emberi lelket a tudatlanság bizonytalanságából kiemeljék.

Istent senki sem látta, ezért sokan megtagadják, hogy Isten van. Pedig az anyagot sem látta senki, csak az anyag hatásait, tulajdonságait észleljük. Észlelni pedig Isten és a szellemvilág hatásait és tulajdonságait is lehet. Látjuk az anyag színét és alakját; tapintjuk keménységét vagy lágyágát, tömörségét vagy lazességét, esetleg szót-ölő voltát; halljuk szőrejét, izleljük ízét és szagoljuk szagát; de keménység, alak, szín, hang, íz, szag csak hatással az anyagnak nem maga az anyag, amely hozzáférhetetlen. Az atomfizika kiderítette, hogy az anyag szemmel nem látható és csak feltételezett kicsiny részecskéknek egymás körül való forgása s amikor kezünk szilárd és tömör anyagot érez, valósággal mozgó testek ütköznek tapintó felületünkhöz. A színérszékelést különböző hosszúságú hullámok okozzák, de mi ezekből a hullámokból semmit sem érzünk, csak feltételezzük, tehát el-

hiszük őket.

elhisszük őket. A fény, a színek nem keltik bennünk a mozgás érzését ami ezeknek lényegét képezi. A szag és íz mibenlétéről még ennyit sem tudunk, sem ezeknek az anyaghoz való viszonyáról. A hangot csak létrehozza az anyag, de a hang nem anyag. Ami látható észlelhető az nem anyag: az anyag tehát láthatatlan, akár csak a szellem. Viszont keménységet, lágytságot, mozgástüneteményeket, színkülönbségeket, ízt és illatot, biztonságot és ingadozást a szellemi dolgok is mutatnak, legalább is határozott ilyenemű észleleteink vannak az érzékeink, amelyek ezeket a hatásokat felfogják és észleletekké változtatják. Van szilárd és ingatag jellem, vannak szilárd és bizonytalan viszonyok, van jóízű humor és keserű lelkület s ezeknek legfeljebb a neve átvitt, vagy elvont, de maga a tünemény az anyagi világtól függetlenül létezőre mutat, mert van anyagi hatáskülönbség észlelhető szellemi szemlélet. Ha tehát elhiszem, hogy van anyag, melyet közvetlenül nem érzékelek, miért ne hihetném el, hogy van Isten és van szellem világ, noha nem férek hozzájuk? Mi jögon tagadom a szellemi/világ/ érzékelést, noha a testi /anyagi/ érzékelés semmivel sem világosabb. A szeretet, hűség, gyűlölet, megbizhatatlanság tapasztalása éppen olyan biztos és határozott képzetet kelt lelkünkben, mint a nap, a villám vagy a hideg s megtagadni őket tudománytalanság!

Al elemendottakból következik, hogy a láthatóknak és láthatatlannak oly értelmű megkülönböztetése, hogy ami látható, az megbizható s ami láthatatlan az bizonytalan s nem létező. Csak a látható anyagi világnak valami kisugárzása, párája, vagy éppen gondolatbeli elvonás: hamis és tudatlanságra valló. Hamis mert az anyag alapvalósága éppen olyan megközelíthetetlen és érzékelhetetlen, mint a szellem alapvalósága / substantia-ja/. Tudatlanságra valló mert nem veszi tekintetbe, hogy a tudomány nem a dolgok alapvalóságának vizsgálatán épül fel, hanem a tapasztalható jelenségek törvényszerűségén s így feladata csak a törvények kikutatása, mely a szellemi világ jelenségeinél éppen olyan megbizható, mint az anyagi világ jelenségeinél. Hogy mi az anyag, nem tudjuk: de hogy miképen használható, azt igen. Ugyanennyit azonban a szellemről is tudunk. Hogy az anyagi világról szerzett ismereteink tartósabb és erőteljesebb benyomást tesznek ránk, mint a szellemi világról szerzett észleletek, annak oka az ember megromlott és testiségre hajló lelki alkata, mely elfogultságánál fogva érzékenyebb a testi észlelések iránt, mint a szellemi észlelések felé. Más szóval vakokká lettünk a szellemvilág felé s ez a vakság bennünk a vétkeesség büntetése. E vakság oka lelki, azaz elfogultság, hamis megszokottság. Ez a vakság akkor gyógyul, amikor az emberi szív érdeklődni kezd a szellemvilág iránt és vágyik annak benyomásait befogadni. Ennek az érzékenységnek megszületését ujonnanszületésnek vagy felülről-születésnek nevezi a Szentírás. Ez a második születés éppen olyan megmagyarázhatatlan tünemény, mint az első testi születés és érthetetlensége éppen olyan kevéssé bizonyít valóságos volta ellen, mint a vak nem látja az alakokat és színeket, ez nem bizonyítja, hogy alakok és színek nincsenek. Ha egy ember, akinek oka van a szellemi világ létét, Istennek lelkiismeretnek, ítéletnek a valóságát tagadni, az ő magára vett és magával elhíttetett vaksága nem igazolja, tagadásának igazságát. Ha az emberek nagy többsége nem hiszi a feltámadást s én velük akarok tartani: akkor "meggyőződésemet" nem a tudás igazolja, hanem hogy hiszek a tömeg vélekedésének. Az isten-tagadás nem úgy terjed, hogy bebizonyítják, hogy nincs Isten, mert az Isten - Szellem lévén - érvekkal meg nem közelíthető, hanem úgy terjed, hogy megfélemlítenek, vagy hogy kiküszöböljék tudatlanságomat, vagy hogy elveszitem állásomat, megakasztanak a földi előre haladásban és félelemből a többiekkel együtt nyilatkozom. De vannak meggyőződéses Isten-tagadók! Ezeket sem a tudás győzte meg, mert hogy valaki az északi sarkot nem látta, nem következik, hogy északi sark nincs.

Az emberek meggyőződését inkább indulatok, szenvedélyek, törekvések irányítják, mint a tudományos látás. Aki Istent keresi, könnyen meggyőződik Isten valóságáról; aki fut Isten elől, szívesen meggyőzeti magát, hogy Isten nincs. Tudományos eszközökkel éppugy nem lehet, sem Isten létét, sem nemlétét bebizonyítani, amint nem lehet bebizonyítani, hogy van tömör anyag, vagy nincs, hogy a szeretet és gyűlölet szellemi valóságok és nem az anyag párázatához tartoznak. Mi csak a hatásokat, megnyilvánulásokat ismerjük, hogy mi van mögöttük az megközelíthetetlen, ezért nem bizonyíthat. Hívők hitetlenek egyaránt, a hitre vagyunk utalva: egyik elhiszi, hogy él az Isten, a másik hogy csak kitalálták, hogy a halál után tovább élünk és Isten elé járulunk ítéletre. Tehát, a hitetlen is hisz! Tekintélyek alá rendeltettünk: A tekintélyt kell jól megválasztani, kinek hiszünk?

Láttuk, hogy a tudásnak, a hit fölé emelése öncsalás, mert minden tudás, valamilyen hitből indul ki, arra épül fel. Az hogy nincs Isten éppugy a hit kérdése, mint az hogy van Isten. Miután megvizsgáltuk a tudás mibenlétét, fordítsuk figyelmünket a hit keletkezése felé. Nem minden hívés egyenrangú. Vannak tények, amelyek ajánlják valaminek elhívését és vannak tények, amelyek visszatarthatnak. Eszerint az elhívésnek fontos előzménye az értelem munkája, amely latolgatja, hogy érdemes-e hinni vagy nem? A szív azonban lelkünknek tudatos döntésre hivatott szerve, nem mindig az értelem szavát fogadja meg, amikor valaminek hitelt ad, vagy azt tőle megtagadja. És ebben a tudás nem kivétel. Ha egy tudós tudása alapjául azt a tételt választja, hogy nincs Isten, nincs szellemi világ, az egyedül létező legmagasabb valóság az anyag; akkor bizonyos hogy erre, nem tudománya vezette rá, nem értelmi megfontolásai, mert abban hogy az anyagnál magasabb létformát gondoljunk el, semmi tudománnyal ellenkező nincs, sőt az látszik tudomány elleneának, hogy magasabb jelenségeket alacsonyabb létrehozóval magyarázunk meg. Isten és a magasabb szellemvilág megtagadásának csak értelmén kívüli oka lehet: az ellenszenv. Mert az anyagi világ fölött, mindenütt és mindenkor, valamilyen mély értelem jelenik meg, amely az anyagot rendezi, kezében tartja, és valamilyen cél felé viszi. Sehol sem találjuk, hogy ez az értelem az anyag-~~irán~~ természetéből folya; ellenkezőleg szabadon használja azt és tőle egész függetlenül: hol az egyik hol a másik anyagot veszi elő, és azokat a szellemi célnak és nem az anyagnak érdekében használja. Az anyag mindig eszköz, sohasem cél. Az emiből mindig csak létrehoznak, alkotnak valamit, nem lehet a létrehozónak, alkotónak létrehozója. Seha nem lesz asztal a fából, ha nincs asztalos és a kővekből nem lesz épület, ha nincs tervező. Az élő lények nem fejlődhetnek, annak következtében, hogy a vak véletlen kiválogatja a fejlődésre alkalmas tulajdonságokat és az alkalmatlanokat elnyomja. Minden tapasztalás az ellenkezőt bizonyítja. A magára hagyott anyag pusztulásnak indul, mint az elhagyott ház, az utcára lökött gép, az országúton hagyott autó. Ha nincs kiválogató ember, a nemesített növények közönségessé lesznek s a nemesített állat elveszti kiváló tulajdonságait. Az Isten-tagadás oka, az emberi gőg, a Teremtő iránt érzett féltékenység. Bizonyos, ha nincs felfedező ember, a világ nem fejlődik: de az is bizonyos, hogy a felfedező ember előtt, mindig, és mindenütt járt egy az embernél magasabb értelem, mely kitalálta és elhelyezte azt amit az ember megtalált. Az ember ahelyett, hogy laboralna az értelem előtt, aki gondoskodott róla és hálát adna Néki, feléje fuvalkodik és magának követel minden dicsőséget, mint az előadó művész tenné, ha azt állítaná hogy a zene amelyet lejátszik, magától állott elő, véletlenül csoportosuló hangjegyekből és ezért az övé a dicsőség, hogy erre rátalált. Emberi gőgöt említettem, pedig ostoba emberi gőgöt kellett volna mondanom

mondanom, mert tényleg ostobaság kell ahhoz, hogy kiválogatódásról beszél, kiválogató nélkül és elképzeli, hogy égitestek véletlenül rábukksntak, pillanatnyi pontossággal kiszámított pályájukra és maguktól indultak el, hogy hátukon az élet milliárdnyi alakját megtalálják a hordozzák. Az ember mai jelenségekből kiindulva, kiszámítja a föld életkorát, de erre nem jön rá, hogy a ma mozdulatlanul egymásmellett álló fajták, szelött sem mentek át egymásba, legalább is nem mentek át magasabban létezőbbre, anélkül, hogy egy magasabb Ertelem az Alkotó akarata nem kényszerítette volna őket arra, hogy az anyag a szellemnek engedelmessé váljon. A vétek homályt borít az emberi értelemre s ilyen homály borul a tudosok értelmére is, kik nem bukksnának rá, napenként arra, hogy ahol ők járnak ott előttük járt már egy Mester, akinek ők csak kezdetleges utánzóik, kistehetségű tanítványai. Az Alkotóval szemben kistehetségű De éppen ez a "kis" szó fáj nekik, akik nagyok akarnak lenni s ezért félre akarják tenni a nagy Alkotót, hogy minden dicsőség őket érje, kik csak rábukksnának erre, amit más szerzett és másnak a keze alkotott.

Az emberi indulatok, nem ritkán játszottak bele a tudományok alakításában. Mikor a maradi tudosok, vagy az egyház üldözöbe vettek egy tudóst, aki valami újat állított, az indító ok az üldözésre nem tudományos megfontolás volt, hanem a megszegyenyüléstől való féltélem, hogy addig hamisan tanítottak. A tanítvány lázadt a Tanító ellen, hogy az igazság az övé maradjon. Semmi ellen nem vétettek ilyen makacssággal annyira mint a Biblia ellen. Az óriási kiterjedésű és folyton hullámszó tudomány tömkelegé kiépített biblia kritika néhány irigy pogány és zsidó író felevenetített rágalmából indul ki, minden komoly tudományos alap nélkül. Minthogy a hazug ember folyton helyreigazítani kénytelen magát, ahogy a leleplező tények felsorakoznak, úgy a biblia kritika is állandóan változtatja frontját, ahogy egy később érkező a korábban szóló hamiskodását észreveszi, vagy a föld slól emlékek bukksnának elő, melyek a tudományos tételeket hamisaknak leplezik le. Világos, hogy ezt a u.n. tudományt a kijelentés elleni gyűlölet hozta létre. A gyűlölet pedig nem építő, hanem romboló hatalom. A biblia kritika felbecsülhetetlen rombolást okozott az emberekben, mert kétségessé tette, hogy az igazság egyáltalán megtalálható-e? A gyűlöletnél még nagyobb erejű a hiúság és gőg, az áltudomány kialakításában. Hányszer elnyom egy tudós egy másikat, mert felfedezte, azt aminek feltalálhatóságát eddig tagadta. Pedig amikor tagadta, tudományos álláspontjával védte meg állítását. Évekkel ezelőtt, egy főiskolai előadót eltávolították állásából, mert egy másik teológiai professzor tudományos érvekkel támadta meg. A támadó a Biblia hitelességét védte a hitetlenséget tanító professzor ellen. Mi haszna volt ebből a tudománynak? Jellemző a tudományok fejlődésére, az a megfigyelés, hogy igen sokszor az üzleti haszon, vagy a hadiérdek hatott fejlesztően. ~~xxxxxxxxxxxx~~ ~~xxxxxxxxxxxx~~ Ha van a világon uralkodó szerető Isten, aki törődik teremtményeivel, hogy őket létük céljáról felvilágosítja, akkor nem hinni ennek a szeretetből jövő kijelentésnek, nem ostobaság, hanem örültség! Ha van szerető Isten! Azt hogyvan, tudós érvekkel nem bizonyíthatjuk be, csak hihetjük. De azt, hogy a szinek, alakok izek, szagok tapinthatóságok mögött anyag van, szintén csak hihetjük, mert az anyagot épp úgy nem lehet megközelíteni, mint Istent. S a világban tapasztalható jószág, irgalom, gyűlölet, gonoszság legalább annyira bizonyítják a szellemi világ létezését, mint a testi érzékszervek észleleteik bizonyítják az anyag létezését. A kín, amelyet a bűnösnek szerez, a nyugalom, amelyet a bűnből megtérő érez, kétségtelessé teszi, hogy a lelkiismeret a léleknek szellemi érzékszerve. A lelkiismeret épp olyan törvényektől szabályozott kiszámítható rendbe visz el bennünket, mint amilyen törvényektől szabályozot-

következetes világba vezetnek a testi érzékszervek. Hogy mi van a rend mögött, hogy mi alkotja a törvényszerűséget, azt tapasztal-tunkkal elérni, kikapintani képtelenek nem vagyunk; csak feltételezzük hogy a testi érzékelés mögött anyag, a szellemi érzékelés mögött szellem van, néven szólítjuk azt, amit nem ismerünk, pedig a név még nem valóság.

De ha az emberi tudás alpjául a hitet kell tekintenünk is és nem a tudást egyedül, ez nem jelenti, hogy a tudásnak és az érte-lemnek, nincs fontos szerepe az ember életében. Említettem, hogy a hitetlennek mondott filozófia is, bizonyos igazságnak tartott téte-lekből indul ki, melyeket axiómáknak neveznek, amelyeket nem le-het bizonyítani, hanem el kell fogadni kétségtelen igazságoknak. Mi ez ha nem hit? Amit mások szavára, elfogadunk igazságnak azt elhisszük, az elismert tekintélyeknek: az axioma hittétel, melyet azonban nem Istennek, hanem tudos embereknek hiszünk el. Távol áll tőlem, hogy az axiómák szükségességét tagadjam, csak azt nem értem, miért nem lehet azt is tudományos axiómának elfogadni, amit Kant annak fogadott el, hogy Isten van, hogy ítélet jön és az ember fele-lős tetteiért, tehát szellemi életet is él, nemcsak testit, Kanton kívül e tételeket igen sok tudos fogadta el, miért nem ezeknek hisz-szünk? Miért fogadjuk el tudományos axiómáknak az ilyen tételeket: Isten nincs, az ítélet várás tudománytalan, s a magasabbrendű ember nem él szellemi életet, hanem testit csupán és bölcselete az iró-asztalának a gyomrának és agytekervényeinek kipárolgása? Axioma görög szó, jelentése: méltánylás, tekintély, követelés s végül filo-zófusoktól bizonyítás nélkül elfogadott mondat. Az embernek nemcsak joga megválogatni mit hisz el, hanem kötelessége is. Ehhez pedig ér-telmét használja, és amit értelmével elfogad az tudás. Az a kérdés hogy értelmünkkel mit fogadunk el axiómának, más szóval, kinek mit hiszünk el. A hívó tehát tudatosan használja értelmét és azzal szer-zi tudását. A hívó tapasztalja egyre valóságosabban, hogy az isteni vezetés számára való tény, melyet kétségbe vonni nemcsak esztelenség hanem hálátlanság és véték is. E vezetés ésszerűsége és megbizható-sága napról-napra világosabban lép elé és annak ellenkezni ésszerűt-lennek tűnik fel. Tapasztalásból tudja, hogyvan Isten-i vezetés és van Isten-i hűség és szeretet. Miért tudománytalanabb az ilyen tapasztalás, mint az hogy a föld a nap körül kering, vagy hogy a víz oxigénre és hidrogénre bomlik fel? Egyik az anyagi világ törvénye, másik a szellemi világ törvénye s a hívó előtt az egyik épp oly biz-tonnak látszik mint a másik. A hívó értelmét hite irányítja; de a hitelenséget értelmét is valamilyen hit irányítja, pl. az hogy Isten-ben hinni nem tanácsos, sokkal jobb a struccal együtt a homokba dugni a fejét. A hívó azért hisz, mert tetteivel együtt szívesen lép ki a világosságba: a hitetlen azért nem hisz Istennek mert tetteit nem akarja Isten ítélete alá állítani. Ján 3,20-21/. A hitetlen saját lelkiismeretének erkölcsi ítélete alatt van. Hogy ezt semlegesítse és erkölcsi feensőbbiségét megtartsa, kijelenti, hogy nem tud hinni, mert hinni nem tudományos. Ugyanakkor hisz annak a senkitől soha be nem bizonyított axiómának, hogy Isten nincs, mert senki nem látta. Igaz, hogy az anyagot sem látta ember még szentől szembe, de viszont az anyagban hinni tudóshoz méltó. Ez az üres ellentmondás egyszer az örökkévaló Isten ítélőszéke előtt az Ő szemének tüzsugarában le-lepleződik, hogy a hitelent nem tudása tartotta vissza a hittől, hanem a vétke, amelyet nem akar világosságra vinni. Nem hiába mondja a Biblia, hogy az emberi szív a legosalárdabb dolog a világon. Akkor ki fog tűnni, hogy a hitetlen azért anyagelvű, mert az anyag nem itél és nem lát.

Axioma az értelem méltányoló értékelő munkájának eredménye. Az emberi történelem elejére a Biblia a tiltott fát helyezi, melyen az ember elbukott. Ez volt az ember első értékelése. Két hatalmas Szel-lem versenyzett itt és az ember volt a döntőbíró. Az egyik azt mondá-

ta:

Nézd meg az állatvilágot s adj nekik nevet, azaz azáltal hogy ismered őket uralkodj rajtuk. A szellem uralma volt ez, az anyagi természetesen a testen. A másik Szellem ezt mondta: egyél a tiltott fáról és olyanná leszel mint Isten. Anyagi művelettel a legnagyobb Szellemet magad alá hajtod: ez minden bálványozás forrása volt: anyaggal uralkodni a szellemen. Az utóbbi látszott könnyebbnek mert az élevezetést fáradtság nélkül hozta. A másikért küzdeni kellett volna: magad alá kellett volna hajtani a természetet a szellem fensőbbisége által. De a kígyó ígérete hazugság volt, Isten parancsa ellenben a valósághoz vezetett. Áldására volt az embernek, hogy a Teremtő kivetette a Paradicsomból, hogy könnyű volt az élete, de nehéz fáradtságos küzdelmet és szenvedést tette osztályrészévé, mert ebben fejlődött ki szelleme, mely őt a természet urává tette volna, és tette is bizonyos mértékig. De csak bizonyos mértékig mert a kísértő az ember nyakán maradt és tovább mérgette lelkét. Annak ellenére hogy a kígyó ígérete hazugság volt, az ember mindig, újra hitt a csábító szónak. Az ember állandóan próbálja járni a hamis utat, noha mindig csalódik rajta. A kígyó első ígérete az volt, hogy az ember a tiltott fa gyümölcsének evése által, olyanná válik, mint Isten. Ehelyett elvesztette boldogságát. A vereség láttára a kígyó lejjebb adta az ígéretet. Az Istent fokozta le és a Szellem istenből csinált nap, tűz, csillag, szél, föld, fa és állat isteneket, az elérhetetlen Istent kigondolt bálványképekben közelhozta az emberhez és így az ígéret elvesztette értékét, mert az Isten természeti erőkké változott, nem az ég és föld Mindenható örök Istene volt már a kiigazított ígéretben. Aztán hatalmas emberfeletti természeti erőkből is alább esett Sátán ígéretében az Isten. Emberi alakban járó, emberi vétkekkel gyarlóvá tette, bukásra ítélt fantomokká változott át, fél-Isten fél-ember lényekké, melyeknek ürességét átlátta az ember. Volt idő mikor a művelt ember, bejárta kelet isten-vadonjait hogy saját megvetett istenei helyébe új isteneket keressen, és összeolvasztotta isteneit a természettel sőt magad alá vetette őket, amikor megfosztotta istent személyiségétől és tudattól. Aztán nyíltan kimondta hogy az ember istene: az anyag, a természet erői, a vas az atom a rádió hullám, a rakéta; a kosszort levette a szellem nagyjainak fejéről és ráhelyezte a színésznők és focibalistárok fejére. "Ime ezek a te istenedeid" Izrael." Hogy ma mi értéke van ennek az ígéretnek: "Olyanok lesztek, mint az Isten" nem nehéz megmondani. Az autórajongóból és a moziban a pisztolyhasználatát megtanuló ifjúból bankrabló lesz és gyilkos, hogy életét akasztófán végezze.

"Olyanok lesztek, mint az Isten"! Így fogyott el a kígyó ígérete mellyel az embert a felfuvalkodás útjára állította. Az emberiség utolsó istene az anyag lett, a tudat nélküli érzéketlen, vak anyag. Az anyag kulturája kiölte az emberből a résztvevő könyörületet szívet és kicserélte a vassal, melyből gép lesz. Az ember maga is géppé változott; az ember a gép kiegészítő része, függvénye: élete anyai, smennyit a gép nyújt neki! A vak nem tud a színekről, a vonal szépségeiről: az anyagelvű, nem tud a szellem erejéről, mert amit nem lát azt tagadja is. Az emberi lélek legboldogítóbb kincsét a bizalmat elveszítette. Mivel új istene az anyag, élettelen törvénye szerint működik, és erkölcsöt nem ismer, ezért csak parabolálni lehet neki, de jóindulatot várni tőle nem lehet. Ki kell ismerni sajátosságait és azokon át uralkodni kell rajta. Azért dobta el az ember a hitet és számolt pusztán a tudással, mert az ő világában a bizalom többé nem hatalom, mert elfelejtette, hogy valamikor úgy került az anyag ígérete alá, hogy hitt neki és isteni hatalmat várt tőle. Az anyag diadala az emberi lelken, a hit a bizalom halálát idézte elő. Hódító Robur csak parancsol de nem bizik. Mi értelme van a bizalomnak a gépek világában? A léleknek ezt az ürességét jól

megálmodta a gépkultúra regényírója Verne. A tudás, amely a hitet megtagadja öngyilkossá teszi az embert. A bizalomtól megfosztott tudás világában a könyörület is meghalt. Ezer és ezer alakban áll elénk az anyag / a metéria / isteni hatalma. Csak hogy ez a hatalom hazudott, rászédett, nem valóságos. Aki az anyagtól vár hatalmat megcsalt bolond: nem hívó, hanem hiszékeny. Az anyagot az emberi szellem hívta elő a föld mélyéből: a bányából a vízből, a levegőből az atomok rejtett világából, mindennünne, ahová a Teremtő elrejtette. A gondolkodó szellem parancsolta elő az anyagvilág erőt és amikor az ember mégis az anyagot tette meg anyjává, úgy tett mint az ősemler, ki a haragvó Isten helyett a villámot imádta, mellyel a szellemisten rácsapott.

Nem az anyag vétkezik, hanem a tévelygő szellem. Az anyag mögött egyárló szellem fejedelem bujik meg. A bitort szellemerők az anyag hatalmaként tünteti fel és ezzel az embert arra készíti, hogy imádattal leboruljon az előtt, ami tehetetlen, erőtelen és tudatlan. A modern művelt ember ugyanazt teszi, amit az ősemler szigetlakó, aki bálványokat farag és azt imádja. Csak a képzelet játéka, hogy az anyag magától létre hozta a gondolatok tömegét, melyet Valaki a teremtett világba belehelyezett. Ennek a képzelgésnek hinni hiszékenység!

E képzeletszulte bálvány miatt képrázatnak itélni, a nemes indulatok a szeretet, hűség, irgalom csodálatos világát és nem akarni meglátni, hogy az anyag a szeretetből állt elő, mert egy szerető Isten csodálatos lakóhellyel akarta boldogítani a tőle teremtett embert: nemcsak esztelenség, hanem hálátlanság és vétke lázadás is, nem az anyag lázadása, a szellem ellen, hanem maga fölött senkit aki nagy és hatalmas elismerni nem akaró gőgös szellem, hálátlan pártütése a valóság ellen. Aki teremtette az eget, földet előbb a Szellemet és azután az anyagot, hogy a láthatatlanokból hozza elő a láthatókat. Mert a Szellem hatalmasabb, nem az anyag. Csak tudni: veszteség! Boldog akinek van Kiben hinnie! Tehát nem tudás és hit állnak egymással szemben, hanem a Látó hit, és a vak hiszékenység.

V.V.V.V.V.V.V.V.V

R E F O R M Á C I Ó .

Kedves Testvéreim! Két pöntekre, ha az Isten úgy akarja, kilpünk a megkezdett mederből és ezt a két órát a reformációra szenteljük. Azért határoztam el magam erre, mert szükségesnek tartom a reformáció helyes megértését és annak a gyakorlati életbe való átvitelét.

A reformáció szó a Bibliában nem fordul elő és mégis nem mondhatjuk azt, hogy a reformáció nem bibliai fogalom. A reformáció szót a Bibliában egy másik szó képviseli, ez a szó: megtérés! Megtérés-reformáció ugyanaz a fogalom, csak a megtérés szót egyes emberre szoktuk alkalmazni, a reformáció szót az egyházra. Hogy helyes-e a reformációnak szónak használata, arra a későbbiek során visszatérünk.

Ha tehát én a reformáció fogalmát egynek veszem a megtérés fogalmával, akkor én a megtérés alatt olyan-félét értek, mint a reformáció. Szeretném most nem a reformációt alkalmazni a megtérés megszokott és elterjedt fogalmához, hanem a megtérést közelíteni a reformáció fogalmához.

Hogy mi a reformáció, arra megtanítottak minket szépen az iskolákban. Reformálni annyit jelent, mint visszamenni Isten ígéjéhez. Megtérni nem annyit jelent, hogy az ember a maga üdvösségéről gondoskodik és ezzel minden el van intézve, hanem annyit jelent, hogy az ember elhagyja saját gondolatait és visszatér Isten gondolataihoz. Mint Ésaíasnál találjuk: Mint amilyen messze van a föld az égtől, oly messze van a ti gondolatotok az én gondolataimtól, a ti utaitok az én utaimtól." Megtérni tehát annyit jelent, mint elvetni saját gondolatainkat, s helyette Isten gondolatait követni. És ha ez a megtérés, - ez a reformáció is. Foglalkozunk most a reformációval úgy, mint az Istenhez való visszatéréssel.

Vajon alkalmazható-e a megtérésnek szinte mindenki előtt ismert típusa a tékozló fiu megtérése - az egyházba. Csakugyan, mint a tékozló fiu, elhagyta az egyház az Atya házat, az Istenhez való közösséget, ettől messze eltávolozott? Hát ezt az eltávolozást fejezi ki a Jelenések Könyve 2.fe-ben, amikor azt mondja, hogy az efézusi gyülekezet elhagyta az első szeretetet. Ez az első szeretet nem más, mint Isten szeretete. Mert a szeretet nem abban van, hogy mi szeretjük az Istent, hanem, hogy az Isten szeretett minket először. Az első szeretet; Isten szeretet-közösségében való bentlétel. Mikor ebből a szeretetközösségből kilépünk a hideg, sötét világba, akkor elhagyjuk az Istent és lelkünk elsötétül. És ebből az elhidegülésből kell visszamenni újra az Atya szeretetébe, az első szeretetbe. - Ugyanez áll az egész emberiségre. Az ember nem az állatból indult el, hanem az Atya mellől, az Isten szeretetközösségéből, onnan távolodott el a sötét éjszakába. És ebből kell visszamenni újra a rygogó, fényes, meleg Paradicsomba - Isten szeretetébe. Mikor Jézus ezt mondja a megfeszített letor egyikének: "Még ma velem leszel a Paradicsomban", akkor ezzel azt mondja, még ma velem leszel az én szeretetemben. Mert Isten szeretetében lenni - ez a Paradicsom. - Tehát reformálni az egyházat annyit jelent, mint visszamenni Isten szeretetébe. A tékozló fiu ott hagyta az atyai házat, mert nem látta, nem érezte benne az Atya szeretetét. Az Atyát zsarnoknak látta, épen úgy, mint az idősebbik fiu. És ebben a két fiu nem tért el egymástól. Hiszen az idősebbik fiu is azt mondta "nem edtál soha egy gödölyét, hogy barátaimmal elköltsem azt." Nem áll az az állítás, hogy az idősebbik fiu az Atyától nem tért el. Nem hagyta el az atyai házat, de a szive nem volt az Atya mellett. A tékozló fiu tehát egyszer meglátta azt hogy neki az atyja házába vissza kell mennie. Ezt csak ennek alapján látta be, hogy megismerte az Atya szeretetét. És hogy csakugyan ez volt visszatérésének oka, látjuk ebből a nyilatkozatból, hogy "az én atyám házában mily sok béres bővölködik". Még a béresnek is jobb

a dolguk az atyai házban, mint neki. A tékozló fiu egyszer csak felismerte, meglátta az atya szeretetét. Mi lehetett az oka annak, hogy korábban nem látta meg azt a szeretetet? Miért ismerte félre az Atyát? Miért tekintette az atyai házat ridegnek, ahonnan menekülnie kellett? Valami eltakarta az Atyát előle. Saját maga akart érvényesülni. Hiszen az volt a célja, messze menni el az Atyától, ahol az Atya nem látja, hogy mit tesz, ahol végre azt teheti, amit ő akar. Az ő akarata, az ő saját lényé, volt az a hatalom, mely eltakarta a mennyei Atya szeretetét előle. És csak mikor saját magában csalódott, mikor utjai kudarcban végződtek, mikor már nem volt önmagában mit keresnie, akkor ragyogott fel előtte az Atya szeretete. Először tehát, önmagának kellett összetörnie. Csak összetört szívvel ismerhette fel az Atyát, és lám ebben áll a megtérés. Mikor önmagunk, mint bálvány alásülyedünk, mikor magunkhoz többé nem ragaszkodunk, akkor térünk vissza az Atyához. Ez az egyéni megtérés, alkalmazható-e az egyház megtérésére, vagyis a reformációra? Ha megvizsgáljuk az egyház történetét, rájövünk, hogy igen. Alkalmazható azért, mert az egyháznak, az istentől való eltávolodásának az oka az ember volt. Az ember magát tette Isten helyébe. ~~xxxx~~ Ezért vált szükségessé a reformáció, vagyis az istenhez való visszatérés.

Általában négy területen szoktuk a reformáció szükségességét szemlélni. Ez a négy terület: az istentisztelet, az erkölcsi élet, a tanítás és az egyház szervezet. Ennek a négy egyházi sajátosságnak a területéből áll az egyház története. Nézzük, mit történt, ezen a négy területen az apostolok korszaka után.

Az istentiszteleteken:

Az apostolok idejében Isten Szelleme állt a középpontban. Ő mutatta meg a maga világosságát, Ő sugallta a prófétákat akik szóltak, Őt várták, akik az igét hirdették, hogy világítsa meg az Ige a hallgatók értelmét. A középpontban az Isten szent Szelleme állott. - És tána a középpontba az ember lépett. Az emberi bölcsesség az emberi értelem. A szép prédikációk, énekelések, az emberi szép rend mellett az Isten szent Szelleme lassanként kiszorult. Akkor lehetett az Isten tisztelet szép, szólhatott az imádság pergőtüze, lehetett az igehirdetés elmés okos, de hideg lett. Mi volt mindennek az oka? Nem érezték szükségét annak, hogy Isten Szelleme jöjjön. Ha ott álltak volna üresen, éhesen, szomjasan, megalázkodva; ha felkiáltottak volna "Ha te nem jössz, ha a Te Szellemed nem világít, beleveszünk a sötétségbe", - akkor az Isten szent Szelleme visszatérst volna hozzánk. De ehelyett más történt. Megszabták, hogy mikor kell felállni, leülni, megszabták az istentisztelet anyagát, a szavakat a szertartást. Ki volt szépen minden cirkalmazva, úgy, hogy Isten Szelleme számára nem maradt semmi kezdeményezés. Az ember mindent elintézett előre. Vagyis Isten helyébe lépett az ember. Most is ilyen folyik az egyházakban. Mikor az ember cifrázni akarja az istentiszteletet akkor lemond az Isten Szellemeéről. De mikor Isten Szelleme megjelenik felfordítja az emberi rendet, amint történt Walesben. Ugy ahogyan Isten Szelleme megtöltötte az embereket, úgy szóltak Isten igéjéből úgy imádkoztak, úgy énekeltek. Ez ébredés volt! Az ébredés pedig lázadás az ellen, amit az ember csinál.

A második terület, ahol az egyházi élet kifejlődik az erkölcsi élet. A keresztyénség tisztább, jobb, magasabb erkölcsiséget hozott, mint amit a pogányok ismertek, mint ami ismeretes volt a zsidó gyülekezetekben is. Ismeretes, hogy Jézus hányszor ostromozta ezt az erkölcsiséget; színészkedésnek nevezte az alamizsna osztogatását, az emberi méltóságok fitogtatását, undorítóknak, elitéli külső vallásosságukat. Minden elitélendő, amit az ember cselekszik Isten helyett. Az emberi szív a Szentírás szerint, javithatatlan és gonosz, csak Isten tudja újjászülni, megváltoztatni. Az ember nem képes magát megjavítani, de tud valamit tenni, az új élet helyett. Ez a valami a külső forma, a látszat. Az ember úgy viselkedik, mint-

ha Istennel járna. Jótékonykodik, hogy az emberek lássák, imádkozik, hogy az emberek jó véleménnyel legyenek róla. Vallásoskodik, hogy dicsőséget szerezzen magának, de szíve nem keresi az Istent. Tehát, amit Isten tenne, helyébe oda teszi az ember magát. Tehát megint ott van az ember Isten helyén. Így fejlődött ki az askézis is, a test sanyargatása, fegyelmzése. Afelé fordult a figyelem, amit az ember tesz. A szívét ugyan megjavítani nem tudja de testét gyötörni igen. Megtagadja magától, amit Isten áldásában ad, nem eszik, nem alszik, böjtölve mutatja, hogy milyen szent. De szíve nem javul meg ettől. A szeretet nem költözik belé szálta, ha ki-nozzuk magunkat. Mindez Isten munkáját akarja helyettesíteni. Lassan elfelejtjük, hogy mit tett Isten értünk, és csak azt látjuk, mit teszünk mi. Így fejlődött ki az askéta, majd a remete élet, majd a kolostori, szerzetesi szervezetek. Mindez nem más, mind az emberi cselekvésnek Isten elé állítása. Az ember kínálja magát Istennek és az embereknek: nézz mit tudok én tenni!

Az erkölcsi élet terén az egyház eltávolodott Istentől, mert az emberit tette oda a Krisztusi helyébe. Ha azt mondanánk őszintén: itt vagyok Uram, nem tudok magamon uralkodni a kísértésben, ezek engem elragadnak, gyenge vagyok, hogy szembe szálljak a sötét-séggel, ha Te nem segítesz el kell merüljek a bűnbe. Ha így tudnánk vagy tudtak volna kiáltani, akkor Isten szent Szelleme újra vissza-tért volna az egyházba. De nem ezt mondták, maguk akartak segíteni és Isten távol maradt.

Van az egyházi életnek egy harmadik fontos területe: a tanítás. A tanítás éppúgy az Isten szent Szellemének ajándéka, mint az erkölcsi élet, vagy az istentisztelet áldása. Én azonban csak akkor világosodok meg, ha Isten Szelleme a szívemben világosságot gyújt. Megtaníthatjuk a Kátét, amiképp azt a konfirmációkon szokták, végig járhatom a teológiát és lehet, hogy a szívem teljes sötétségben marad. Hány teológiai tanár tanított már, és hitoktató az iskolában akik tagadták a keresztyénséget. Engem is tanított a teológián egy tanár, aki tagadta Krisztus feltámadását. És még nem is a legrosszabb tanár volt. De Isten tanítását megtanulni nem lehet. Azt csak meg-látni, - lehet, ha az Isten megnyitja az ember szemét. Az ember sötétben van, de egyszerre csak, mint a villám, úgy ragyog fel a vilá-gosság. Az Isten Szelleme csap le és megmutatja Isten igazságát. De az egyház eltér ettől a tanítástól és helyébe az emberi tanítás lé-pett. Megszervezték az u.n. katekumarációt, mely abban állott, hogy mindenki, aki a keresztyénséghez közeledett, beíratják egy iskolába és ha azt kitanulta, akkor elfogadták keresztyénnek. Tehát, az em-beri tanítás, az Isten Szellemének megvilágosítását lassanként pótol-ni kezdte.

Mikor az emberi tanítás lép az Isten Szellemének megvilágosítása helyébe, egy idő múlva ez a tanítás, eltávolodik a Szentírástól. Ez így történt. Lassan a tanítás hamis lett és mindennek az oka az volt, hogy az ember akart tanítani és nem Isten Szellemétől tanult. A próféta megjövendölte: " Istentől tanítottak isztek" - és ehelyett emberektől tanítottak töltötték meg az egyházat. Ezért az egyház elsötétült. Ha az emberek mondták volna: Istenem, Te mutasd meg nek-künk az utat, akkor Isten megmutatta volna és a megtéréssel együtt járt volna az újonnanszületés. A szem meglátta volna Isten rejtett utját. De az ember megelégedett az emberi tanítással és az egyház megtelt tévelygéssel és mivel az Isten távol maradt az egyháztól a negyedik területén is ugyanez a tünet állott be.

Amikor az Isten Szelleme már nem vezette az istentiszteleteket, nem irányította a tagok életét, nem világosította meg a tanított, hogy legyen egy hatalom, amely összetartja az egyházat megerősítették a pápák hatalmát. Biblia nem ismer külön papi rendet. Nem ismert kü-lönbséget a klerikálisok és laikusok között. A római levél egyik központi igazsága az egyetemes papság. De amikor Isten már a gyüle-kezetekben nem vezetett nem tanított

akkor az egyházból kivesszett az a hatalom, amely összetartotta volna az egyház tagokat. És akkor egyszerre szükség lett papokra. Mivel azonban a papokat is fegyelmezni kellett, ezért, ezek között is, különböző rendek támadtak. Lassan különböző egymás fölött álló kisebb, magasabb, rendek keletkeztek. Kezdetben a püspök és a presbiter egy volt. Később a püspök első presbiter lett. Így fejlődött ki a papi rend. A püspökök fölé érsekek állottak, majd bíborosok, majd bíbornokok, pátriárkák, majd mindenki fölé a pápa. Ha az egyház azt mondta volna, Isten a te égi hatalmad vezessen bennünket, akkor ez az égi hatalom tovább végezte volna munkáját, de az emberek nem érezték Isten jelenlétének hiányát, s elvégezték mindent, amit Isten Szellemének kellett volna elvégezni.

Igy romlott meg az egyház szervezetben is. Az egyház megromlásának tehát az oka az volt, hogy az ember lépett Isten helyébe. Átvette a munkát, amit csak Isten tud végezni. Ahol Isten Szelleme vulágt ott Isten segít és győzedelmeskedik. De ahol távol van ott babonára és varázslásra van szükség. Az urvacserából és a keresztéségből így lett varázsszertartás. Mindkettőt lassan úgy tekintették már, mint bűnletörölő szert. Ezért adták sokszor pl. az urvacsoárt haladókló betegnek, mintha a külső szer lemosná a bűn szennyét. De szükség volt rá, mert Isten jelenléte hiányzott. Ha nincs jelen Isten babonára van szükség. Az urvacsera az apostolok idejében nem volt más, mint szent emlékezés Krisztusról, Krisztus jelenlétének bizonyítása. Később varázsszer lett. Az emberek azt hitték hogy a kenyérből és borból részesültek jutottak az Istennel való kapcsolatba. A kenyérral és borral együtt ették meg a bűnbocsánatot. Mikor az emberek a keresztységben és urvacserában bíztak, akkor Istenre többé nem volt szükség. Hogy emellé még más durva babonák is kerültek és a kereszttyén élet megtelt babonás szokásokkal és az Isten helyett a szentekhez imádkoztak, és Jézus helyett Máriához, ez mind arra vezethető vissza, hogy eltűnt az isteni a valóság és helyére lépett az emberi.

Ahhoz, hogy az egyház visszatérjen a maga régi mivoltához arra volt szükség, hogy az ember visszalépjen és Isten újra a helyére kerüljön.

Akkor Isten gondoskodott arról, hogy a bálványok ledőljenek, úgy hogy egy ágostoni barát egész lélekkel, kész volt életét odaáldozni. Gyötrődve kereste bűneire a bocsánatot, akkor egyszerre megtalálta a bűnbocsátó Istent - Isten Igéjében. És mikor megtalálta, tudta, hogy ezt ki kell kiáltania. Ez az egyszerű kis barát volt Luther Márton. Mikor ezt a tanítást kikiáltotta a világba, - hogy közvetlenül papok nélkül megkapható a bűnbocsánat. Akkor ez a bizonyágtétel olyan vlt mint pörölycsapás Isten kezében. Aki reformált nem Luther Márton volt, hanem Isten. Luther csak eszköz volt Isten kezében. Mikor tanításai elterjedtek az egyszerű emberek titokban összegyűltek, egy egyszerű kocsmester házában és ott az igazságra szomjas emberek olvasták Luther tanításait. Közéjük tévedt egy képzett jogászember, aki testvérként leült a tanulatlan emberek közé és olvasták Luther tanításait és mikor vérré vált benne a szó, el kellett menekülnie, hogy mentse életét és a kocsmester máglyán végezte életét. A tudós ember Kálvin János volt.

Ez a reformáció! Reformálni annyit jelent, mint visszatérni az örökkévaló Istenhez. Isten elé állni és azt mondani: Nélküled egy lépést nem tehetek, Uram nem bocsátlak el, míg meg nem áldassz. Mikor az őszinte egyszerű lélek ott áll Isten előtt, mint egy koldus aki nem tud mást csak felkiáltani: Istenem segíts! Akkor Isten jön és segít. Reformálni az egyházat annyit jelent, hogy visszahozni az eltűntetett Istent. De a reformációval felékesíteni magunkat és azt tanítani, hogy különbek vagyunk, mint a többi egyház, ezzel csak hazudni lehet a reformációt. Ez olyan, mint mikor a kutya, visszatér a maga okádásához.

Miér kellett Péternek ennyit szenvedni, egyedül maradni? Egy Müllernek egy Frankének és annyi más igazi keresztyén embernek, egyedül járni, félreismerten megtagadva? Mert a reformáció örök, állandóan ismétlődnie kell. Vissza kell térni az Istenhez, vissza kell hozni az Istent az egyházba.

Egy kérdésre keresem a feleletet ma este. Vajon elég-e az egyéni megtérés? A gyülekezetnek, az egyháznak nem kell megtérni? Vajon elég-e ha az ember saját maga megtér? "Reformációra van szükség?" - Igen elterjedt az a felfogás, hogy az ember gondoskodik saját üdvösségéről, azután alkalmazkodik a többséghez. Ha Luther Márton is ezt vallotta volna, akkor nem lett volna reformáció? De Igen! Akkor Luther és Kálvin helyett Isten mást hívott volna el. De hála érte hogy őket használhatta fel. Istent megtalálták és közölték a többiekkel. Istent megtalálni, és közölni a többiekkel - ez a reformáció! Nem elég az, hogy én tudjam, hanem bizonyosságot kell tenni róla a többieknek - ez a reformáció. Nemcsak arra vagyunk hivatva hogy megtaláljuk Istent, hanem hogy bizonyosságot tegyünk és hogy ez milyen fontos, mutatja az a tény, ha valamit kaptál Istentől és azt elrejtéd; zsebkendődbe varrod, gonosz, hitvány szolga vagy, akit az istentelenekkel fognak majd egybevetni. Jézus azt mondja: Ha valaki megtagad engem az emberek előtt én is megtagadom az én mennyei Atyám előtt, ha valaki vallást tesz rólam az emberek előtt én is vallást teszek arról az én mennyei Atyám előtt. Tehát az a felfogás hogy az ember csak magáról gondoskodik, és a többi emberrel ne törődjék, nem más mint hitvány önzés, ami miatt kivettetik a külső sötétségre. Ezért van szükség reformációra ma is.

Nézzétek! Ott ahol az ember az Isten helyén áll, ott van az a pusztító utálatosság, amelyről Dániel beszélt. Ahol az Isten helyét az ember foglalja el, ott van a Dániel szörnyű látomása, az imádtott ember, az antikrisztus szelleme. Mindenütt, ahol az ember foglalja el az Isten helyét, ott van az antikrisztus. Az antikrisztussal együtt élni, ugy-e nem vágyódtok?

A Krisztusról szóló bizonyágtétel mindig szenvedést jelent. Krisztus azt mondja, hogy "ha valaki Övére meg nem gyűlöli atyját, anyját, fitestvérét, nőtestvérét, feleségét vagy magát és mindenét, amivel a földön bír, nem méltó hozzá. Az egyháznak egy nagy bizonyágtételbe kellene átlépnie. Mindazok akik az emberihez alkalmazkodtak, menni fognak az emberi után, de ha valaki összetörik és Istenhez kiált "Isten nem hagyja egyedül a sötét éjszakában." "Hívj segítségül engemet és én megsegítlek téged."

Mikor összetörik ami emberi, ami külső, akkor egy csodálatos reformáció kezd el "Istent Isten újra akár Luther és Kálvint támasztani. Az evangélium újra hangzani fog, nem formák lesznek, hanem az élő Isten-i Szellem. Lesz reformáció az összetört sziveknek.

Nézzétek! Ebben a szóban: reformáció benne van a forma. Ez a megtévesztő. Mert nem a formában kell visszatérni Istenhez, hanem magához az Istenhez kell visszatérni. Mondjátok meg nekem, ha valaki az Istenhez visszatér, járhat-e a régi formák között? Lehet-e új bort ó tömlőkbe önteni? Lehet-e az új foltot a régi ruhára felvarrni? Nem de szükséges az új tömlő, mert az új bor a régi tömlőt szétszaggatja és szükséges az új ruha, mert az új folt a régi ruhát szétszaggatja. Nem fontos az új ruha annak, aki újban akár járni? A régi tévedések között, lehet új életet élni? Vagy pedig reformálni kell az egyházat? A formának követni kell a tartalmat, de nem a forma az első, hanem a tartalom. Ujra rátalálni az Örökkévaló Istenre. Ez a reformáció! Isten adjon nektek meglátást az Ő kegyelméből.

.....

A nevelő Mester / pedagógos/

A görögben a pedagógos szó gyermekvezetőt jelent és azokat a rabszolgákat nevezték így, akik a gyermekeket a szülői házból az iskolába, vagy a gimnáziumba, torna térre, hol meztelenül - gúmnos - tornáztak. Es ahonnan megint hazavezette a gyermekeket. Később a szó gyermeknevelő, majd általánosságban nevelőt jelentett. Ez utóbbi értelemben használja a Biblia a szót az Újtestamentumban három alkalommal: I.Kor 4,15 Gal 3,24-25. A pedagógos szó használata azért találó, mert viszont bizonyos fajtájú embereket és keresztyéneket kiskorúaknak, / népioi/ nevez az Szentírás / Mté 11,25 Luk 10,21 Róm 2,20 I.Kor 3,11 13,11 Gal 4,1 3 Bf 4,14 Héb 5,13/.

A törvény nem ismerését a világban nem szokták elfogadni mentségül legfeljebb enyhítő körülményként számítják be. Isten igazság szolgáltatásában a tudatlanul elkövetett bűnt nem rójják fel / Csel 17, 23 - 30 I.Tim 1,13 Róm 3,25-26 /, bár a bűn következményeit egyideig a tudatlannak is viselnie kell / Róm 5,14 Gal 3,24 szerint, mielőtt Krisztusban való hitünk felszabadított volna a törvény alatt volnánk mely számunkra olyan volt, mint a gyermekekre a pedagógos: iskolába vezetett bennünket, Krisztus iskolájába. Hogy Krisztus csakugyan iskolát nyitott követői számára, azt Mté 28.19-20 ban Ő maga mondja, " a megkeresztelkedendő emberből tanítvány lesz, ki a keresztség vagyis a megtérés után, / a kettő az apostoli időben egy volt, a korszak befejezéséig tanul. / 20 v/.

A tanulás eszerint tovább tart a testi halálnál; odaát míg Krisztus vissza nem jön övéi tovább tanulnak és készülnek nagy feladatokra, melyet Krisztus eljövételétől kezdve fognak teljesíteni. Jel 2,26-27 20,4/. Krisztus iskolájába a törvény vezet el minket. Hogyan? Miképpen ?

A törvény tehát nem tanító mester, hanem nevelő mester. Amit a törvény tanítana, az még az Istentől távol élő pogányok lelkiismeretébe is be van írva. Róm 2,15- és 26. legfeljebb arra van szükség, hogy amit a szív álnokság eltakar szemünk előtt, azt a törvény fére-magyarázhatatlanul elénk állítsa; bár az emberi szív, oly csalárd, hogy még a törvény szavát is eltudja magyarázni a maga javára. Nem is tudna semmit elérni a törvény, ha Isten szent Szelleme annak betűjét meg nem elvencitné és sötét fenyegető jóslatként elénk nem állítaná, mint a Bíró szavát, Aki egykor rajtunk itélni fog. Istenhez azonban még így sem vezet el a törvény, csak kétségbeejt, mert arra jövünk rá, hogy a törvényt megtartani nem tudjuk s így szolgátságba dönt. Gal 4,21 31 /. A hazug ember megnyugtattja magát; de az igazság kereső rájön arra, hogy a törvényálláspontján elveszett, nincs számára mentség Isten ítélete alá esik. Az ember a törvény útján arra jut el, hogy Megváltóra, Szabadítóra van szüksége. A törvény tehát Krisztushoz vezet, mint igazi gyermekvezető pedagógos elvezet a Krisztus iskolájába, hol a kegyelem tanít meg arra, ami életet, reménységet ad. A törvény tehát, megver, büntet bennünket, hogy szívünket összetörje és azt a vágyat felébressze, hogy Krisztus iskolájában, a kegyelem iskolájában az élet egyetlen igazi útját megismerjük. Krisztus azt mondta magáról, hogy " Ő az Ut az Igazság/ valóság/ és az Élet". A törvény tehát, sem az életrevivő utat, sem a valóságot, sem az életet nem mutatja meg, : ezeket csak Krisztusnál tanulhatjuk meg; a törvény által keressük az üdvösséget. A törvény görög neve: nomos, másst jelent, mint a héber torá, amelyet nomossal fordít a Septuaginta. Tora tanítást; de a Torában, nemcsak a parancsolatok vannak, melyeket megtartani nem tudunk, hanem képekben benne van az evangélium, Krisztus is, úgy hogy a törvény már a Krisztus előtti időben is Krisztushoz vezetett.

Ki az igazi keresztyény ?

Olv. Róm 2,28-29. " Nem az a zsidó, aki külsőképpen az ..."
A külsőség, mint a körülmetélés önmagában még nem ad a zsidónak, semmiféle előjogot a pogányokkal szemben, igxn épp így a keresztelés sem teszi keresztyénné az embert.

Nem a külső forma, sem a ceremoniális dolgok megfigyelése és gyakorlása, hanem a bensőség fontos, a Szellem megújodása, megtisztulása a tévtanoktól, távelygésektől és hamis előítéletektől, ha a szív megtisztul terhes bűnöktől, ha valami ezt szorgalmazza. Ez ad az embernek igazi értéket, ami érték nemcsak az emberek előtt hanem az Isten előtt is.

Igy nem az a keresztyén, aki külsőképpen az, aki meg van keresztelve, vagy az Irás szerint felveszi a keresztiséget, aki templomba jár, és megtartja az egyház által előírt ünnepeket stb. Hát a kor, ki az igazi keresztyén ember? Nem az aki külsőképpen az, hanem aki belsőképp ..."

A keresztyén ember, egy egészen különleges típusa az emberiségnek, az Ur Jézus egy egészen új embert formál a régiből, még pedig a szent Szellem ujjászül az Ige által azután a szent Szellem az Igével táplálja, neveli, mégpedig üdvösségre és örök életre.

Hogyan magyarázza meg nekünk az Irás ennek szükségességét? Ján 3,7 Jézus mondta: Ne csodáld ha mondom néked, szükség néktek ujonnan születetnek: ami hústól született, hús az, és ami Szellemtől született szellem az. - Jézus különbséget tesz a hús / test / és a szellem / lélek / között, amit Róm 8,5-13 ban így magyaráz meg: " a hús szerint valók a hús dolgaira gondolnak, és a hús gondolata halál. Mert a hús gondolata ellenségeskedés Isten ellen, minthogy Isten törvényének nem engedelmeskedik. Így akik testben vannak nem lehetnek kedvesek Isten előtt. Így tehát, ha hús szerint éltek, meghaltak."

Jézus mondta: " Ne csodálkozzatok, ha mondom: " Szükség néktek ujonnan születetnek, a szellem szerint valók / az ujjászülettek / a szellem dolgaira gondolnak / igyekeznek / a szellem gondolata pedig élet és békesség / 9. v/. De ti nem hús szerint éltek, hanem Szellem szerint, ha valóban Isten Szelleme lakozik bennetek, akiben pedig nincs a Krisztus Szelleme az nem az övé 14 v/. Mert akiket Isten Szelleme vezérel / hajt / azok Istennek fiai I.Kor 2,14 a hústesti / természeti ember / pedig nem is foghatja fel, az Isten Szellemének dolgait, amelyekre a szent Szellem tanít: Szükség néktek ujonnan születni. Az ujjászületett ember, kit a szent Szelleme Istennek az Ige által ujjá szült, új életet kezd és él. Ige szerinti életet él és ennek az a következménye, hogy megtisztul a szelleme, megújul az értelme, ezáltal megváltoznak a szívük indulatai, gondolatai és cselekedetei is folyamatosan átváltoznak. Jézus kezdi el bennünk ezt a jó-munkát és Ő el is végzi azt ama napig. A folyamat nagyon egyszerű. Az ujjászületett lélek csecsemőhöz hasonlít; a szent Szellem először tejes étellel táplálja az ujjszülöttet, - tudom magamról -, Jézus-hoz vezet és megismerteti vele Jézust. És Jézus mit tesz? Örök és újra megismétlődő parancs ez: " Engedjétek hozzám a gyermekeket és áldott kezét reájuk téve megáldja őket". Az Ige pedig azt mondja: az áldás gazdagít, de mennyivel nagyobb és drágább a szellemi áldás. I.Pét 1,3-5/. A szent Szellem Jézushoz vezet és megismerteti velünk Jézus szeretetét. Milyen nagy dolog az, hogy Jézus az ég és föld Hő Ura, engem szeret, még pedig halálosan szeret. Életét nem kimélve a legnagyobb áldozatra kész volt, meghalt, hogy én élhessek. Megtisztít, hogy magához felmelhessen, Csodálatos fenséges nagy dolgait az Ő világosságában szemlélhetem, megáld és elpecsétel magának a Vigasztaló szent Szellemmel, aki zárolga a mi örökségünknek Isten

tulajdon népének meg-

tulajdon népének megváltására, az Ő dicsőségének magasztalására. A szent Szellem megismerteti velünk az Ő szeretetét, az Ő szentséges voltát, az Ő krisztusi igazságait, amyelek által megigazit, megszentel és megelevenít az örök el nem muló életre.

A csecsemő nem marad örökké kicsi: így a szellemi ember is növekedik lélekben, szellemben megújodik, értelemben megvilágosodik. Ez az, amikor a szent Szellem az Ige által táplál és nevel. Mikor az újjászült lélek először teljes ételekkel táplálkozik, akkor keresi Jézust és szeretettel csügg Rajta, mint kisgyermek az anyján. Örömmel eljár oda, ahol Jézusról hall. Buzgón olvassa az evangéliumot és magába szívja, Jézus szavait, ígéreteit és igazságait. Gyermeki szeretettel csügg Rajta és ebben a szeretetben megszületik benne az a 1. első áldozati készség Jézus iránt és ezt a szeretetet első szeretetnek nevezzük hívő nyelven. Szerelemhez hasonló, csak tisztább indulatok táplálják az érzéseket, nem érzéki, hanem szellemi kapcsolatok révén.

A szellemi élet folyamata Róm 8,1 /." Mert akik Jézus Krisztusban vannak nem hus szerint járnak, hanem szellem által. Jézusban igazi keresztyén lenni, benne és Vele élni, mintegy igazi keresztyénnek. Ezekre nézve áll Róm 8,1 " Nincsen immár semmi kárhoztatásuk azoknak, kik Krisztusban vannak, kik nem test / hus / szerint járnak hanem szellem szerint. " Ez kedves Isten előtt és az Ő régebbi tévelygéseinek bűneit tudja már, hogy az Isten, a Jézus Krisztusban megbocsátotta és így a mindennapi életben már nem fektett súlyt semmi külső kegyességre, mert nem a kegyességnek látszata, hanem a kegyességben rejlő erő érvényesüljön bennem, mikor szellem szerint járva, a krisztusi igazságok alapján vezrélettetve a Krisztus Szelleme által adott és nemesített értelemben, hitben, reménységben és szeretetben jár, azt tűzve ki maga elé életének főcéljául. Tehát nem az a keresztyén, aki külsőleg az, hanem aki Krisztusban az Ige által a Szebt Szellemtől újjászülvette Krisztusban van; Uj Teremtés az. A Jézus Krisztusban való élet és a Jézus Krisztus Stellemének törvénye megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől. Minden minden JÉZUS Krisztus. Ő a világosság, és a világosságban van az Élet. Ő a kenyér a lélek tápláléka, aki vele él, soha meg nem éhezil. Ő az életnek vize, minden szomjuhozó jöhet Hozzá és Ő nyújtja az élet vizét ingyen. Ne sántikálj kétfelé. Ő az Ut, mely az Életre visz, Ő az Igazság, és csak az Ő Igazsága által igazulunk meg. Ő a Szabadító, nincsen olyan rabság, amelyből Ő ki nem tud szabadítani, de nincs boldogabb rabszolgaság, mint az övé. Amint egy énekünk mondja: " ... ha karod lesz börtönöm, akkor szabad leszek". Igen, akit Ő megszabadít, az s z a b a d ! És ezt a drága szabadságot azzal hálálja meg, hogy önként szolgálja Őt. Minél jobban megismerem Jézust, annál jobban szeretem, " Oh Isten gazdagságának, bölcsességének és tudományának mélysége mely igen kikutathatatlanok és kinyomozhatatlanok az Ő utai." Aki az Ő tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem Őt mindnyájunkért oda adta. Könyörülök azon, akin könyörülök és kegyelmezek annak akinek kegyelmezek. Annakokáért nem az aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené. Az Isten nem akarja a bűnös halálát, hanem megtérjen és éljen. Azért az Ő üdvözítő kegyelme megjelent minden ember számára. Ingyen részesei lehetünk annak a kegyelemnek csak el kell fogadni, hitben és Istenben vetett bizalommal magamévá tenni. Boldog az az ember, ki hinni tud, mint az Irás mondja: semmit sem kételkedvén. Ami azt jelenti, hogy teljes bizalommal, bizá magad a kegyelemre.

Ur Jézus! Légy segítségül nekünk, és növeld a mi hitünket Tebened, Még egyszer összefoglalva: az igazi keresztyén Jézusban hívő, Ige által a szent Szellemtől újjászülvett, Igével táplálkozó és Ige által nevelt Uj Teremtés az Ur Jézus Krisztusban.

" Ami hústól született hus az - rossz és mulandó. Ami Szellemtől született, szellem az - örök és maradandó az örök életre.-

Mit tud a Sátánról a Biblia ?

Nevei, kiléte, eredete.

A régi világban a név az egyéniség kifejezője volt: Isten Neve Isten Lényét takarta és így különösen szent volt. A Sátán neveiben már benn van a Sátán lényé. A Sátán ellenkező, ellenlábast, elenslget jelent s csakugyan / Mté 13,39/ ellenségnek / oththeos/ I.Pét 5,8 ellenlábásnak, / antidikos/ nevezi. Nyilván Istennek a jónak és a világosságnak ellensége ő és neve arra mutat, hogy a szerető Istent ő akadályozza a szeretetnek és irgalomnak a békességnek és boldogságnak megvalósításában a földön. A történelemben azonban a szerepek olykor felcserélődnek: van rossz/ szenvedés/ ami Istentől ered és van a szeretnek, békességnek valami látszata, melynek kutfeje Isten ősi ellensége, mert lényéhez tartozik, hogy Istent megvádolja és úgy tüntesse fel, mintha nem Isten, hanem ő volna a jónak és a világosságnak az eredete. Alatomosan, csuszva közeledik és észrevétlenül támad, és ezért a neve és a jelvénye a kigyó, / ősi kigyó/ nevei közé tartozik Jel 12,9/. Leggyakrabban azonban a Diabolos említi az Ujszövetség, amely azt magyare hibásan / ördöggel" fordítanak, amivel a daimont kellene fordítani. A Diaboló görög ige jelentése: áthajít, átszór, rágalmaz, vádol, messze veszít, össze veszít, mindezek a foglalatosságok csakugyan Sátán lényéhez tartoznak. Egy másik neve: ördögök fejedelme vagy pontosabban ördögi szellemek fejedelme kiváló helyzetét és uralmát érzékeli. Mté 9,34 v.8. 12,24/. E név egy másik névvel említetik együtt: Bálsebul, vagy Belzebul, Bálsebul mely szó némelyek szerint a ganaj / bálványáldozat/ urát jelenti; sokkal valószínű azonban " lakás ura" jelentés, mely az ördögöségben van lakozásra, a megszámlálásra mutat. Pál-tól említett II.Kor 6,15 Beljár vagy Beljár név nem Sátánnak, hanem az antikrisztusnak neve s így itt tekintetbe nem vesszük. A szó értelme azonban világosságot vet az antikrisztus gazdójának, a Sátánnak lényére is, amennyiben olyan valakit jelöl, akiben nincs ~~szükség~~ segítség, aki használni nem tud, mégha igéri is!

Jób könyve 1,6-12: 2,1-6/. valamint az I.Kir. 22,19-22 Sátán a mennyben bejáratosnak és ott az isteni világormányzat dolgaiban beleszólónak tüntetik fel. Sátánnak az Isten trónja előtt való megjelenését az Ujszövetség is feltételezi, annak csak a győzedelmes egyháznak a mennyben való megjelenése vet véget, miről, a Jel 12,7-12 számol be. Jób könyve Sátánt legfelsőbb angyalfejedelemlennek az Isten fiai közé helyezi I.Kir 22,19-22 pedig a mennyei sereg közé. Sátánnak ezt a magas rangját mutatja Jud,9 hol azt olvassuk, hogy még Mihály főangyal sem érezte magát elég magasnak arra, hogy Sátánt megszegyenítse, hanem azt az Urra hagyta. Ugyanigy szól Zak.3,2 ben maga az Ur ki az Józua főpapot rágalmazó Sátán megdorgálását magának tarja fenn és azt nyilván egy későbbi időpontra helyezi. Sátán, ki a " lakás ura" megszállja sokszor e világ vezér-embereit: így Tirus fedelelmét Ez 28,2 és azokat Isten káromlására vezeti. Ebben a jelentkezésében mondja róla Ezékiel 28,12-14 a következőket: " Tökéletes pecsét voltál, teljes bölcsességgel és befejezett szépséggel, ott voltál Édenben az Isten kertjében ... utána felkent őrző kapus voltál: Isten szent hegyére rendeltelek; tüzes kövek között voltál és jártál. Ezeket a szavakat a próféta nem mondhatta a tísusi királyról, mert az Isten nem rendelte Maga szent hegyére, mely földi értelemben csak a Jeruzsálemi templom hegy lehetett. Nyilván itt a földi vonatkozások csak jelképesek és mennyei valóságokról van szó, melyeknek a földi dolgok tükörképei, árnyékai. A mennyei hegyről azaz uralomról van szó a mennyei Isten-kertjéről, azaz az Isten közellétének a boldogságáról és szépségéről. Aki a tísusi királyt gögel és fennhéjázással megtöltötte és vele azonosult, valamikor ebbe az

égi kertben őrtálló chérubok: volt rendelve és felfuvalkodása után maga lett az ellenség, akitől az isteni boldogság kertjét őrizni kell. Aki vele szemben oltalmazó chérubként lépett fel, Mihály főangyal volt, aki perbe szállt az egykoru chérubbal. A Szentírás csak homályosan és képben beszél erről a régi történetről, amely a föld teremtését időben megelőzte. Mert Isten előbb teremtette a szellemi eget, mint a földet, azaz a látható fizikai világot. / Móz.1,1-1/. A szellemi égnek seregét az angyalok képezték, szellemi lények. Köztük magasrangú volt Lucifer az mely szó a világosság hordozóját jelzi. Magasrangja, vakító dicsőségé melyben Isten öltöztette, elbizakodottá tette ezt az angyalfejedelmet, megrészegeedett önmagától és azt képzelte, hogy olyanná válhatik, mint a Teremtő maga. Isten benne levő világosságát az önimádat füstje homályosította el. Ki az Isten tökéletes visszfénye volt az örökkévalóságnak kivésett bálvány, Isten képe helyett önmagát kezdte sugározni. Ez pedig az önzés és versengés volt. A chérub elhagyta őrhelyét és elvesztette Édenét. Az elvesztett Édent ő maga akarta pótolni, de csak hazugsággal, ámitással tudta ezt tenni: így lett a hazugság ősforrásává, a hazugság atyjává ellenkezővé, rágalmaszóvá, Isten vádolójává. Bülsésségéből megmaradt az éles ész, de elveszett a világosság fénye. Valamikor, mint a többi Chérub ott járt az isteni szentség tüzes kövei között Ezék,1, 13-14/ és ennek a szentségének birtokosa volt maga is: most elhagyta a szentségnek ezt a tüzkatlanát és gyanúsítások, rágalmasz sötétségével igyekezett az égő parázsló tüzet kioltani. Önző az Isten! - mondotta a kigyó az embernek, - nem akarja, hogy az ember olyan legyen, mint az Isten, pedig lehetne! / I.Móz. 3,4-5 /.

A földi istenkertjében így kezdődött el az örök hazugság: és az égi Isten kertjében már korábban megindult annak a munkája. A harc az égből áttért a földre, sok angyal hallgatott a rágalmaszóra, akik ráhallgattak, ugyan úgy elsötétedtek. A Sátán a farkával söpörte őket maga után Jel 12,4 azaz nem a fej érvelésével győzte meg őket, hanem tudatalatt keltett vágyat és indulatot, szuggesztív felébresztésével. A tiszta szellem világ mellett, melyet Isten teremtett, az önzés és gősz lázadása teremtette meg a gonosz, sötét, tisztátalan szellemvilágot.

Emberi sátánok.

A Sátán szót a Biblia egyszerre így alkalmazza, éppen úgy, mint a Diabolós / vádló, rágalmaszó / szót is. Ebből az következik, hogy nem tulajdonnevek, hanem jellem kifejező nevek, melyek a gondolkodó és akaró lények bizonyos fajtáját jelöli. Akik Sátánok, Diabolósoknak / vádolónak/ hívunk, azt a mintaképet a tanítás adta, hogy hozzá-hasonlók támadjanak az Istentől teremtett lények között. Majd hallunk arról, hogy mit is, milyen módszerekkel adott át követőinek. Egyelőre csak annyit jegyzek meg, hogy ez az átadás különböző mértékben történt: vannak tehát, tökéletesek és kevésbé tökéletesek sátánok és vádlók. Abban egyeznek meg, hogy az Isten igazságosságuk szétömlésztésében mindenik akadályt, ellenállást képezett. Lényük Istenével ellenkező volt: ezért voltak sátánok; ezért képeztek az isteni lények szétterjedésében akadályt. Hogy magukat igazolják és Istent rosszhirbe keverjék, ezért vádoltak és pedig hazugul: ezért viselik a Diabolós / vádló/, rágalmaszó nevét. Az igazság meggyilkolása nagyobb bűn, mint egy emberélet kioltása, ezért a hazug gonoszabb a gyilkosnál. Hiszen az isteni lényeket gyilkolja meg a világban és ezzel nem testeket, hanem lelkeket öl. Érdekes, hogy Pál nem a hitetlen világban keresi a sátánokat, és a Diabolósokat, hanem a hívő gyülekezetekben, hova azért hazódnak be, mert a világosság ruhájával akarják takarni igazi lényüket: a többi testvér vádolását, rágalmaszását / I.Thessz 3,11/ továbbá II.Thessz 3,3/ Tit 2,3 mind a 3 helyen diabolói áll a görögben. A zsidók istennek és a szent hagyománynak

nevében vádolták Jézust; Jézus ezzel felel nekik: ti a Vádló atyától valók vagytok és atyátok kivánságait igyekeztek tenni! Az kezdettől fogva ember-gyilkos volt és nem állott meg az igazságban, mert nincs igazság benne. Amikor hazugságot szól, a magából beszél, mert hazug ő és a hazugság atyja! Mert én az igazságot mondom nektek, nem hisztetek Nekem! / Ján 8,44-45/. Mikor Sergius Paulus római helytartó előtt Barjezus el akarja forgatni az igazságot és a helytartót továbbra is hazugságnak hatalmában tartani, Pál így fordul ellene: " Óh te mindenféle ármánynak és minden könnyelműséggel megtöltött ember, a vádlónak fia / diabolós- fi/, mindenféle igazságnak ellensége, azaz /Sátán/, nem szünsz meg elforgatni az Ur egyenes utjait? " Im ez a diabolósi lelkület: egyéni sikerét az igazságot elforgatni! Az isteni igazság azt követeli, hogy az egymásért való munkában mindenki a maga helyét foglalja el és ebben boldog lesz. Sátán törekvése és Sátánnak törekvése kilépni a helyükről és # többit tulszárnyalni, meguk alá hajtani. Ennek a Sátáni törekvésenk eszköze a Diabolos munkája: a rágalom, vád, hazugság. Az isteni igazságosság a szeretet megvalósulása. Mikor az Absolon üldözéséből visszatérő Dávid megb csájt ellenségeinek, Seruja fiai bosszúállásra biztatják, Dávid akkor sátánoknak nevezi őket II.Sám 19,22-23/. eredeti szövege. Mikor Jézus az urvacsorában készségét mutatja meg, hogy husát a világ ételévé vérét az emberek italává tegye, Judás az árulást forgatja szívében. A legnagyobb szeretettel a legnagyobb szeretetlenség szegült szembe, a szeretet elárulása: ezért nevezi őt Jézus Sátánnak Ján 6,70, ezért volt Judásnak a vétke, mert a tökéletes Szeretetet árulta el. S elárult mégis megmosta az árulónak a lábát Ján 13,11! Ez az árulás az első és mindenfelülmúló vétkek és minden vétkeknek ez a lényege. A vétkek utja a Diabolos diadalutja a világon át. Aki a vétket teszi, a vádlótól való I.Ján 3,8 / azért jelent meg Istennek a Fia, hogy a Vádló munkáját lerontsa./ u.o./ Vagyis azokat a töröket melyekkel az embereket megfogja magának és céljainak szolgálatába állítja.

Az elmondottakból kitűnik, hogy az emberiség a világban működő rosták munkája által két csoportra oszlik szét: Sátán, vagy a vádoló fiaira, és Isten gyermekeire. A harmadik csoportot azok képezik, akik még nem döntöttek a két tábor között. Az ujennan születés Isten lényét önti belénk; de van Sától születés is. Az Istentől születés az igazság magvának, az Isteni Igének befogadásával történik; a Sától születés, hazugság magvának befogadásával / II.Thesz 2,10/. A kétféle ighirdetés/propagandának is nevezik/ terjeszti a kétféle Miaságot. Sátán fia az, aki tudatosan és szándékosan fogadja be a hazugságot. Vannak azonban Sátánnak olyan leigázottjai / megszállottjai / is, akiket akaratauk nélkül tett foglyává a Sátán. Ezek a megszállottak betegek, de nem a Diabolos fiai.

Sátán bölcsessége.

A Biblia helyes magyarázásában nem kis jelentőségű a számszimbólum / számjelképtan/ ismerete. A régieknél két számrendszer alakult ki: előbb a tizenkettes, aztán a 10-es. Az előbbinél több az arányosság és ezért ~~x~~ ezt Isten lépteinek mérésére használták: a 10-es számrendszerrel az ember utját mérték a történelemben. A 12 rendszer számai, az állandók megmaradt mérték, a 10-sel az elmúlt, esetlegest. Csak így érthető, hogy a Sátánnak, kit a Jel.könyve a leg-hatalmasabb kigyófajtának, sárkánynak képével jelöli meg, hét feje 10 szarva és hét koronája van, azaz elvehetetlen okossága és azzal együtt koronája, dicsősége: de elmuló hatalma azaz csak 10 szarva. Ez esetben a hét többet fejez ki, mint a tíz. Sátánnak a méltóságot Isten rendkívüli értelmével adta, és ezt az értelmet még bukásában is megőrzi: sőt éppen ez a rendkívüli értelem teszi a megbukott győrelmét nagyobbá; ellenben Sátán trónfosztása hatalmának elvételével történik: ezért a hatalom nála időszakos, esetleges, elmuló, amit a 10 kifejez./ Jel 12,3 és Dán 7,7/. és a lábmosásbeli szobor 10

ujjával.

A Sában azért Lucifer, mert valamikor igen nagy isteni világosság birtokában volt. Vajjon mit tartott meg ebből a kezdeti nagy bölcsességből?

Erre a kérdésre világosságot ad I.Kor 1,20-21, mely kétféle bölcsességet különböztet meg: a világ bölcsességét és a keresztife bölcsességét. Isten szemében a világ bölcsessége ostobaság, és a világ a kereszt bölcsességét tartja annak. A világ bölcsességét Sában sugallja és ez sokszor megdöbbentő tudományosságban nyilvánul, minek jó példája, az Isten-telen teológia, a biblia kritika. Megkülönböztető az érzéki felkészültség az éleselmeél, amellyel Sában szolgál az Istenbe vetett bizalmat támadják és Sában utjait igazolják: csak egy hiánya van ennek a bölcsességnek: Isten szeretet, Isten megtagadásával megszűnik, a szeretet, a békesség, és a boldogság. Soha az Isten elhagyásának utját a békesség birodalmát felépíteni nem lehet, a béke istentelen bajvivői egymást falják fel, úgy ahogy mikor Belzebub ellen támad, Sában hivei ellen megsemmisítik azt amit építenek. Sábánt ünkeze semmisíti meg! A keresztfán a Szeretet jelentette ki magát: ezért a keresztfának egy cseppnyi igéje felülmulja, legőzsi a sááni bölcsesség egész diosóságát, a kicsinyke kő, mely felülről hasad le az istentelen világbirodalom hatalmas szobra. Tagadd meg magad szeretetből és amikor aláhull saját diosóságod felépítéd a szeretet országát. A világ bölcsessége ezért ostobaság, mert millió szavával elrejti a szoros kaput, melyen az életre lehet bemenni, a magát megtagadó szeretet kapuját a Keresztet. Sában tanításának ostobasága az, hogy a mindenek Alkotójának ellensége, ellenlábasa megtagadja, mert Sában és Diabolós.

Sában ezt a gyengeséget ügyes vitatkozással mögé rejti, mert ahhoz ért. Jób álbarátjainak nagy szerű érveir sorakoztatja fel a sötétségben tapogatózó Jób ellen, ki vakon kapaszkodik Istenben. Jud 9. szerint Sában Mihály arkangyallal kél vitára, kinek neve azt jelenti: Ki olyan mint Isten?! Sában érve: Olyanok lesztek, mint az Isten I.Móz 3,6 Sábánt ebben a vitában, mely a történelmet átal-fogja, az eklézsia egyszerű bizonyásgtétéle fogja legőzsi, a Kereszt örömhíréhez való hűség a halálig. / Jel 12,10-11/. A pompás érvek tömegét az együgyű hűség hallgattatja el! Egyszerű a titok megfejtése: Isten szeret és az győz, ki a szeretet utját járja! Sában vitatkozik: millió érvel bizonyítja igazát: de ezek az érvek török melyekkel az együgyűeket megfogni igyekeznek. Az együgyűek nem látják a finom csapdákat és kelepceket melyeket az éles eszű ellenség nekik állit és csak akkor válhatnak győzedelmesekké, ha lemondanak a vitatkozásáról és állhatatosan megmaradnak a hűsg utján. Ezért ajánlja Pál is hogy kerüljük a balga vitatkozásokat II.Tim 2,23/, vitatkozó készséggel ~~haszná~~, észérvekkel nem lehet kereszttyénséget terjeszteni, csak bizonyásgtétéllal, mely mögött ott áll a hit feltétlen hűsége. Sábánnak értelmével a mi értelmünk nem veheti fel a versenyt. Csak hűséggel és becsületes étellel kerülhetjük el, Sában törvéteit, nem az eszünkkel! I.Tim 3,7 6,9 továbbá II.Tim 8,26/. Értelmünket azzal győzi le a Sában, hogy megvesztegeti azt kívánságaival, világi vággyal, ígéretekkel, mivel a vétek testében élünk, mindég hajlamosak vagyunk arra, hogy sok ravasz fogásával /figyelmünket az igazságról elterelje /Ef 6,11/. Ne szünket, hanem hűségünket fordítsuk az ellenség ellen: a hűség pedig a hit, Istenben való bizalom, a hűséget hitet megbizhatóságot jelent. Sában bölcsessége tehát abban áll, hogy hogyan lehet a nálánál gyengébb értelműeket megcsalni, félrevezetni. A bün vétek az igazság elvéteése, eltévesztése és ezt a tévedés a megvesztegetett értelem követi el. Saját értelmünk mindig bukásba visz.

A pogány világnak szépsége, a spiritizmusnak sokszor sziprokázó szellemessége, az istentelen folozofia éleseszű érvei sokszor bámulatosak. Sábánnak meg van a maga zsinagógája, azaz a vallástanító

iskolája s tud vallás készíteni az istentelenségből. A Biblia tud a Sátán zsinagógájáról / egyházi összejövételkről / Jel 2,9 3,9/, sőt Sátán mélységeiről, melyeket sokszor éppen nő, Jezbael tanít, ki a szellemi mélységeket a testi érzékiséggel össze tudja kötni. Jel 2,24/ és 20 /. Sátán bölcsessége, az igazságnak álcázott hazugságot össze tudja kötni sokféle kéjérzettel, melyet a hatalom a hizelgés a világi siker és előrejutás a magas állás és a birtok, a tudás hirnév, és a társadalmi cím, a tömeg magasztalása és ujjongása a világ ragyogása és oszillogó fénye, a költészet és szónoki szépség élvezete és nem utolsó sorban a testi szerelemben a felsőbbeknek kijáró szabadság nyújt, és amikor mindezt odaigéri a választott embernek, mint a hegy tetejéről meglátott világdicsőséget Jézusnak akkor eléri a legfelsőbb bölcsességet és kitalálja, hogy az egérfogóba szalonát kell tenni. A félidő mellyel Sátán a virágoserepedt feltámassza, az a ragyogó bölcsesség, mely előtt a világ erősei, hatalmasai, bölcsei, hadvezérei, szónokai, tudós professzorai leteszik a fegyvert. " Olyanok lesztek, mint az Isten"- szól a kiéértő és Éva egyszerre kívánatosnak látja a fa gyümölcsét, mely mellett addig közönnyel haladt el. I.Móz. 3,6/. " Mindezt a dicsőséget neked adom!" És a kísértett ember elfelejti megkérdezni: De hát csakugyan tied mindez, és jogod van odaigérni?! Akár igehirdetésnek nevezzük, akár propagandának, a dolog nyitja ez: ígérni a máséból! Sátán bölcsessége: szemfényvesztés és csalás.

Sátán bölcsességének lényege tehát abban áll, hogy amit Isten teremtett, azt magának tünteti fel és szabadon ígér belőle: amikor aztán az ígéretet meg kellene adni megszökik! Öngyilkosságok sora, szürke, reménytelen öregkor, tönkrement pályák, intézmények, birodalmak, tragédiává sötétülő színjátékok, mely vigjétéknak indul: ez a világ történelem! A kikiáltó kint áll a ponyva előtt és hívogat neki az a fontos, hogy a közönség befizesse a belépő díjat, ha egyszer belépett a ponyva mögé ott már csalódhatik. A belépődíj pedig az embernek a lelke.

Sátán céljai.

Miért küzd Sátán? Mi célt tűzhetett ki maga elé, olyan világban, amelynek teremtője, birtokosa a Mindenható és Mindentudó Isten kinek szava előtt Sátán is megremeg és erőtellenül összeroskad.!? Vajon nem kellene-e leraknia a fegyvert, még mialatt a küzdelemhez fogott volna? Szinte megoldhatatlan rejtély előtt állunk, melyet az ész megfejteni nem tud. Annál érthetlenebb ez a rejtély, mert Sátánt rendkívüli értelmesnek mondottuk, a kilátás reménytelenségét nálunknál jobban látja, vagy legalább is látnia kellene. A kérdésre csak egy feleletet adhatunk: a legélesebb értelem sem zárja ki a vakságot: a legélesebb ész is eltévedhet a sötétben.

Sátán a hazugság útján indult el: a hazugságnak pedig egy sajátossága van, nemcsak az téveszti meg, akinek hazugságnak, hanem azt is aki haudik. Értelem és Szellem I.Móz 14,13-20 olykor szemben állnak egymással. Az értelem a vitatkozó készséget adja, a szellem a fényt hozza. Ha a léleknek csak értelme van, de szellemi fénye, világossága, az értelmét nem tudja használni. Mikor Sátán Istentől elfordult sötétségbe jutott. A Teremtőtől meg nem világosított emberi szellem lidérfényeket mutat, melyek ingoványba csalják a lelket. A szellemnek nemcsak fénye van, hanem ereje is. A homályban tapogatózó szellem az erővel pótolja a hiányzó fényt: nagyon lesz a szuggeráló készsége, társadalmakban, lelkekben, ahol fogy az égi fény, ne a rábeszélés, s a mondatokra tett erős hangsúly pótolja s felejtetni igyekezik, hogy a lélek bizonytalan a maga dolgában. A szuggeráció a lélekre visszafelé is hat, arra a lélekre, amely szuggerál. Mint aki sötétben kiabál, hogy ne féljen: úgy az eltévedt lélek aláhuzza azt az állítását, amely őt is az igazságtól elválasztotta ez a mindennapos emberi tönemény jelentkezik Sátán életében is.

Sátán nem félisten, nem mindenható, sem mindenütt jelenvaló és nem mindentudó; ebből az következik hogy tévedései és tervei keresztülhízhatók. Van hatalmasabb tekintély, ki előtt Sátán meghajolni kénytelen s ki tevékenységének tetszése szerint véget vet. Ha Sátán ezt tudja, miért nem alkalmazkodik Hozzá? Ennek több oka van: 1./ Isten igazságos, teremtményeinek jogokat ad s azokat tiszteletben tartja; Sátán visszal, azzal a szabadsággal, melyet Isten teremtésében élvez; 2./ Sátán arcátlan: próbálgatja, meddig lehet Isten türelmével visszaélni; 3./ Sátán, vak, magát is ámitja s mivel azon az uton, amelyen elindult, gőgje visszafordulásra lehetőséget nem lát, vakmerővé lesz és mint a megszorított gonosztevők, megpróbálja a lehetetlent, mert mást nem tehet. Ezek a jellemvonások emberi követőiben, a hazugság fiaiban megismétlődnek s ezekből a tulajdonságokból vissza következtetünk az adományozóra és felbecsülőre. Sátán az embernek azt ígérte, hogy olyanok lesznek, mint Isten; de elsősorban magára gondolt; ő elhitte, hogy olyan lehet, mint Isten. Azt a tekintélyt, azt a hódolatot, amelyet Isten kap, azt követeli magának s amit Jézusnak mondott: Borulj le előttem! kívánja mindenkitől. Ezt a hódolatot kiereszokolni: ez Sátán végső, legfőbb célja. Ennek a főcélnek elérésére természetesen közbeeső célokat is tűz ki maga elé s a célért indított hadjáratnak minden részletét éles észszel és pontosan eltervezi. Az apró célok csak úgy érezhetők, ha a távoli egy célt értjük. Az már a sátáni ámitásra és elvakultságára tartozik, hogy nem veszi tekintetbe, hogy Isten átlátja őt és céljait és játszva védi ki őket; hogy Sátán céljait és munkáit is arra használja az örökkévaló, hogy a saját céljaihoz közelebb jusson.

Sátán vakságának egyik vonása az, hogy a szeretet világának törvényeit csak kívülről ismeri, de belülről nem; csak szokásainak megfigyelése alapján tud következtetni, de Isten világának indulatai, vágyai, benne nem ébrednek. Ezért Isten terveinek legtítkosabb és legcsodálatosabb utjai számára érthetetlenek. Lássunk erre egy pl. át: Isten a földre küldi Fiát emberi alakban, hogy Az, az embereket visszaszólítsa Istenhez. Sátán megérti Jézusban a tanítót, a népvezért de a Megváltót az áldozati Bárányt nem érti meg, mert a szeretet nem mozgatja Sátán gondolatait és önfeláldozásra legfeljebb kívülről következtet. Hogy Jézus küldetését megakadályozza, már kiskorában igyekszik elpusztítani őt, férfikorában azzal csábítja, ami az önző embert vonja; a taven igyekszik elveszteni az Urat; hátha egyszer az angyalok őrző szeme kiejtő őt, a papokat a farozeusokat sőt az egész népet ellene ingerli, többször egy hajszálon mulik megkövezése. Végre sikerül halálra vinnie a szeretet hirdetőjét. Sátán diadalmaskodik, Jézus meghal a Keresztfán. Amikor aszéttiporja az " asszonyak " Magvát nem gondolja, hogy éppen ezzel őt saját magán halálos sebet, mert az áldozat halála szerzi vissza Istennek a jogot az elveszített emberhez, és az embernek, hogy Atyjához visszatérjen. Sátán maga segít, hogy az áldozat a vétkesekért meghalhasson, mert a Golgota titkát csak akkor értette meg, mikor az Ur a kiontott vért, mint váltságárat felmutatta. Azon a nyelven, amelyen az áldozatok Jézusig beszéltek, Sátán nem értett. Azt nem várta, hogy az Örökkévaló saját fiát fogja feláldozni. A tanítványok közül senki sem várta ezt! Az égi angyalok is utólag értették meg. Honnan érthette volna ezt az isteni tervet az önzés és rosszakarattal forrása, Sátán? - Pétert, az igazság hitvallóját Sátán Heródes kezére adja, biztosan őrzik a halálra. Nem gondolta, hogy éppen börtönből való szabadulása fog bizonyágtétalának még nagyobb hitelt adni. Pált elfogatja Jeruzsálemben és majdnem sikerül megöletnie őt. Gondolhatta-e előre, hogy Pál fogsága, bizonyosság lesz az " ut " igazsága mellett s hogy éppen ezután került Pál Rómába, hogy ott az egyház megindulásában segítsen? Megszervezi a világ gonosz erői; nemes emberi törekvésekből és eszmékből, ruhát varrva maguknak elkészíti a gonoszság diadalát az embervilágban; az antikrisztus a világ trónjára ül, az

aki végül kész volt Sátán előtt leborulni, annak fejében, hogy őelőtte is leborulnak az emberek. Az igazság bizonyosságtevőjét kiüldözik az emberiség közös életéből. A gonosz egyeduralma a földön biztosítva van. Gondolta-e Sátán, hogy az antikrisztus féktelen garázdálkodása, és kérdése szakitja fel az eget és hozza onnan elő a Fejedelmet, ki a föld birodalmain az uralmat kezébe veszi és Sátánt megkötözteti. Hánszor volt és lesz még, hogy Sátán majdnem célhoz ért, és a cél elérése előtt, összezestt a hatalma.

Sátán céljai kettősök: megsemmisíteni Isten imádatát a földön és félretenni mindenkit, aki Isten dicsőségét hirdeti; felállítani saját imádatát, s evégre megszervezni az emberiséget. Mivel tudja hogy Istennel nem versenyezhet, egyelőre visszahúzódik és embereket állít maga elé; az emberi dicsőség szeszólója lesz Isten dicsőségével szemben. Ezt a törekvést, mint humanizmust és felvilágosodást, a legnemesebb törekvésének nevezi ki. Ő maga akkor szándékozik előlépni, amikor Isten dicsőségét és imádatát sikerül majd teljesen lerombolnia. Addig rejtve marad, mint a szekte küldönc elhallgatja kilétét. De Sátán munkája mindig sziszzyphusz munkája marad: a kő, melyet már majdnem a hegycsúcsra gördített mindig visszagördül.

Sátánnak nemosak céljai, hanem tervei is vannak és terveinek megvalósításában módszerei, melyeket évezredek át alkalmaz, így kitapasztalhatók és megfigyelhetők. Egy ilyen módszerét már említettem, lehetőleg elbujik, hogy az Istennel való összehasonlítást kikerülje addig, amig az emberek Istentől el nem feledkeznek. Módszere az is, hogy az ellenséget, azaz Istent, az emberek lehetőleg csak az ő leírásából ismerjék, ezért Istent eltakarni és elfeledtetni, sőt a létezők közül is kihazudni igyekszik. Magával és Istennel együtt az egész felsőbb-világot tehát a szellemek világát, sőt még a szellemisséget is megtagadja, és a lét legmagasabbfokának az anyagot teszi meg, s annak urává a hus és csont-embert. Ha az ember minden létező közül a legmagasabb, érthető, hogy önmagát imádja és minden jót magának tulajdonít majd. Ha ennek a turpiságnak, valótlanúsága egyszer kiderül; ha az ember egyszer a magasabbat megszomjazza, Sátán már előkészítette utját annak, hogy szerényen a homályból előlépjen s magát minden jó forrásának mutassa be. A filozófusok már régen zengik, hogy tagadás nélkül nincs előrehaladás, és hogy az első szülők vétke az volt, hogy tudásra vágytak. Sátán szerint az a csalás, hogy a vétkek a haladás akadályai. Freud a lélekbuvár a boldogság és gyógyulás utjának azt hirdeti, hogy az ember a lelkiismeret aggályait ledobja magáról és bátran mondjon ellent annak. Byron Kaint hősnak teszi meg és az emberek megszokják hogy legnagyobb embereknek a hódítókat és pusztítókat tiszteljük. Machiavelly a gyilkosságot, a hűtlenséget és az erőszakot a boldogság természetes utjaként hirdeti. A lázadás gondolata lassan a legártatlanabb és legigazabb utként jelenik meg az emberek előtt és csak az lesz bűn, ha valaki a lázadó ellen lázad. Sátán legalátalánosabb módszere az emberiséget önmagával, lényével, gondolkodásával megtölteni. Abban az igyekeztben, hogy az embereket Sátán önmagával töltsse meg, részletekben is különböző módszereket használ és fokról-fokra halad. Isten módszere Sátán módszerétől abban különbözik, hogy Isten mindjárt teljes követelésével áll elő, míg Sátán eltitkolja a tervét, mert attól az ember egyelőre visszariadna és lassan, hamár lerészegültette az embert, mutatja meg neki további akaratát. Sátán legfőbb módszere tehát: lassanként vonni magához az embert, de egész tervét előle gondosan eltitkolni. Mivel Sátán nem Teremtő és Istent legfeljebb utánozni képes; de ekkor is gyűlöletével és lelkiismeretlenségével a meglevőt is rontja: azért sokszor bujik az Alkotó Isten művei mögé és azokat az ő alkotásának és ajándékainak tünteti fel,

amint Jézussal szemben is alkalmazta a megkísértéskor. Sátán úgy épít otthon, hogy a mástól készített fészekbe belerakja saját fiokáit, azzal épít, hogy a másét elrabolja. Munkája tehát kettős: Istent és azokat akik Istenéi meggyanusítja, és ha teheti őket félreteszi; ezzel szemben magát Isten dicsőségébe öltöztetve, világosság angyalának mutatja be.

Láttuk már, hogy az emberhez vagy a szíven át, vagy a szellemen át lehet közeledni. A szívre csak az ember öntudatán keresztül, az ember engedelmével lehet behatolni, így ehhez az ember beleegyezését meg kell szerezni. Az ember szelleme tudattalan és így a szellemen át az emberre az ember tudatán kívül is lehet hatni és akarata ellenére zsákmányul ejteni. Ez a kétféle út, kétféle megszállásra vezet. Sátán a szíven át, szerez és szül magának fiaikat, és a szellemen át megszállottakat. Sátán fiaivá lenni gonoszság, megszállottá lenni betegség. Judásnak szívébe ment Sátán és Anániásnak szívébe töltötte be, Csel 5,3, Judásba csak a falat megevése után mehetett be Sátán, csak azután, hogy Judás magát tudatosan a sátáni utakat és Luk 22,3 Jn 13,27/. Sátán fiai tudatosan keresik a sátáni utakat és módszereket a megszállottakban sokszor tapasztalunk ellenállást és szabaduló akaratot. Természetes, hogy arra akinek szívében bement Sátán, szelleme útján is hatást gyakorol, de itt Sátán nem idegen megszálló, hanem szívesen látott vendég, sőt háziúr. Belzebul a lakás ura. A Sátán fiak és a megszállottak Sátán kiválasztottai, mint Istennek is vannak. Rajtuk keresztül teremti meg Sátán a köztudatot és a korszellemet, melyek az egész emberiséget átítatják és aki nekik ellenszegül, meg nem értés, sőt üldözés tárgyává teszik. Akik Sátán uralma ellen láznak, azok "nyugtalanok", a "fennálló rend" ellenségei. Aki engedi magát megcsalni annak világosság angyaloként szelíden jelenik meg Sátán 2.Kor 11,14; de aki nem áll el Isten mellől az ökölrel veri 2.Kor 12,7/. Hol a jótékony segítőt játszva ki, hol durva erőszakkal "kisérti" Sátán az embereket, azaz próbálgatja, hogyan tudná őket magamellé állítani Márk 1,13 I.Kor 7,5/. Ugyanakkor Istennek és a világosság fiainak hatását ellensúlyozni, megakadályozni igyekezik: az Igét ellopja szívéből, Márk 4,15 Luk 8,12; az igehirdetőinek útjába, akadályokat gördít I.Thessz 2,18/. Láttuk, hogy a kelepceket helyez az emberek útjába s azokkal megfogja, csalódásba viszi őket, Isten szeretete, igazságossága iránt való kétségekbe, vagy szép ígéretekkel csalja őket a véték útjára. Neki azért fontos, hogy az emberek vétkezzenek, mert így a lelkiismeret vágyaival szemben iralmas vigasztalóként lép fel és hazugsággal megnyugtatta őket.

Sátán hatalma.
Természetesen felvetődik az emberben a kérdés, hogy a Mindenható Isten miért engedi meg Sátánnak, hogy kísértse, sőt kinezze, üldözze az embereket és köztük azokat is, akik Istenhez hűek, mint Jób volt. Ez a kérdés az első bűnben, az első megkísértésben nyeri magyarázatát. Mikor Isten az embert teremtette, az angyalok világa már kettéhasadt és a bűn és lázadás a világmindenségben volt. Nem akarok spekulációkba menni és azt állítani, hogy Istent, a Sátánnal vívott harcban út-központtal teremtette az embert, és a földet harctérnek, mert erről a Biblia nem beszél, csak azt a tényt említi meg, hogy a kigyónek kiről később halljuk, hogy Sátán megtestesülése volt, megengedte Istennek, hogy az embert megkísértse, és ezzel a földön megvesse lábát. Az ember próbára tevő tiltott fa mellé, Isten kísértőt is adott, hogy az ember ne tudatlanságból, vagy tapasztalatlanságból szolgálja Istent, hanem az ellenséggel szemben is, helyét megálló harcosként, Isten öntudatos szövetségeseiként. Azt mondhatnánk, hogy Isten segítségül hívta a gyermeki tapasztalatnak embert. Nem tehernek szánta ezt a harcot, hanem az emberi kifejlődés útjaként s jövőbeni emberi boldogság alakjaként helyezte a megkísértést az ember életében. Mikor az ember a kísértésben elesett, Isten nem dobta el magától; hanem harcra állította Sátánnal

és megjelölte a győzelem útját: a gyermekszülést és a munkát a kigyóval folytatott szüntelen küzdelmet. Isten az embernek adta a földet őrzésre és megmunkálásra, nem a Sátánnak I.Móz.2,15; pogány mese az hogy az ember teremtése előtt Sátán és angyalai a földön laktak volna, erre semmi adat nincs a Szentírásban. Sátán csak az emberen keresztül uralkodik a földön és annyi hatalma van itt, amennyit az ember ad neki. Amit Sátán idevonatkozólag Jézusnak mondott hazugság volt; aki elhiszi, hogy a hatalom a föld minden országán Sátánnak adatott és az áldást, gazdagságot hatalmat tőle várja, az ebben a hiedelemben fog élni, de csalva lesz, mert nem Sátánnak, hanem Isten Fiának adatott minden hatalom mennyen és földön. Mté 28.18. Sátán nem isten, mint a Fiu; hanem teremtmény és csak angyal-hatalma van. Nem Sátán szabja meg, hogy kinek mennyi hatalom és vagyon jusson ebben a világban, hanem Isten s amit Sátán mondott, hazugság volt, valótlanság. Sátánnak legfeljebb kérése lehet ilyen tekintetben, mint azt Jób történeté világosan mutatja és Isten annyit enged meg Sátánnak, amennyit jónak lát. Isten engedelmeivel Sátán mozgósíthatja azokat az embereket, akik rá hallgatnak és rajtuk keresztül üldözőbe veheti Isten szolgálait is; sőt arra is hatalmat adhat Isten, hogy betegségekkel és természeti csapásokkal verje az embereket; de ezt mindig esetről-esetre engedi meg Isten és nem olvassuk, hogy Sátán a világon egyetemes felhatalmazást kapna. Jób esetében új hatalomért újra kell Sátánnak jelentkeznie.

Sátán függőségét mutatja az az apostoli felhívás: álljatok ellene a vádlónak és elfut tőletek Jak 4,7/. Az ember Jézus kétszer parancsolja Sátánnak: Eredj a hátammögé Sátán, Mté 4,20 és 16,23, hol ugyan Péternek mondja, de nyilván Péter kísértő szavát Sátán sugallta. Mondhatnánk, hogy Sátánnak annyi hatalma van, amennyit az ember enged neki. Így azonban, még sem találjuk el a valóságot. Sátánnak ennél több hatalma van ott, ahová őt az ember beengedte. Jézus mondta: aki a vétkeket teszi, mind rabszolgája a vétkeknek. Jn 8,34/. Ha vétkezünk, eladjuk magunkat Sátánnak és kénytelenek vagyunk neki tovább is engedelmeskedni, míg csak Isten Fia ki nem szabadít ebből a rabszolgálatból. De nemcsak magunkat adjuk el, hanem gyermekeinket is, Sátán uralma átöröklődik és ez az uralom tulajdonképpen az eredendő bűn. Ahol az emberek a sötét tisztátalan szellemekhez szoktak segítségért folyamodni, babonák, varázslást folytatnak, spirítiszta szeánszokrajárnak, ott Sátán a tisztátalan seregével befészkelődik az emberi lelkekben és fogva tartja őket. A Jézus közelsége, a belé való kapaszkodás megszünteti Sátán uralmát, de addig sokszor a rabság keserves óráit kell az embernek elszemvednie. A megszállottság a Sátánnal való érintkezés a varázslás következménye és sokszor a szülő és ősök bűnének, büntetéseképpen lesz ez vagy az megszállottá. v.ö.Luk 13,16 Jn 9,1-3 szerint Isten magasabb céllal megengedheti Sátán betegétevő munkáját. Ha Isten megengedte, hogy saját szent Fiát megkísértse a Sátán s Jézusnak követnie kellett őt a kísértés heylére, mennyivel természetesebb, hogy Sátán a vétkező tanítványokat is kikérheti arra, hogy őket megkísértse, és ezzel kirostálja közülök azt, aki nem közéjük való. Luk 22,31/. A szellemvilág általános hatalmával magyarázható, hogy Isten engedelmeivel Sátán azoknak kirostálására, akik az igazságnak nem engedelmeskednek, csodákat és jeleket is tehet sé ezzel őket magához csalhatja. II.Thesz 2,9-10/.

Héb 2,14 szerint a vádlónak hatalma van a halálon, azaz a halál birodalmában levő lelkeken. Olyan börtönféle ott a Sátán angyalaival együtt. Ez alatt mást aligha érthetünk, mint azt, hogy akik a földi testi életben, Jézus szabadítását nem élték meg, a testi halállal nem szabadulnak ettől, akinek rabszolgái voltak a földön, hanem Sátán sötétsége oda át is fogságban tartja őket. Jézusnak kellett a halottak közt megjelenie, hogy az evangélium hirdetésével őket a sötétségből világosságra vigye. I.Pét.3,18 4,6/. Jézus tehát a halot-

tak országának is Ura és szabadítóként bármikor behatolhat oda. Mivel azonban erről a Szentírás keveset beszél nem illik nekünk itt soká időznünk.

Az eddig elmondottak alapján egykérdésnek kell felkelnie lelkünkben: lehet-e csupa hazugságból és valótlaniságból, a semmiből birodalmat felépíteni? A földi tapasztalat azt mondja, hogy lehet! A régi kapitalistáknak nevezett korban, voltak emberek, akik hazugságból éltek. Jó vágásu, finom ruhában, szélhámoskodtak egyesek. Bőven feldolgozták ezt a tárgyat a regényírók de legpraktikusabban Sátán dolgozta fel, amikor birodalmát megalapította és fenntartotta mert Sátán birodalma hazugságból épült össze, hazugság tartja fenn, és véget ér abban a nyomban, amikor a hitelező a csalót bíró elé állítja a mennyei Atya ítélőszéke elé. Ezt fogja tenni, a jelenkor befejezésekor Sátán egyik hitelezője, ki azonban őt megtagadta, ki mindjobban meg fogja tagadni, míg vele minden közösséget meg nem szüntet: az egyház.

Sátán birodalmának alapkövetétele nem akkor volt, amikor az Istent az égi téreken megtagadta, sőt versenyre hívta, mert a mennyekben Sátánnak semmi birtoka nem lehet; ott minden túl világos erre úgy hogy Sátán azonnal lelepleződik. Sátán csak ott tudott birodalmat alapítani, ahol ehhez a homály megvolt a tapasztalatlan emberi kedélyben, mely Teremtője előtt még kitisztázva nem volt. Tehát az a Szentírás magyarázat, hogy Isten maga adta oda, az embertől még nem lakott első földet Sátánnak, pogány mese, melynek célja annak elhitetése, hogy Sátán isteni jogon, Isten intézkedésének következtében ura a földnek. Ebből egyetlen szó sem igaz. Sátán Isten engedelmével, akkor kezdte a birodalom alapítást, amikor a Paradicsomban az ember pátronusának tölta fel magát, a Teremtő Istennel szemben. Az ember nem tudta kivel van dolga s ezért hitt neki és zsákmányául esett. A mennyben más volt a helyzet ott ismerték Istent a teremtett lények Atyját, s gógtól és nagyravágyástól elvakított és lázadó angyalcsoporttal szemben azonnal élesen csattan fel az el nem csábítottak bizonyágtétele: " Ki olyan mint Isten? " Ez a bizonyágtétel megrögződött az égiek között és erről kapta egyik angyalfejedelem a nevét: Michel: Mihály mely névnek ez a jelentése. Sátán elbukása után tehát a mennyei sereg azonnal két táborra szakadt, melynek egymással semmi közössége nem volt: az egyik tábot Isten mellett maradt és minden az övé lett a másik tábor Isten ellen fordult de nem maradt semmilye. A földön ellenben a kísértés következtében homály támadt s ebben a homályban alapította meg Sátán a maga birodalmát. Ez a birodalom alapítás megalázó körülmények között ment végbe. A Chérubok Isten képviselői voltak a teremtésben és Isten előtt a teremtlstést képviselték: azért jelképeik között ott vannak az állatok legkiválóbbjai, az oroszlán ereje, a bika szaporasága, az ember okossága, és a sas felfelészárnyalása az ő erejükből munkájukból származik. De a Sátánnak, ki szintén Chérub volt, csak kígyó alakjában lehetett az ember előtt megjelennie, hogy alacsonyrendűsége az ember előtt hangsúlyozva legyen. A bukott Chárub alacsonyrendűségét azonban kipótolta hazugságának vakmerősége, mellyel az Istennel való egyenlőséget ígerte.

Pontosan úgy jelent meg a Paradicsomban mint az említett szélhámos, akinek nem volt semmije de a legnagyobbat ígerte. A való tények és a hazugság közül az ember az utóbbit kívánta meg mert az hízelt hiúságának. Hittek neki és ez a hit volt birodalmának talpköve, a megtévesztett hit! Azért szakítsunk azzal a balga vélekedéssel, hogy hittel mindent el lehet érni, és tegyük ehhez ezt a feltételt: csak való tényeken alapuló hittel! Ilyen való tények: hogy a szerető Isten Golgotára adta szeretett Fiát: ilyen tények a mindenható Isten ígéretei.

Isten az embernek adta a földet és nem Sátánnak, de mióta az ember szóba állt

Sátánnal és hitt neki, Isten jog-szereteténel, másként: igazságnál fogva nem üzhette ki a kísértőt a földről, hanem ott kellett őt tűrnie, amíg csak az ember föl nem mondja a szállást. Isten nem tehetett mást, csak mit tett: figyelmeztette a vétkező embert hogy a kígyó nem barátja, hanem ellensége s ígéretett adott az embernek, hogy az asszony magva le fogja győzni az őt megmaró sátánt. Sátán azonban az ember hitében megvetette lábát és innen kiindulva építette tovább birodalmát. A továbbépítés az alapítás folytatása volt: Sátán addig haladhatott előre, ameddig az ember bizalma őt engedte s minden létesítményének feltétele az ember hite volt. Visszont az ember azzal, hogy engedelmeskedett, magát Sátán rabszolgájává tette addigra, amíg egy Szabadító a hazug csábító láncait róla le nem vette. Már láttuk, hogy Sátán kevénytudása a megkísértett Jézussal szemben a világ minden birodalmának dicsősége nekem adatott! hazug kevénytudás volt; Sátánnak Isten semmit sem adott véglegesen oda, csak az ember hitte ezt s ahol az ember hitt neki, ott az emberen át uralkodott is: és csak addig amíg az ember neki engedelmeskedett. Jézus azért mondhatta Sátánról, hogy "hennem semije sincs!" /Jn 14,30/, mert egyik szavában sem bizott s mert egy esetben sem indult el azon az úton, amelyen Sátán kínálta vezetését. A "világban" azaz a földön élő embereként Jézus volt az egyetlen, akire építeni Sátán nem tudott. Azért volt az embervilágban Jézus az a pont, amelyen Isten a lábát megvethette, hogy onnan kiindulva a világot kivesse sarkából. A Golgota, ahol Jézus minden nélkül maradt, az egyetlen sátántalan hely a világon. Ez az oltár, amelyen kedves az áldozat; ez az a menedékhely, ahová a vétkező befuthat; ez az a bárka, amelyen az ítélet özönéből a lélek szabadul! Tehát nem az hit ad örökéletet, hanem a Golgotába vetett hit! A Golgota a legvéresebb, a legvalóságosabb valóság annak bizonyítására, hogy Isten a tőle elidegenedett embert szereti.

Hogy azonban Sátán szereti az embert, amikor Isten uralma helyén egyelőre a pártító ember, aztán saját uralmát igyekezik felállítani, azt nem bizonyítja semmi azon kívül, hogy a kígyó ezt mondja, mert azzal, amit Sátán nem mond, hanem tesz, az embert a legnagyobb nyomorúságba dönti bele. Hazugság volt az, ahogy az ember boldogulásának útját Sátán mutatta meg: hogy bizalmatlan legyen Teremtője iránt és kövesse az Isten ellen lázítót. Hazugság, mert 1/ aki Isten iránt hűtlen és bizalmatlan, embertársai iránt is hűtlen és lázadó s így Sátán uralma alatt a lázadások, torzalkodások, féltékenységi háborúk véget nem érnek: 2/ nem saját uralmát féltette Isten attól, hogy az ember feljebb emelkedjék, hanem az ember sorsát féltette attól, hogy az ember azt vegye kezébe /ahogy a tékozló fiú is tette/, mert tudta, hogy az ember sorsát nem tudja kezében tartani, hanem ki fogja azt venni kezéből a Sátán, az ellenség, aki saját érdekeire fogja felhasználni az embert és nem fog érte áldozatot hozni, mint Isten tette; 3/. Az ember nem azzal emelkedik magasra, hogy "tud", mert lehet, hogy egy időre természeti erőket nem tudja igazán jólétének szolgáltságba állítani; mutatja ezt a mai atom-korszak, hol éppen a tudás növelésétől, az atomrobbantások folytatásától kell visszatartani az emberiséget, hogy az emberiség el ne pusztuljon; mikor gépeket rombolnak, terményeket pusztítanak el azért, hogy az ember nyomorúságra ne jusson; mert éppen az az út volna az embert magasabbra s tette volna boldoggá, amelyre az embert Isten állította s melyről Sátán lebeszélte: a hűség és az Istenben való bizalom útja. Gonoszabb kártevője az ember nem volt önmagának, mint a paradicsomkertben, ahol Sátán rábeszélésének engedett. A Sátánnak adott bizalom és a neki való engedelmeskedés adja meg Sátánnak a lehetőséget arra, hogy uralkodjék: ameddig az emberek között a Sátánnak adott hit és engedelmeskedés terjed, eddig tart Sátán birodalma, Sátán országa; egyedül az ember engedelmeskedésén alapul az s nem Isten ajándékán.

Sátán birodalma megszűnik ott, ahol nem neki engedelmeskednek s nem benne biznak. Így Sátán birodalmának határai az emberi lelkekben s nem a fizikai világban vannak meghúzva; az ember húzza meg azokat s nem a Teremtő vagy Sátán! Amikor Jézus Sátánt a világ fejedelmének nevezte, világ alatt nem a fizikai teremtetést, hanem a Sátánnak hívó embereket értette, mint Jn 3,16-ban, hol arról van szó, hogy Isten a világot szerette; világos, hogy nem az urániumot, nem a gépeket az agyukat, hanem a megtévedt emberi lelkeket." Most van a világ ítélete; most fog kivettetni e világ fejedelme"! mondotta / Jn 12,31/ a kivettetés alatt az emberi szivekből való kivettetés, a Sátán iránt való bizalom és engedelmeskedés megszűnését értette. Hiszen azzal kapcsolatban beszélt erről, hogy figyelme Rá, a názáretire irányozódott. Ahogy nő az Urban való bizalom, úgy fogy Sátán birodalma.

Van a Szentírásban egy feltűnő kifejezés: "átaladni a Sátánnak". A szó ugyanaz, mint Judás árulását jelzi: paradíomi. Azt jelenti ez a szó: megadni a Sátánnak a hatalmat arra, hogy valakivel kénye- kedve szerint bánjon. Így adta át Isten Jóbot Sátánnak; először külső élete körülményeit, azután Sátán külön kérésére a testét is. Így adta át Pál a megkeményedő házasságfertőzöt a Sátánnak / I Ko 5,5/ s ez az átadás, az az imádság hatalom alól való kieresztés kifejezet- ten a hus, azaz a testi élet veszedelmére történt / ois clethron tós sarkos/. Ahhoz hogy a Sátán Isten gyermekeit testi üldözésben ré- szesíthesse, ki kell kérnie őket Istentől s ha Isten kiadja, nem árulásból teszi, hanem hűségéből, hogy megrostálja őket, hogy a nem valódiakat kiválassza s félretegye közülük, hogy a kipróbáltak ma- radjanak csak meg az egyházban / eklézsiában / Mk 22,31/. A testi ha- talom tehát Sátán birodalmának nem állandó, hanem időről-időre adott járulékei, melyeket Sátánnak mindig külön kell kérnie. Ellen- ben a lelkeken gyakorlott hatalma állandó, míg Isten hatalma Sátán bilincseit a lelkeken össze nem töri. "Sátán zsinagógája" nem a zsinagóga-épület, hanem a magukat Sátánnak odaadó lelkek / Jl 2,9 3,9/ hol mindig egyes emberekről van szó s nem szervezetekről, földi tes- tületekről! /Sátán lakhelye, trónja ott van, ahol Krisztus bizony- ságtévőit megölik. / Jl 2,13/. Sátán fennhatósága ott szűnik meg, ahol az emberek Isten világosságára kinyitják szemüket /Cs 26,18/. Sátán uralma tehát az emberek egyéni elhatározásától függ, lelkeken ül.

Sátán utolsó erőfeszítése és birodalmának bukása.

Felvetődik a kérdés: Sátán birodalma nő-e, avagy fogy, erősödik-e vagy, gyengül, kiterjed-e vagy szűkül a földön? Erre a kérdésre a felelet nem egészen egyszerű, más alátszat, más a valóság: más a mélység igazsága és más a felszíné. Ki fejezhető a felelet azzal a képpel, amelyet a Dánielnek adott hasonlat kapcsán ad a világbirodalmak sorsáról. Hiszen ezek a világbirodalmak rész- ben azonosak Sátán birodalmával, noha a teljes azonosság fenn nem áll. Amennyiben nem azonos a világbirodalom Sátán országával, amennyiben a világbirodalom urai és alattvalói Istennek engedelmeskednek. Az alattvalók letiprása, önző kihasználása, az uralkodó hűségének szolgálata mindenestül sátáni vonások: amennyiben a világbirodal- mak sátániak. Az isteni és sátáni elemek különbözőképen keverednek az egyes birodalmakban, mint minden földi, emberi mozgalomban. Ugyanezt mondhatjuk a külső egyházi szervezetekről, melyek - amennyi- ben külső szervezetek - a világbirodalom részei. A világbirodalom erőviszonyairól pedig Dániel látomása a fejlődés kettős vonslát állapítja meg: az uralkodás értéke fogy bennük, az uralkodás erőssa- kossága nő. Ezt a kettősséget rejtí magában az uralmakat jellemző anyagok értéke és ereje: arany, ezüst, réz, vas. Az arany értéke- sebb, a vas erősebb. A kettősség magyarázata a következő: a világban

azaz az emberek közt az istenfélelem és azzal együtt a tekintély-tisztelet fogyóban van - ezt fejezi az aranyról, ezüstről, az ezüstről rézre, a rézről a vasra csökkenés - és amely mértékben fogy a tekintély-tisztelet, oly mértékben van szükség erőszakos eszközökre az uralom fenntartásában - az ezüst keményebb az aragnál, a réz az ezüsthöz, a vas a rézhez. A tekintély-tisztelet az istenfélelemmel együtt fogy az emberiségből. Ez igen érdekes következtetésre ad alkalmat: Sátán uralmának alapja valójában Isten uralkodása s mennél jobban gyöngíti Sátán Isten tekintélyét, annál inkább alázza a magét. Pótolhatja a tekintélyt erőszakkal, de ezzel gyengíteni fogja az uralom belső szilárdságát. Azért amikor valamely uralom a külső erőszak által szilárdulni látszik, ugyanakkor belül, belső összetartó erejében, belső biztonságában gyengül, lazul, szétesővé válik, amit Dániel képe azzal fejez ki, hogy a vassal a cserép keveredik. Nem jó az alattvalók ragaszkodását a fegyverek s a börtön rémitésével cserélni fel, mert ezzel a birodalom belső értéke fogy. Nem jó az istenfélelmet pusztítani, mert az istenfélelemmel együtt fogy a tekintély megbecsülése. A rettegetésben nincs tisztelet, hanem elfojtott gyűlölet s elégedetlenség. Sátán nem képes alattvalóinak boldogságot és békességet biztosítani, de nem is szivügye ezt tenni: ezért Sátán maga pusztítja birodalmának alapját azzal, hogy Isten uralmát magáról lerázza s a benne hívőket is erre tanítja s üzi.

Semmivel sem lehet egy birodalom erejét jobban pusztítani, mint az istenfélelem pusztításával, önző, kizsákmányoló uralom azonban nem bírja el az istenfélelmet: ezért az önzés, hatalomért való versengés, kihasználás pusztítja a birodalmat.

Sátán uralmának el kell pusztulnia, mert alapja az önzés és az Istennel folytatott oktalan versengés. Sátán birodalmában örök a nyugtalanlás és félelem, hogy az alattvalók ugyan úgy megtagadják Sátánnak az engedelmisséget, mint ő megtagadta Istennek. Sátán, sejti, érzi, tapasztalja ezt a hatalom-csökkenést, de semmit sem tud ellene tenni. Ezért a történések folyamán aggodalma, nyugtalan-sága folyton növekszik s ez mindig több erőszakosságra ingerli, mivel birodalmát ássa alá. Sátán uralma nem a megnyugvás és lecsendesedés, hanem a félelem növekvése, az erőszakosság sokszorosítása felé halad. Sátán tehát mindig nagyobb erőfeszítéseket tesz uralmának megszilárdítására. Ezekről az erőfeszítésekről kell még szólnunk. Sátánnak hiába adnánk olyan tanácsokat: emelje az istenfélelmet birodalmában, mert azzal uralmát erősíti, mert a lázadásnak azon az útján, amelyen Sátán elindult, visszafordulás nincs. Sátán kénytelen tovább menni; kénytelen a lehetetlenségre vállalkozni, mert nála a metanoin, az új felismerésre térés a célok megváltoztatása lehetetlen.

Sátán az Istentől teremtett világot vette el magának: amit elkövetett rablás. Az óralopás nem mindenkinek hasznos. Aki nem ért az órához, annak kezében elromlik az óra s helyrehozni a romlást képtelen. Erőfeszítéseivel még jobban elronthatja az órát. Aki órát lop, tanulja meg az órával való bánást. Sátán tényleg tanul: állandóan utánozza, plagizálja Istent. Sátán erkölcsöt hirdet, becsületességet, noha benne ezeknek nyoma sincs s ahol erkölcs nincs, ott nincs szeretet, szeretet pedig nincs Isten nélkül, aki a szeretetet magából önti ki. Furcsa, ha a tolvaj becsületességet hirdet s ha a gyilkos ember-becsülésről beszél. Sátán, a lázadó, a hazug a gyilkos a rabló képtelen arra, hogy igazán megtanulja egy birodalom fenntartásának a titkát, mert azt mással nem lehet megtenni, mint olyan szeretettel, amilyen Istenben van. Amikor a vétkező, lázadó világért egyszülött Fiát adta halálra. Sátán mindig csak alattvalóinak millióit fogja halálra adni tudni, hogy uralmát fenntartsa és nem önmagát alattvalóinak millióiért. Ezért Sátán birodalmának el

kell pusztulnia s a birodalmat olyannak kell megkapnia, aki életét adta oda szokért, akiken uralkodni akar. Sátán ezt nem érti s képtelen megérteni; azt nem érti, miért kell az ő birodalmának elvesznie, ha az Istené a mennyekben áll. Ez a vakság az oka annak, hogy újra meg újra kísérletezik Isten mennyei uralkodásának utánzásával; de csak a külsőségekben. Megszervezi őket, mint Isten az angyalokat; önmegtágadást követel tőlük, áldozatokat; beszél szeretetről, de ez alatt, de ez alatt a rablók osztozkodását érti, vagy az egyéni érdekek visszanyomását addig míg a közös feladat elvégezve nincs. Sátán birodalmában a gyengék kiméltét, az ellen-séggel való jótevést nem ismerik. Mikor Sátán hívei szeretetről beszélnek, a farkas mosolyog. Sokszor volt a történelemben, hogy valamilyen nemes gondolat, krisztusi eszme hatni kezdett; azt kezébe vette Sátán és csinált belőle gyűlölettel teli, gonosz mozgalmat.

Sátánnak lesz azonban egy utolsó, minden előzőt felülmúló erőfeszítése arra, hogy a földön az uralmat kezében megtartsa s ez az isteni szentháromság utánzása lesz. Isten Fiában kijelentette Magát a világnak és szent Szellemével áthatotta azt. Sátán módszerei között egyik nem kevés súlyú az volt, hogy önmagát elrejtette, hogy az emberek rá ne ösmerjenek utolsó nagy céljára, az Isten-imádatnak Sátán imádatval való felcserélése. Említettem azonban, hogy az idő haladásával Sátánon mindig nagyobb bizonytalanság-érzet és nyugtalanság vesz erőt; az embereknek Istenre emlékezése, tüntető egyháziaság még ha csak a külsőségekben is azt fogják mutatni, hogy az istenfélelem irtása és üldözése az istenfélelem erősödését vonja maga után. Sátánnak döntő lépésre kell magát elhatároznia. Ez a döntő lépés Isten legnagyobb tettének utánzása lesz, mivel Sátán eszme - és kedélyszegénységének újabb próbáját fogja adni. Sátán figyelmét nem kerülhette ki, hogy Istennek a szent Háromságban való kijelentése az embervilágra milyen nagy hatást gyakorolt. A rejtett Istennek az emberi életben való megjelenése, munkásságának a szent Szellemben való megjelenés közeledése hozta létre az egyház diadalutját, mely a Sátánra majdnem halálos csapást mért, a világbirodalomra minden esetre. Ezt a diadalmenetet feltartani és saját diadalmenetével felcserélni: ez Sátán utolsó legnagyobb erőfeszítése.

Sátán sok kísérletezés után / antikrisztusok fellépése / 1. Ján 2, 18 / egy kifejlett ellen-krisztust fog e világon megjelentetni, kinek saját magát próbálja kijelenteni. Ugyanakkor a legnagyobb mértékben való megszállással a legalkalmasabb eszközöket fogja kikészíteni az emberek között való igehirdetésre, a Sátán hit terjesztésére; ezeket a nagy erővel működő médiumokat hamis próféta gyűjtőnévvel foglalja össze a Biblia, nem zárva ki egy utolsó, teljes példánnyal való leszámolását a sorozatnak. Az utolsó időben fel fog hatványozódni az antikrisztusi és hamisprófétai működés. Az isteni szent Háromság utánzására, egy sátáni háromság jelenti ki Sátán lényét a világnak. Sátán azonban ezzel elszámítja magát, mert ha a külsőségekben lesz is valami hasonlóság mely az isteni háromságra emlékeztet, egészen más lesz a tartalom a benső valóság. Isten lényének földre ömlésével a szeretet nőt meg a világon, az iraglom ömlött széjjel; a világot csodálatos lelkesülés és öröm szállotta meg. Sátán lényének korlátatlan kiömlése és szétterjedése az gyűlölet undokságát és az önzés büzés önti szét a világba; az emberek megutálják az életet s undorukat a még féktelenebb élvezésbe akarják majd beletemetni. Az emberiség nagy egésze, nagy megkönnyebbüléssel fogja fogadni az igazi Krisztusnak földre szállását és az antikrisztus seregének elítélését. A földről elüldözött s mártírjaiban égben megjelenő egyház világosságban égi dicsőségben jelenik meg azok előtt, kik az antikrisztusi korokban a földön fognak élni. Sátán utolsó erőfeszítése saját birodalmának végét hozza el; Sátán azzal fogja magát elítélni, hogy kijelenti magát.

Éva fiainak szeme előtt megtörik a kígyóbüvölet és a hazug lázító szó silány hazugságnak bizonyul. Isten úgy számol le satanizmus-sal, hogy megengedi annak leplezetlen jelentkezését.

Sokszor kérdezzük, amikor valami szörnyűség hírét halljuk ebben a világ-korban: miért engedi meg ezt az Isten? Hiszen hatalma volna megakadályozni az ilyen boralmakat. A felelet az ilyen kérdésekre ebben a tanulmányban található: Sátánnak utat ebbe a világba nem Isten készített, hanem az ember és ma is készítjük valahányszor kísértésének hitelt adunk és azt hisszük, hogy sátáni úton lehet jót, eredményt elérni; valahányszor számításból, gyávaságból kényelemből, megalkuszunk a gonosszal, elhallgatjuk a Krisztus bizonyágtételét. Mi juttatjuk Sátánt szóhoz, mi egyengetjük, mi engedjük meg uralkodását, mi vagyunk birodalmának építői. Ha aztán nagyon megmutatja lényét, ha sikereket ér el ott, ahol mi engedjük, akkor feljajdulunk, mert a véték undora és a kegyetlenség már ró tüzre kineznek. Isten megengedi, hogy amit mi megengedtünk kifejlődjék és igazi lényét megmutassa. Miért panaszkodunk hát Istenre? Ha előbb folytaná el Isten a sátáni működést, akkor, amikor még nem kellemtlen nekünk, amiatt zúgolódnánk, hogy Isten zsarnok és türelmetlen. De Isten helyesen cselekszik; Isten ki akarja gyógyítani a világot a sátánizmusból és ennek legjobb módja a homocopatha kezelés: Isten megittatja velünk azt az orvosságot, amelyet mi keverünk. Játsszunk a kígyóval és Isten engedi, hogy megszurjon a kígyó. Miért vádoljuk Istent? Hiszen előre figyelmeztetett, hogy ne játszunk a gonosszal! Sátán lényét, munkáját és tevékenységét sokkal komolyabban kell venni, mint ahogy vesszük! Kicsiny a bűn, nem vesszük komolyan, elhatalmasodik, ránk támad és súlyos kárt okoz. Miért okoljuk Istent, amikor mi voltunk könnyelműek? Édes a kísértés, de keserű a következmények aratása; a tanulság az ebből; ne higyjünk a bűn édességének! Ne higyjünk az istentelenség ígéreteinek! Szent komolysággal szolgáljuk Istent!

